

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SURİYELİ MÜLTECİLERİN YAŞAMA TUTUNMA
YOLLARI
(NEVŞEHİR ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa Hüseyin KESER

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Nevşehir
Haziran 2018

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SURİYELİ MÜLTECİLERİN YAŞAMA TUTUNMA
YOLLARI
(NEVŞEHİR ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa Hüseyin KESER

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Nevşehir
Haziran 2018

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Mustafa Hüseyin KESER

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Suriyeli Mültecilerin Yaşama Tutunma Yolları (Nevşehir Örneği)” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Mustafa Hüseyin KESER

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Sosyoloji Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Hasan YAVUZER

KABUL VE ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ danışmanlığında Mustafa Hüseyin KESER tarafından hazırlanan “Suriyeli Mültecilerin Yaşama Tutunma Yolları (Nevşehir Örneği)” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

25/06 / 2018

Jüri

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ
Üye : Doç. Dr. Hasan YAVUZER
Üye : Dr. Öğr. Üyesi A.Burak KAHRAMAN

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 12/07/2018 tarih ve 2018.28.565 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

12/07/2018

Dr. Öğr. Üyesi Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu tez çalıőmasında Nevşehir'e yerleşmiş olan Suriyeli mültecilerin buraya yerleşme sürecinde ve daha sonrasında yaşadıkları sorunların belirlenmesi, bu belirlenen bulgularda toplumsal farklılıkların meydana çıkması ve sonuçları incelenmek istenmiőtir.

Tez çalıőmamın planlanmasında, araőtırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalıőmamı bilimsel temeller ışığında őekillendiren sayın hocam Dr. Öğretim Üyesi Hulusi YILMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa Hüseyin KESER

Nevşehir 2018

SURİYELİ MÜLTECİLERİN YAŞAMA TUTUNMA YOLLARI (NEVŞEHİR ÖRNEĞİ)

Mustafa Hüseyin KESER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji, Yüksek Lisans, Haziran 2018

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

ÖZET

2011 yılının Mart ayında, Suriye'deki iç çalkantı ve huzursuzluğun çıkmasından bu zamana, giderek fazlaşan sayıda Suriye halkı Türkiye'ye devletlerarası himaye altında bulunmak amacıyla gelmeye devam etmektedir. Türkiye bu mültecilere geçici koruma hakkı vermektedir. Suriye'deki insan hakları işgallerinde 2012 yılı ve sonrasındaki oluşan yüksek artış, sosyal yardım ihtiyaçlarındaki artışları da birlikte getirmektedir. Suriye' de iç çalkantının başlamasından bu zamana, Suriye ile sürekli tarihi, ekonomik ve akrabalık bağları olan Türkiye Cumhuriyeti "açık kapı" siyaseti izlemeye başlamıştır. Türkiye, Suriyeli mültecilere sadece geçici koruma rejimi uygulamamakta aynı zamanda onları kaos sonrası dönem için de hazırlamaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada; Nevşehir'de bulunan Suriyeli mültecilerin Nevşehir'deki yaşam standartları ve buradaki etkileri incelenmiş olup ekonomik, sosyal, toplumsal, eğitim ve sağlık açısından oluşan sorunların ve çözüm yollarının tespitine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Nevşehir'de yaptığımız yüz yüze görüşmede yaş farklılıklarına, cinsiyetlerine, medeni durumlarına, çocuk sayılarına ve mesleklerine göre Suriyeli mülteciler seçilmiş olup buna göre; Nevşehir'de ikamet eden 0-20 yaş arası 2 erkek ve 2 kadın mülteci ile, 21-40 yaş arası 3 erkek ve 3 kadın mülteci ile, 41 ve üstü yaşa sahip olan 3 erkek ve 3 kadın mülteci ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Mültecilerin seçimi esnasında zorluklar yaşanmıştır çünkü yüz yüze görüşmekten çekinmektedirler.

Çalışma sonucunda, Suriyeli mültecilerin büyük bir kısmının Nevşehir'de hiç yabancılık çekmediğini, burayı kendi vatanları gibi gördüklerini, buradaki Türkleri merhametli ve yardımsever olarak tanımladıklarını, sosyal bütünleşmenin her alanda gerçekleştiğini ancak çok az da olsa sosyal çatışmanın yaşanabildiğini belirledik. Geçim sıkıntısı yaşadıklarını, iş bulmakta zorlandıklarını, barınma sıkıntısı yaşadıklarını, birçoğunun aynı evde birden fazla aile ile yaşadıklarını, sağlık, eğitim, sosyal yaşam, ekonomik durum gibi konularda Türkiye Cumhuriyetinden destek aldıklarını tespit ettik. Suriye'deki savaşın bitmesini ve eve dönmeyi ümit ederken bir yandan da burayı kendi evi gibi kabullenen ve hissedilen Suriyelilerin olduğunu gördük. Nevşehir'i tercih etmelerindeki etken olarak, Nevşehir'in diğer illerden daha ucuz olması, iş bulma ümidi, burada bulunan akrabaları dolayısıyla ve başka birilerinin vasıtasıyla buraya gelip yerleştiklerini tespit ettik.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Mülteciler, Nevşehir'deki Suriyeliler, Sorun, Çözüm

SYRIAN REFUGEE'S SURVIVING WAYS (EXAMPLE OF NEVŞEHİR)

Mustafa Hüseyin KESER

University of Nevşehir Hacı Bektaş Veli, Institute of Social Sciences

Sociology, MA, June 2018

Supervisor: Dr. Instructor Hulusi YILMAZ

ABSTRACT

Since the Inner Confusion started in Syria in March in 2011, In day by day increasing numbers of Syrian Citizens come to Turkey in order to find international protection. Our country provides those people temporary protection. Fast increase appearing in Human Rights Infraction in 2012 and afterwards also brought along the dramatic increases in humane aid needs. From the beginning of the iner chaos, Turkish Republic which has strong historical, cultural and neighbour relations with Syria followed a Open Gate politics fort he affected Syrian Citizens. Turkey not only hosts them contemporarely but also prepares them fort he term after the crisis.

In this study, the life standarts and effects of Syrian refugees here has been examined and some evaluations has been done determining their economical, social, communal and health problems. In the face-to-face interviews we had in Nevşehir, Syrian citizen were chosen according to their differences, gender, marital status, number of children and job; therefore the interviews have been done with 2 men and 2 women, between the age 0-20, 3 men and 3 women, between the age 21-40 and 3 men and 3 women over the age 41 who live in Nevşehir.

As the result of the study, we found out that a great number of Syrian refugees never felt out of society, they think here as they own country, they find Turkish people merciful and helpful, the social integration came true in all areas and just a little social conflict could be experienced. It has been identified that they have some living difficulties, house finding difficulties, they live in the same house with some other Syrian families, they have some support from Turkish Republic for their problems in health, education, social life and financial status. We found out that Syrians both hope that the war ends in their country, and they also accepts here as their home. As the cause of their choice for Nevşehir, we found out that they think life is cheaper, they hope to find job, they have relatives and they have some contacts here.

Key Words: Syrian refugees, Syrians in Nevşehir, problem, solution.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR TABLOSU.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE MÜLTECİLİĞİN GELİŞİMİ

1.1. Mültecilik ile İlgili Temel Kavramlar	4
1.1.1. Mülteci Kavramı	4
1.1.2. Sığınmacı Kavramı.....	6
1.1.3. Mültecilik.....	8
1.1.3. Türkiye’de Mültecilik ve Sığınmacılık	9
1.1.4. Geçici Koruma Altındaki Sığınmacılar.....	11
1.2. Mülteciliğe Sebep Olan Faktörler	13
1.2.1. Savaşlardan Kaynaklanan Sebepler	13
1.2.2. Mezhepsel ve Etnik Açından Kaynaklı Sebepler	14
1.2.3. İdeolojik ve Kişiyeye Bağlı Sebepler	15
1.2.4. Diktatör ve Baskıcı Otoriter Rejimler.....	15
1.2.5. Olumsuz Çevre Şartları ve Terör	16
1.2. Mülteciliğin Kapsamı	17
1.3.1. Mültecilerin Ülke Ekonomisine ve Sosyal Yaşamına Etkileri	19
1.3.2. Mültecilerin Göç Ettikleri Ülkeye Uyumu	20

1.3. Mültecilerin ve Sığınmacıların Sosyal Hakları	21
1.4.1.Eğitim ve Öğretim Hakkı.....	21
1.4.2. Sağlık Hakkı	22
1.4.3. Barınma Hakkı.....	23
1.4.4. Çalışma Hakkı.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYELİ MÜLTECİLERİN TÜRKİYEDEKİ DURUM

2.1. Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler İçin Yasal Çerçeve	26
2.1.1. Geçici Koruma Rejimi ve Uygulanması	26
2.1.2. Geçici Koruma Rejiminden Faydalanan Suriyeli Mülteciler	28
2.2. Suriyeli Mültecilerin Kayıt Altına Alınması	29
2.3. Suriyeli Mültecilerin Türkiye’de İkamet İzni.....	29
2.4. Suriyeli Mültecilerin Kamplara Yerleşimi	30
2.5. Mültecilerin Yeni Doğan Çocuklarının Kaydı	30
2.6. Suriyeli Çocukların Türkiye’de Eğitime Erişimi	31
2.6.1. Suriyeli Çocukların Okullara Kaydı	32
2.6.2. Suriyeli Gençlerin Türkiye’deki Üniversitelere Kabulü.....	32
2.6.3 Suriye’deki Bulunan Okul veya Üniversiteden Alınan Belgenin Türkiye’de Tanınması.....	33
2.6.4 Türkiye’de Bulunan Suriyeliler İçin Beceri Eğitimi Olanakları.....	33
2.7. Refakatsiz Suriyeli Mülteci Çocuklar İçin Sağlanan Destekler	33
2.7.1 "Tıbbi İhtiyaçları veya Başka Önemli Durumları Olan Suriyeli Mülteciler"İçin Destek Mekanizması	34
2.7.2 Suriyeli Mültecilerin Tıbbi Yardıma Erişimi.....	35
2.8. Türkiye’de Mağdur Olan Suriyeli Mülteciler’ in Kurumlara Başvurusu	35
2.9. Kayıt Yatırmış Suriyelilerin Türkiye İçinde Hareket Etme Özgürlüğü	36
2.10. Suriyelilerin Korunmasında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Rolü	36
2.10.1 BMMYK Yardımları	37
2.10.2 Suriyeli Mültecilerin Yerleşmesi	38

2.11. Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilere Ait Biyometrik Kayıtlar	39
2.11.1 Türkiye’de Bulunan Suriyeli Sayısı.....	40
2.11.2. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	41
2.11.3 Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaşlara Göre Dağılımı	41
2.11.4. Geçici Barınma Merkezlerindeki Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeliler.....	41
2.11.5. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilere Sağlanan Eğitim Hizmetleri	41
2.11.6. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilere Sağlanan Psikososyal Destekler	42
2.11.7. Geçici Kamplarda Gerçekleştirilen Aşı, Bebek ve Çocuk İzlemi ile Muayeneler	42
2.12. Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Sosyal Etkileri	43
2.12.1. Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Ekonomik Etkileri.....	44
2.12.2. Suriyeli Mültecilerin Siyasi Güvenlik Açısından Etkileri.....	45
2.12.3. Suriyeli Mültecilerin Temel Hizmetler Üzerinde Oluşturduğu Etkiler ..	45
2.13. Türkiye’nin Suriyelilere Toplam İnsani Yardımı.....	47
2.13.1. Suriyelilere Verilen Hizmetler.....	48
2.14. Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar	49
2.14.1 Suriyeli Kadınların Yaş Dağılımları	50
2.14.2 Suriyeli Kadınların Eğitim Düzeyi	51
2.15. Suriyeli Misafirlerin Geldikleri Suriye Kentleri.....	52
2.15.1. Suriyeli Misafirlerin Çoğunlukla Türkiye’de Yerleştikleri Kentler	53
2.16. Türkiye’deki Suriyelilere Vatandaşlık Açıklaması.....	55
2.16.1 Suriyeli Mültecilerin Vatandaşlık Hakkındaki Düşünceleri.....	55
2.16.2 Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mültecilerin Sosyal Beklentileri.....	57
2.16.3 Toplumun Suriyelilere Bakışı.....	58
2.16.4 Suriyeli Mültecilerin Topluma Olan Etkileri.....	59
2.16.4.1.Sosyal Tehdit Algıları	60
2.16.4.2 Kişisel Tehdit Algıları.....	60
2.16.4.3 Suriyeli Mültecilerin İktisadi Etkileri	61
2.16.4.4 Suriyelilerin İşgücüne Etkileri	62

2.16.4.5 Suriyeli Mültecilerin Asayiş Bakımından Etkileri.....	64
2.16.4.6 Suriyeli Mültecilerin Temel İhtiyaçlar Üzerine Etkileri.....	64
2.16.5 Suriyeli Mültecilerin Geleceği.....	66
2.16.6. Suriyeli Mültecilere Çalışma İzni.....	67
2.16.7. Çalışmak İçin Gereken Şartlar.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYELİ MÜLTECİLERİN YAŞAMA TUTUNMA YOLLARI (NEVŞEHİR ÖRNEĞİ)

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	69
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	70
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	71
3.4. Araştırma Soruları.....	72
3.5. Araştırmanın Analizi ve Elde Edilen Bulgular.....	73
3.5.1. Suriyeli Mülteciler ile Yapılan Mülakatlar.....	73
3.5.2. “A.S. H.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	73
3.5.3. “R. M.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	77
3.5.4. “Z. A.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	79
3.5.5. “M. S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	82
3.5.6. “N. S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	84
3.5.7. “H. K.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	86
3.5.8. “V.R.S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	88
3.5.9. “M. S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	91
3.5.10. “S. B.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	93
3.5.11. “R. Ü.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	96
3.5.12. “Z.D.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	98
3.5.13. “B.E.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	100
3.5.14. “B.M.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	103
3.5.15. “M.A.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	105
3.5.16. “R.A.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	108
3.5.17. “R.Y.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme.....	110
3.6. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi.....	113

SONUÇ	124
KAYNAKÇA	132
EKLER	136
ÖZGEÇMİŞ	137

KISALTMALAR TABLOSU

AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
G	: Görüşmeci
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
HEM	: Halk Eğitim Merkezi
İHAD	: İnsan Hakları Araştırmaları Derneği
SSGSS	: Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
SUT	:Sağlık Uygulama Tebliği
SYDV	:Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees
WAHA	:Uluslararası Kadın ve Sağlık Birliği
YÖS	: Yabancı Öğrenci Sınavı

GİRİŞ

2011 senesinin Mart'ında Suriye'de siyasi rejime karşı âdilâne sokak protestolarıyla başlayan ve ardından devamlı bir kaos halini alan değişim, diğer ülkeler ve global devletlerin karışmasıyla milyonu bulan ölü ve yaralının yanında, komşu ülkelerin topraklarına doğru ciddi göçlerle beraber büyük bir insani dram halini aldı. Suriye'deki iç çalkantı sebebiyle ülkelerinden göç etmek zorunda kalıp bilmedikleri hayatlara yol almak zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları ve yaşam çabaları önem arz etmektedir.

Suriyeli sığınmacılar konusunun insancıl durumu, son dönemlerde önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Farklı kentlerde sığınmacılara doğru artan tepkilere yazılı ve görsel basında sürekli yer verilmesi, Suriyelilerin artık “misafir” olarak algılanmadıkları ve istenmedikleri düşüncelerine sebep olduğundan dolayı olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların dikkat çektiği kayda değer bir mevzu, Türkiye'nin artık bir “göç ülkesi” olma sürecinde ilerlediği hakikatidir. Pozisyonu sebebiyle birçok toplu göç hamlesine mecbur kalan Türkiye, son zamanlarda sığınmacılar için “kestirme ülke” durumundan çıkıp “amaç ülke” haline gelmiştir bu da ayrı bir problem oluşturmaktadır.

Suriyeli mülteci sorunu, politik, iktisadî, istikrar, yasal, sosyal çerçevelerinin yanı sıra, toplumsal tavrı ile düşünüldüğünde, zorla göç ettirilmiş milyonlarca Suriyelinin çekilme isteğinin, enternasyonal adaletin kendilerine gösterdiği temel bir vatandaş hakkına dayandığı unutulmamalıdır. Bundan dolayı, Suriye'de yaşanan kaosun Türkiye'yi düşürdüğü ağır durumlardan biri olan Suriyeli sığınmacılar ile Türkiye'nin başa çıkması ve bundan sonraki yaşamlarında misafir mi yoksa

vatandaşımı olarak Türkiye’de kalacakları, Nevşehir’de yaşam standartları ve koşulları işlenmiştir.

Her şeyden önce Suriye’de yaşamakta olan olaylar beşerî yaklaşımı zorunlu yapmakta, ülkesi ve milleti olarak Türkiye’ye önemli yükümlülükler yüklemektedir. Canları ve hürriyetleri büyük bir risk dâhilinde olmadıkça, insanların bir çoğunun vatanını ya da ait oldukları ülkeleri bırakıp gitmeyecekleri teorisi geçmişten günümüze var olmuş göç dalgalarında doğrulanmıştır. Bundan dolayı Nevşehir’deki Suriyeli sığınmacılar olgusuna politik, ekonomik, güvenlik, hukuki, toplumsal boyutları açısından bakmayı amaçladık. Bu sebeple mevzu ile ilgili yapılacak olan değerlendirmeler ilk önce insan hakları çerçevesinde ve beşerî açıdan yapılmıştır. Bu bağlamda Nevşehir’deki Suriyelilerin belirttiğimiz sorunlarla ilgili, arzu ve ihtiyaçlarıyla ilgili durumları ortaya koyarak alınabilecek kararları ve bunun kamuoyuna yansımalarını değerlendirmiş olduk.

Geçici bir vaka olarak görülen kısa zamanlı göç, yıllar geçtikçe kalıcı bir durum haline gelmektedir. Bu vaka göçmenlerin ve göçü kabul etmiş olan insanların düşüncelerini ve hareketlerini etkilemektedir.

Suriyelilerin önemli bir kısmı bundan sonraki hayatlarını ya Türkiye’de devam ettirecek ya da Türkiye’de uzun süre yaşayacaktır. Suriyeli mülteciler bundan böyle Türkiye’nin bir hakikati ise, bunun negatif yönlerini azaltacak, pozitif yönlerini daha fazla ön plana çıkaracak ve bunu fırsata çevirecek konular üzerinde durulması gerekmektedir.

Suriyeli mültecilerin karşı karşıya kaldığı bu dramatik durumu en çok kamp dışında, farklı illerde yaşayanlar oluşturmaktadır. Diğer illerde yaşayan mültecilerin Türkiye ulusuyla rahat bir şekilde adapte olmasında birçok sıkıntı yaşanabilmektedir.

Bölgesel halkın Suriyeli mültecilere olan tepkisel davranışlarını önlemeyi de içeren iyi düşünülmüş kapsamlı bir sığınmacı politikasının uygulanması gerekmektedir. Bu mevzu bir insancıl davranış sorunu olarak algılanmalı ve iş hayatı, maarif, yerleşim,

sağlık hizmetleri, belediye olanakları, halkın alıştırılması gibi durumları düzene koyacak bütünsel bir strateji uygulanması gerekmektedir.

Bu çalışmada Nevşehir'e yerleşmiş olan Suriyeli mültecilerin buraya yerleşme sürecinde ve daha sonrasında yaşadıkları sorunların belirlenmesi, bu sonuçlarda toplumsal farklılıkların meydana çıkması amaçlanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde "Dünya'da ve Türkiye'de Mülteciliğin Gelişimi" başlığı altında; Mültecilik ile İlgili Temel Kavramlar, Sığınmacı Kavramı, Türkiye'de Mültecilik ve Sığınmacılık, Mülteciliğe Sebep Olan Faktörler, Mülteciliğin Kapsamı konuları incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümde "Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Durumu" başlığı altında Suriyeli sığınmacılar için Türkiye'deki hukuki çerçeve konusu, Suriyeli Mültecilerin Türkiye'de İkamet İzni, Suriyeli Çocukların Türkiye'de Eğitime Erişimi, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye toplumsal etkileri vb. konular incelenmiş olup ekonomik, sosyal, toplumsal, eğitim ve sağlık açısından oluşan sorunlar ve çözümleri hakkında çalışmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise; Nevşehir'de yaşamını sürdüren Suriyeli mülteciler ile yapılmış olan yüz yüze görüşme ve mülakatların analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışma amacı ve kapsamına uygun olarak 4 adet araştırma sorusu geliştirilmiş ve elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE MÜLTECİLİĞİN GELİŞİMİ

1.1. Mültecilik ile İlgili Temel Kavramlar

Mültecilik konsepti günümüzde genellikle sığınmacılık olarak bilinen ve çok açık bir biçimde, kendi iktidarları ya da başka bir iktidar tarafından zulüm altında yaşadıkları, negatif koşullara sürüklendikleri için farklı iktidarlara sığınan insanların durumunu belirtmek için bu şekilde tanımlanmaktadır.

Türkoğlu, insanların bir yerden başka bir yere göç işlemini istekli ve zorunlu olarak iki başlık altında belirtmektedir. İnsanların çoğunlukla yaşamlarını doğdukları bölgelerde devam ettirdiklerini fakat hususî sebeplerin de yaşandığını söylemektedir. Bu durumda bir yerden başka bir yere değişim işlemi gönüllü ve istekli olduğu takdirde göç, zorunlu bir nedenden kaynaklandığı durumda iltica etmek şeklinde belirtilmekte ve iltica eden kişiler de mülteci olarak adlandırılmaktadır.¹

Mülteci, sığınmacı ve mültecilik ifadeleri zamanımızda çok sık şekilde kullanılan ifadeler olup, bu ifadelerle ilgili bir çok tanım bulunmaktadır. Bu kısımda mülteci ile ilgili temel ifadeler anlatılmakta ve Türkiye'de mültecilik ayrıntılı bir biçimde işlenmektedir.

1.1.1. Mülteci Kavramı

Birleşmiş Milletlere üye olan ülkeler kapsamında ve bu çerçevede imzalanmış olan "28.07.1951 tarihli Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme" de, mülteci "İrki, dini,

---

¹ Türkoğlu, Oğuzhan, "Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik", Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt XXX, Sayı 2, 2011

tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen her şahıs” şeklinde tanımlandığı görülmektedir.²

Prof. Dr. Hüseyin Pazarcı, "Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ile 16.12.1996 tarihli Ek Protokol" kapsamında mülteciliği “Bir insanın yabancı bir ülkenin topraklarına, siyasi temsilciği veya büyükelçilik kurumlarına, savaş gemileri veya devlet ulaşım araçlarına girerek kendi devletince veya farklı bir yabancı ülke tarafından kendisine karşı yapılmış olan zulümlerden veya zorbalıklardan kaçmasını ve bu bakımdan sığınmak istediği ülkenin güvenilirliğini hissetmesini belirtmektedir” biçiminde tanımlamaktadır.³

Mültecilik hukuki anlamda ortalama 70 yıldır mevcut olsa da sığınmacılığın ve de göçmenliğin geçmişi otoritenin geçmişiyle paralel bir ilerleme seyretmiştir. Kendi topraklarından zulüm ve acımasızlık nedeniyle kaçan kişilerin korunması, dünya tarihi kadar çok eski bir durumdur.⁴ Bu olaylara dair kaynaklar, Ortadoğu’daki Asurlular, Babiller, Antik Yunanlılar ve Hititler gibi en güçlü devletlerin yaşadığı zamanlarda, yani 4000 sene önce, kullanılmış malzemelerde bile yerini almaktadır.⁵

Geçmişteki bu durum ne kadar eskilere gitse de sığınmacı konusu gelişen zamanda kendini devam ettirmiştir. Maalesef şimdi bile bu durum istenilen oranda halledilememiş ve hatta her geçen zaman daha da büyüme göstermektedir. Aradan geçen o kadar zamana rağmen, bilhassa 2. Dünya Savaşı’ndan hemen sonra beşeriyet büyük bir sığınmacı sorunu ile karşı karşıya kalmıştır.

Memleketlerinden, vatanlarından olan insanların, sığınmacıların oranı her geçen zamanda daha da artmaktadır. 1951 yılında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek

---

² Birleşmiş Milletler, "İnsan Hakları Yüksek Komiserliği İnsan Hakları Bilgi Kitapçığı(2015)", S.19

³ PAZARCI, Hüseyin, "Uluslararası Hukuk", Ankara: Tuhan Kitabevi, 2008, 6. Baskı, Sayfa 161

⁴ PALABIYIK, Adem ve Yunus Koç, "Zorunlu Göç ve Fakirliğin Diğer Adı: Mülteciliğin Dünya’da ve Türkiye’deki Gelişimi (2004 – 2008)", [http://frcon.info/papes/268.\(06.08.2016\)](http://frcon.info/papes/268.(06.08.2016))

⁵ UNHCR, "Mülteciler Sınırı Aşan İnsanlar", <http://www.unhcr.org.tr/pagee51> (08.08.2016)

Komiserliği'nin kurulmasıyla, yüksek oranda mültecinin, Komiserliğin mülteci alanına dahil olduğu belirtilmektedir. Zamanımızda bu sayı, BMMYK Orta Doğu'daki sığınmacılara mülteci örgütleri tarafından ilgilenilen 2.5 milyon sığınmacı ve vatanından edilmiş 25 milyondan fazla kişiye ek olarak, ortalama 17.5 milyon mülteciye ulaşmış şekildedir. Geçmişteki misallerinin aksine, zamanımızdaki sığınmacı hareketleri ferdi kaçışlardan daha fazla artarak grupsal devasa kaçışlar şekline gelmiş durumdadır.⁶

Mülteci meselesi globalleşmeyle beraber yeni bir hacim kazanmış, bu zamanda mülteci konusu da orantılı olarak globalleşmiştir. Zamanımızda oluşan göçler, bir öncelik değil kaçınılmazlık olarak meydana çıkmaktadır. Farklı bir söyleyişle bundan böyle göç, yerinden ve yurdundan, öz vatanından edilme anlamına gelmektedir. Mülteciliğin farklılıkları ise göçlerin değişen özelliğinden kaynaklanmaktadır. Mültecilerin, sığınmacıların, vatanından edilenlerin, yurtsuzların şu anki durumu bir tesadüf değildir ve bu konunun globalleşmesinde dış güçlerin ve otoritelerin ciddi anlamda parmağı vardır.

1.1.2. Sığınmacı Kavramı

Mülteci kavramı, enternasyonal mülteci hakları tanımlamalarında koruma çerçevesinde olan sığınmacıların "sığınma hakkı" sebebiyle genellikle "sığınmacı" ifadesiyle karıştırlabilmektedir. Ülkelerde sığınma hakkı olan şahıs mülteci olarak adlandırılırken, Göç Terimleri Sözlüğünde ise "bir toprağa mülteci olarak yerleşmek isteyen ve mültecilik şartlarını taşıdıklarını belirten belge ve başvurunun bulgusunu bekleyen şahıs "Sığınmacı" olarak belirtilmektedir.⁷

Sığınmacı kavramı ve ifadesi, M.Ö 2300'lü zamana kadar uzanmaktadır. Hudutların katı ve mütemayiz şekilde belirlenmediği bu geçmiş zamanlarda bile söz konusu kavramlarla anlatılması bu meselenin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

⁶ Birleşmiş Milletler, "İnsan Hakları Yüksek Komiserliği İnsan Hakları Bilgi Kitapçığı" No. 32, www.ihop.org.tr/dosa/MM/BMBilgiKitapçigi_32Mülteciler.pdf (08.08.2016)

⁷ Ataman, H. (2015). "Mülteci mi, Sığınmacı mı, Misafir mi?", Görüş Dergisi, sayı 76, İstanbul.

Bu konunun örnekleri, 30 Yıl Savaşları ve arkasından meydana gelen grupsal hareketler ile başlasa da asıl 20. yüzyılın henüz başladığı yıllarda büyük grupların mecburi göçüne sebep olan Balkan Savaşları ile zamanımız gelişmelerine yer hazırlayan süreci başlatmıştır. Birinci Dünya Savaşı hemen arkasından, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla birlikte bir çok insan, çeşitli Avrupa ülkelerine sığınmak zorunda kalmıştır. Bu canlılık, İkinci Dünya Savaşı dönemine kadar olan zamanda bilhassa faşist iktidarların siyasetleri ile yükselerek devam etmiştir, işte bu dönem, İkinci Dünya Savaşı ve ardından zirveye ulaşmıştır. İlgili süreçte, Avrupa kıtasında otuz milyon kişinin konum değiştirdiği anlaşılmaktadır.⁸

Bu sürecin ardından, müstemleke rejimlerinin yeryüzünden kalkma dönemi ile devam eden özgürlük hareketleri ve sonrasında kurulmuş olan devletlerin hudutları hususunda çıkan ihtilâflar, belirgin olarak Afrika Kıtasında grupsal popülasyon hareketleri ile neticelenmiştir. 1985'li yıllar döneminde; Afrika, Asya ve Latin Amerika bu tür davranışların görüldüğü sayılı kesimler olarak bilinmektedir. 20. Yüzyılın ilerleyen zamanlarında, bilhassa; katliam, beşeriyete karşı işlenmiş suçlar ve savaş zamanında işlenmiş suçlardaki artış, cihan üzerindeki sığınmacı oranının büyük şiddette artmasına sebep olmuştur. 31 Ocak 2010 tarihli BMMYK istatistiklere göre; cihan boyutunda mülteci şartlarına sahip kişi sayısı 9 milyon, göç etmek isteyen insan sayısı ise yaklaşık 1 milyon olarak gözlenmiştir. Ülke içinde yer değiştiren ve yurtsuz insanlar gibi kitleler de hesaba katıldığında, tüm dünyada BMMYK' nın çalışma grubuna giren insan sayısı 37 milyon civarındadır.⁹

Göçmen yasası ve ilgili durumlar, Türkiye tarafından sürekli takip edilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'ndan bu zamana, grupsal nüfus değişimi çerçevesinde topraklarından edilmiş kişiler özellikle Anadolu bölgelerine sığınmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nun her sürecinde ortaya çıkan grupsal nüfus değişimleri, imparatorlukların yıkılma döneminde daha da artmıştır. Amma velakin, sözü edilen değişim büyük çapta Osmanlı himayesi ile neticelenmiştir. Bu hususta belirtilecek en iyi örnek 1848 senesi içinde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu içerisinde

⁸ Bülent PEKER, Mithat SANCAR (2001), "**Mülteciler ve İltica Hakkı: Yaşamın Kıyısındakilere Hosgeldin Diyebilmek**", Ankara, İnsan Hakları Dernek Yay., s.6-7.

⁹ UNHCR in Turkey, "**Facts&Figures**" (2011), issue 4, s.21, 06.08.2016 tarihinde [http://www.unhcr.org.tr/uglaods/kiip/k&k_ırrue04-end\(2\).pdr](http://www.unhcr.org.tr/uglaods/kiip/k&k_ırrue04-end(2).pdr) adresinden erişildi.

olmuş olan özgürlük hamlelerinin, Rusya'nın desteği ile sonlandırılmasının ardından Macar ve Lehlerin, Osmanlı İmparatorluğu'na sığınma isteğidir. Osmanlı İmparatorluğun' da Fuat Paşa vasıtasıyla Rusya ile yapılmış olan konuşmalar neticesinde Macar ve Leh sığınmacıları geri iade edilmemiştir.¹⁰

Bu dönemde, Kırım'dan göçen ve sayıları beş milyon civarında olan Çerkez ve Tatarların olduğu mülteci hareketliliği ile Rusya'da yaşanan Bolşevik Devrimi sebebiyle ortaya çıkan Rus, Rum ve Ermenilerin düzenlediği nüfus hareketi, önemli gelişmeleri göstermektedir.¹¹

1.1.3 Mültecilik

Mülteci yasal kaynakları dahilinde, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol, mültecilerle alakalı en geniş tertiplmeleri düzenlemektedir. Bununla beraber korunma hakkı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 14. maddesinde bir hak olarak belirlenmiştir. Sığınmacı ve mülteciler için ortak bir kısım haklar vardır.

Verilen haklar şunlardır;

- i. Güvenlik riski ve adaletsizlik olma tehdidi olan bölgelere gönderilmeme (Non-refoument ilkesi, 1951 Cenevre Sözleşmesi, Madde 33)
- ii. Düşünüş, anlatım ve toplanma hakkı,
- iii. Gözaltına alınmaya karşı yasal hakkı
- iv. Dürüst yargılanma hakkı,
- v. Turizm özgürlüğü,
- vi. İştigal hakkı,
- vii. Tür ayrımcılığına karşı sığınmacıları koruyan kalıplar¹²

¹⁰ Bayram NAZIR (2006), “Macar ve Polonyalı Mülteciler, Osmanlı'ya Sığınanlar”, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.

¹¹ Taner KILIÇ (2010), “Bir İnsan Hakkı Olarak İltica”, s.5, 10.08.2016 tarihinde <http://multechaklari.org/dosy/TanerKilic,BirInsanHakkıOlaraitica.pa> adresinden erişildi.

¹² Çelebi, Ö., Özçürümez, S., & Türkay, Ş. İltica, “Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika.”

1.1.3. Türkiye’de Mültecilik ve Sığınmacılık

Türkiye, şimdiki zamanda resmi rakamlara göre 3 milyonu aşkın Suriyeli ve özellikle Afganistan, İran, Somali, Irak şeklinde farklı ülkelerden gelmiş olan 250 binden fazla mülteci ile yeryüzünde en fazla mülteci ve sığınmacı nüfusuna sahip ülke durumundadır.¹³

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin istatistiklerine göre, 1 Nisan 2016 tarihi itibariyle Türkiye’de yaşayan kayıt yaptırmış Suriyeli sığınmacı sayısı 2 milyon 715 bin 789’dur.¹⁴

Geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli sığınmacılara ilaveten; Afganistan, İran, Irak, Somali ve diğer kayıtlı ve kayıtsız mülteci ve sığınmacılarla beraber bu sayının çok daha fazla olduğu bilinmektedir.¹⁵

Enternasyonal yasalar ve Türkiye Cumhuriyeti’nin devletlerarası angajman kuralları hükmünce, Türkiye hududu güvenilir bir bölge arayışı içinde olan mültecilere açıktır. Hem sığınmacı hem mülteciler, durumları konusunda son bir karar alınmasını beklemeden ülkelerine zorla geri gönderilmeleri enternasyonal hukuka aykırıdır. Türkiye’de yerleşmek hayatlarında yeni bir öncelik getirecektir. Bu husus geçimlerini sağlamanın ve yaşamlarını devam ettirmenin yollarını bulduracak, daha yararlı şeyler öğrenme sağlayacak, farklı arkadaşlar edindirecek ve Türk kültür ve geleneklerini öğrendirecektir. Türk bürolarına ve BMMYK’ ye enternasyonal koruma sebebiyle başvurduğunda ikamet etmeleri için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Valilikçe belirlenmekte olan şehirlerden herhangi birine gidebiliyorlar. Kalacakları kenti seçebilme hakkı yoktur. Kalacakları kentteki İl Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube’ye kayıt yaptıracaklardır. Kayıt işleri bittikten sonra hiçbir harca bağlı olmayan üstünde ecnebi kimlik numarasının bulunduğu “Uluslararası Koruma Başvuru Kayıt Belgesi” verilir. Verilen belge ikamet yerinde legal olarak ikamet edilmesini ve haklardan yararlanmalarını sağlar. Yasalarda

¹³ UNHCR, "Ocak 2016 İtibariyle UNHCR Türkiye İstatistikleri", [http://www.unhcr.org/g/turkey/uploads/kpl/tr\(51\).pdf,\(10/08/2016](http://www.unhcr.org/g/turkey/uploads/kpl/tr(51).pdf,(10/08/2016)

¹⁴ UNCHR, "Syria Refugee", [http://unhcr.org/syrianrefuges/country.del.vp.334,\(11.08.2016](http://unhcr.org/syrianrefuges/country.del.vp.334,(11.08.2016)

¹⁵ UNCHR, "Unhcr Türkiye İstatistikleri", [http://www.unhcr.org/turkey/uploads/klr/tr\(62\).pdf\(11/08/2016](http://www.unhcr.org/turkey/uploads/klr/tr(62).pdf(11/08/2016)

belirtilen tüm olanaklardan ve haklardan yararlanmak için ise görüşmenin bitmesi ve görüşme neticesinde verilen ecnebi nüfus cüzdanı numarasını bulunduran altı ay süreli “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi’ni” almaları gerekmektedir.¹⁶

2000’li yıllara kadar Türkiye’ye gelen sığınmacıların devasa bölümünü Ortadoğu ülkelerinden gelmiş olanlar oluştururken, bu zamandan sonra Asya ve Afrikalıların da artmasıyla göçmenlerin ülkeleri farklılaşmaya başlamıştır. Türkiye’de legal olarak yaşayan ecnebler içerisinde mülteci ve sığınmacılar geçici olarak ikamet edebilir, köken ülke ve Türkiye dışında üçüncü bir ülkeye yerleşim işlemi oluncaya kadar Türkiye’de kalmaya devam ederler.¹⁷

2011 yılının Mart ayından bu yana Suriye’de aralıksız süren iç savaş ve grupsal göç hareketi, başta Türkiye olmak üzere tüm komşu ülkelerin politik, iktisadi ve sosyal hayatını etkiledi. Savaşın en önemli etkilenenleri, sayıları 5 milyona ulaşan Suriyeli mülteciler olmuştur. Bu oran her ay yaklaşık 150 bin civarında artıyor.¹⁸

Kaosun başından beri “açık kapı politikası” izleyen Türkiye, hududu geçmek isteyen bütün Suriye halkına izin verdi.¹⁹ Hududa yakın yerlerde kurulmuş olan mülteci kamplarından milli ve yabancı haber organlarında övgüyle söz edilmesi, mültecilerin Türkiye’ye sığınmasında “özendirici” bir durum oldu.

Türkiye’ye kaçan Suriyeli mültecilerin 250 bin kadarı, 11 kentte kurulan 20 çadır kent ve 8 taşıma kentten oluşan kamplarda iyi koşullarda kalıyor. Geri kalan bir milyondan fazlası ise değişik olarak farklı kentlerde kendi imkanları ile yaşamlarına devam ediyor. Şimdi ise, Türkiye’de Suriyeli mültecilerin olmadığı yalnız bir kaç kent bulunmaktadır. Kampların dışında yaşayan Suriyeli mülteciler ise, Türkiye’nin

---

¹⁶ Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, “**Türkiye’de Mülteci Olmak**”, <http://www.refugeeinturkey.org/TurkiyedeMülteciOlmak-19>,(11.08.2016)

¹⁷ Kara, P., & Korkut, R. (2010). “**Türkiye’de Göç İltica ve Mülteciler**”, Türk İdare Dergisi (458), 154-171.

¹⁸ Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, <http://www.unhcr.org.tr>, Erişim Tarihi : 10.10.2016.

¹⁹ Dışişleri Bakanlığı, **Türkiye-Suriye Siyasi İlişkileri**, <http://www.mfe.gov.tr/turkiye.suriye.siyasi-iliskileri-.tr.mda>. Erişim Tarihi : 05.09.2016; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2016, http://www.goc.gov.tr/icerik5/geciçi.korumamızaltındaki-suriyeliler_312_458_460

farklı illerinde kendi imkanları ile sınırlı işlerde çalışarak caddelerde dilenerek ya da sosyal yardım bularak yaşama mücadelesi vermektedir. Türkiye’de en çok Suriyelinin yaşadığı il İstanbul; 450 bin civarında Suriyeliye ev sahipliği yapan İstanbul’u, 285 bin ile Gaziantep izliyor. Sadece İstanbul’da bulunan Suriyeli sayısı, Sarıyer ilçesinde yaşayan 340 binlik yerli nüfusa yakındır.²⁰

1.1.4. Geçici Koruma Altındaki Sığınmacılar

Türkiye 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği gereğince, “sığınmacı” durumundaki Suriyelilere “geçici koruma” sağlamaktadır. Geçici koruma altında olan Suriyeli göçmenler yasal olarak “makul bir süre için Türkiye’de kalma” iznine ve “üçüncü bir ülke tarafından mülteci olarak kabul edilene kadar geçici sığınma hakkına sahipler.” Türkiye’nin uyguladığı “açık kapı politikası” sınırında, pasaportu bulunmayanlar da, kabul ettiği tüm Suriyeli sığınmacılara sağladığı “geçici koruma” uygulaması enternasyonal kuruluşlar vasıtasıyla devletlerarası yasalara ve beşeri yükümlülüklerle uygun bir şekilde değerlendirilmektedir.²¹

Suriye iç karışıklığın 2014 yılında derin bir hal alması ve mültecilerin pek çoğunun sürekli burada olacaklarının belirgin olmaya başlaması ile Türkiye siyasi bir değişikliğe gitti. İlk pozitif adım, Nisan 2014 tarihinde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun geçerliliğe girmesiydi. Kanun, Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin yasal durumunu açıklığa kavuşturmak için bir takım maddeler içeriyor. Bunun sonrasında, bu kanuna dayanarak Ekim 2014’te Geçici Koruma Yönetmeliği çıktı. Yönetmelik, Türkiye’de kendilerine geçici koruma statüsü verilen Suriyelilerin ilişik oldukları geçici muhafaza rejimine bir tertip getirdi. Suriyeli mültecilerin yasalara uygun haklarını ve alabilecekleri sosyal yardımları kesinleştirdi.²²

²⁰Habertürk, “İstanbul’da Sarıyer Nüfusu Kadar Suriyeli Yaşıyor”, 14.10.2016, <http://m.haberturk.com/gundem/haber/976424-istanbulda-sariyer-nufus-kadar-suriyeliasiyor>

²¹ Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, “Sıkça Sorulan Sorular Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler Hakkında Sık Sorulan Sorular”, http://www.unhcr.org.tr/uplo/kpll/ghy-turkish_+85.pdf. Erişim Tarihi: 6.9.2016.

²² Geçici Koruma Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/11/20141422-151.pdf>, Erişim tarihi: 10 Ağustos 2016

Geçici Koruma Yönetmeliği'nde Suriyeliler için geçici korunanlar terimi kullanılmaktadır. Yönetmeliğe göre, geçici korunan Suriyelilere geçici koruma kimlik belgesi verilir ve bunlara sağlık, öğrenim, iş edinme, sosyal yardım ve hizmetler ile mütercimlik ve benzeri olanaklar sağlanır. Bu ihtivada en önemli düzenlemelerden bir tanesi, bu kimliğe sahip olan Suriyeli mültecilerin belli başlı iş alanlarında çalışabilir izni alabilir olmalarıdır. Yönetmeliğin tam olarak hayata geçmesi hem Suriye'den gelen mültecilerin haiz oldukları hakların korunması, hem de kamu görevlilerinin sığınmacıların sorunlarını daha çabuk halledebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.²³

Suriyeli sığınmacılar mevzusunun sosyal boyutu, son zamanlarda mühim gündem başlıklarından biri haline gelmiştir. Farklı illerde mültecilere dönük giderek artan reflekslerin yazılı ve görsel basında sıklıkla yer alması Suriyeli mültecilerin bundan böyle misafir olarak görülmedikleri ve istenmedikleri yorumlarına sebep olmaktadır.²⁴ Diğer taraftan, son yapılan yaygın bir araştırma Türkiye'de toplumun Suriyelileri kabul düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koydu. Araştırmaya katılmış olanların yüzde 72,2'sinin Suriyelileri “zulümden kaçan insanlar”, “Türkiye'deki misafirlerimiz”, “din kardeşlerimiz” olarak betimlemesi, Türkiye bütününde Suriyelilerle alakalı sosyal kabulün sanıldığığının aksine üstün olduğu yönünde yorumlandı.²⁵

Suriyeli sığınmacıların dikkat çektiği hayati bir husus, Türkiye'nin artık bir göç ülkesi olma yolunda ilerlediği hakikatidir. Konumu sebebiyle dolgun kitlesel göç hareketine maruz kalan Türkiye, son zamanlarda göçmenler için “transit ülke” durumundan çıkıp amaç ülke durumuna geldi. Türkiye 1985'lerden bu yana yalnız göç veren bir ülke değil, aynı zamanda göç alan bir ülke durumundadır.²⁶ Bu kapsamda yeni yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yasal

²³ Uluslararası Af Örgütü, “Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler”, <http://amnesty.org.tr/uploads/Doc/hayattakalma.mucadelesi.turkiye'deki.suriye'den-gelenmülteciler525.pdf>. Erişim Tarihi: 14 Ağustos 2016.

²⁴ Euronews, “Suriyeli Mülteciler Türkiye'ye Ağır Gelmeye Başladı”, 5 Eylül 2016, <http://tr.euronews.com/2014/10/03/suriyelimülteciler.turkiyeye.ağır-gelmeye-basladi>.

²⁵ Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, “Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması”, <http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/TurkiyedekiSuriyelilerToplumsalKabulveUyumHUGO.pdf>. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2016

²⁶ İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-duzensizgocle-mucadelesi_409_422_424, Erişim T: 05.08.2016

düzeyde göçmenlerin kalıcı durumda olabileceğine ve Türkiye'nin bir "göç ülkesi" yolunda ilerlediğini gösteren birtakım maddeler içeriyor.²⁷

Köklü unsurların dâhil olmasıyla etrafılaşan Suriye krizinin biteceği tarihi ve Türkiye'deki Suriyelilerin kalacağı zamanı öngörebilmek oldukça güç olmaktadır. Bu müphemiyet, yasal ve siyasi açıdan Suriyeli mülteciler konusunun içeriğini çizmeyi daha da zorlaştırıyor.²⁸ Suriyeli mülteciler hakkında milli ve toplumlararası kuruluşlar tarafından yapılan çoğu araştırmada, "Türkiye'de bulunan Suriyelilerin çoğunun öngörülebilir gelecekte Türkiye'de kalacakları" ihtimali üzerinden çözüm önerisi geliştiriliyor. Mülteci konusuna kısa zamanlı politikalarla çözüm ve çare bulunamayacağını savunan bu çalışmalarda, "mültecilerin bütünleşmesine yönelik kurumsal düzenlemelerin yapılması" gereğine işaret etmektedir.²⁹

Avrupa Birliği ve bu birliğe üye olan hükümetlerin göç politikaları, mültecilerin AB'ye temasının engellenmesi esasına dayanmaktadır.³⁰ AB ülkeleri, Suriyeli mülteciler konusunu üstlenme noktasında gönülsüz davranıyorlar.³¹

1.2. Mülteciliğe Sebep Olan Faktörler

Mülteci akımına neden olan olgular 5 başlık altında toplanabilir;

1.2.1. Savaşlardan Kaynaklanan Sebepler

Mülteci akımına sebep olan nedenler arasında en büyük yeri devletlerarası savaş kaplamaktadır. Rakamları incelediğimiz takdirde görülecektir ki 1969, 1982, ve

²⁷ Ahmet İçduydu, "Dış politika Suriye meselesinde baştan beri belirleyici roldeydi Ancak Takıldığı Yer Sosyal Coğrafya Oldu", Analist, 2013 Mart, s. 41.

²⁸ AFAD, "Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarındaki Misafirlik ", 2014, s. 147- 148, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20140529153928-suriye'den-turkiye'ye-nufushareketleri,-kardes-topraklarindaki-misafirlik,-2014.pdf>. Erişim Tarihi: 6 Eylül 2016.

²⁹ Suna Gulfer İhlamur-Oner, "Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası", Ortadoğu Analiz, Mart-Nisan 2014 ; Gönül Tol, "Suriye İç Savaşının Türkiye'ye Etkileri ve Mülteciler", TUSIAD Gorus Dergisi, Aralık 2013

³⁰ Amnesty International, "Kale Avrupası'nın İnsani Bedeli Avrupa Sınırlarında Göçmen ve Mültecilerin Karşılaştıkları İnsan Hakları İhlalleri", 2014, <http://www.amnesty.org/e/librar/aset/EUR6/001/2014/en/146bad66c-15583-4ae0e651a96ae155fc1ef7f/eur05078414vr.pdf>. Erişim Tarihi: 7 Eylül 2016.

³¹ Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, "Avrupa'daki Suriyeli Mülteciler; Avrupa, Koruma ve Dayanışmayı Sağlamak için Ne Yapabilir", <http://www.unhcr.org/tr/cotent=594>. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2016

1992 yıllarında toplam 34.029.000 mültecinin 14.218.000'i devletlerarası savaş sebebiyle göç etmek zorunda kalmıştır.³²

20. yy devletlerarası savaş sayısı açısından çok önem taşıyan bir dönemdir. Ve bu dönemde mülteci sayısı oldukça fazladır. Özellikle 20. yy'ın ikinci dönemi mülteci sayısı açısından çok fazladır. Zira bu dönemde 30 yıl içinde dört Arap-İsrail savaşı olmuş ve bu savaşların sonunda bir çok insan yaşadığı toprakları terk etmek zorunda kalmıştır.³³ II. Dünya Savaşı da milyonlarca kişinin vatanını terk etmesine sebep olmuştur. II.Dünya Savaşı nedeniyle vatanını ve ülkesini terk eden insanlar memleketlerine geri dönmüşlerdir. Fakat topraklarını ve yurtlarını bıraktıkları gibi bulamamışlardır. Çünkü savaştan sonra sınırları değişmiş ve Avrupa haritası yeniden şekil almıştır.³⁴

20. yy'ın sonlarına doğru çıkan Körfez Savaşı da bir çok insanın mülteci olmasına neden olmuştur. Irak'ın Kuveyt'i işgali ve sonrasında 5 milyon kişi yaşamını mülteci olarak devam ettirmek mecburiyetinde kalmıştır.³⁵

1.2.2. Mezhepsel ve Etnik Açıdan Kaynaklı Sebepler

Weiner'in araştırmasında belirttiği sayılara göre 34.030.000 mültecinin 10.309.000 kişi kökeninden gelen çatışmalar sonucunda vatanını terk etmek mecburiyetinde kalmıştır. Etnik çatışma iki biçimde mülteci akımına neden olmaktadır. Birincisinde yaşanan etnik kargaşa merkez ile etnik bir grup arasındadır ve kayıtsız bölge isteği söz konusudur. Çatışmanın nedeni toprak isteğidir. İkincisinde ise farklı bir etnik grupla kargaşa veya devlet tarafından eziyet görme söz konusu olmaktadır. Burada toprak talebi bulunmamaktadır. Çatışmanın nedeni devlet zulmünden ya da diğer etnik kitlelerle yaşanan değişik sorunlardan kaynaklanmaktadır.³⁶

³² Oğuzhan Türkoğlu, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, "Mülteciler ve ulusal/uluslararası Güvenlik", Cilt. XXX, Sayı/No. 2, 2011, s. 115-126

³³ Sander, Oral (2008), *Siyasi Tarih 1914-1994*, Imge Kitapevi, 17.Baskı 2008, Ankara.

³⁴ Weiner, Myron (1996), "Bad Neighbours Bad Neighbourhoods: An enquiry into the Causes of Refugee Flows", *International Security*, Vol.31, No.2, s.7

³⁵ Hein, Jeremy (1993), "Refugees, Immigrants and State, *Annual Review of Sociology*", Vol.20, s.44-58.

³⁶ Weiner Myron,11.

Zolberg ve arkadaşları etnik kargaşaya neden olan en önemli sebeplerin dil, din ve ırk olduğunu belirtmişlerdir.³⁷ İmparatorlukların çözülmesi ve sonrasında yaşanan olaylar sebebiyle imparatorlukların ardılı olan devletler zaruri olarak çok kültürlüdür.³⁸ Bundan dolayı etnik grup sayısı çok fazladır. Bu devletlerde bazı etnik gruplar ön plana çıkmaktadır. Ülke yönetimi, istikrar ve alım satım alanlarında daha çok söz sahibidirler. Bu etnik kitleler yeni devlet kurulduğunda diğer devletlere karşı olumsuz ve aşağılayıcı bir davranış içerisindeyler. Bu nedenle yaşanan etnik kargaşalar mülteci hareketine sebep olmaktadır. Diğer taraftan halef ülkenin ekonomisinin kötü olması ve imparatorlukların bölünerek yönetilmesi nedeniyle uymazlık hareketlerin artması mülteci sayısını da artırmaktadır.³⁹

1.2.3. İdeolojik ve Kişiyeye Bağlı Sebepler

Bu kısımda kaosa sebep olan neden dinsel, dilsel ve ırksal sorunlardan kaynaklanmamaktadır. Çatışmanın sebebi sınıfsal veya ideolojik nedenlerdir. Halk devletine karşı devlet halkına karşı mücadele verir. Buradaki çatışmada mücadele silahlı örgütler tarafından yürütüldüğü görülür.⁴⁰

Asya'da ve Latin Amerika'da çıkan Amerika ve Sovyet destekli savaşlar soğuk savaş zamanında etnik olmayan sivil çatışmalara örnektir. Angola'da Kamboçya'da, Laos'ta, Angola'da ve diğer ülkelerde çıkan mülkî çatışmalar sonucunda yüz binlerce insan vatanını terk etmek mecburiyetinde kalmıştır.⁴¹

1.2.4. Diktatör ve Baskıcı Otoriter Rejimler

Totaliter ve merhametsiz otoriter rejimler çok fazla insanın ülkesini terk etmesine neden olmuştur. Böyle rejimler II. Dünya Savaşı öncesinde ve 1975'ler arasında çok etkili olmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan önce Avrupa'da Almanya ve İtalya'da

³⁷ Zolberg, Aristade R., Shirke, Astri ve Agayo, Sergi (1986), "International Factor in the Formation of Refugee Movements", "*International Migration Review*", Vol.30, No3, The special Issues: Refugees Issues and Directions, s.152-168

³⁸ Ergil, Doğu (2009), *Kürt Raporu*, Tımas Yayınları, İstanbul.

³⁹ Weiner Myron,40.

⁴⁰ Weiner Myron,20.

⁴¹ Weiner Myron,32.

etkin olan rejim felsefesi faşizmdir ki bu ülkelerin II.Dünya Savaşı'nı çıkarmalarındaki en önemli sebeplerden biridir. Öte yandan Çin ve Küba'da komünizmin egemen olması, İspanya'da Franco rejimi ve İran'da İslami reformların gerçekleşmesi büyük sayıda insanların vatanını terk etmesine sebep olmuştur. Çin'de olan komünist ihtilal sonunda 1966-1969 yılları arasında 2.250.000 kişi, Küba'da Castro'nun başa geçmesiyle 575.000 insan, Balkanlardaki Doğu Bloğu ülkelerinde Sovyet işgali ve komünist rejimin iktidarı ile birlikte 270.000 kişi vatanını terk etmek zorunda kalmıştır.⁴²

Rubinstein her insancıl ve siyasi ayaklanmanın mülteci akımına neden olduğunu belirtmektedir.⁴³ Bununla beraber Fransız İhtilalı, Rusya Devrimi mülteci akımına neden olduğu gibi Amerika'da gerçekleşen Tory devrim girişimi de mülteci akımına neden olmuştur.⁴⁴

1.2.5. Olumsuz Çevre Şartları ve Terör

Negatif çevre şartları diğer nedenlere göre fazla sayıda kişinin mülteci olmasına sebep olmamakla birlikte terör ve olumsuz çevre şartlarının sebep olduğu mülteci sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Mesela; 1980'lerin ortasında Afrika'da 2,5 milyon kişinin kuraklık nedeniyle evini terk ettiği bilinmektedir.⁴⁵ Afrika'daki bu örnek incelenecek olursa; Afrika'daki açlık Afrika'daki kıtlıktan kaynaklanmamaktadır. Buradaki açlığın sebebi insanların yürütmüş olduğu hatalı politikalarıdır. O durum için verilebilecek bir diğer örnek Çernobil felaketidir. Çernobil olayından sonra bölgeden yaklaşık 750.000 kişi bu sebepten dolayı mülteci olmuştur.⁴⁶

---

⁴² Weiner Myron,23.

⁴³ Rubinstein, Maltre J. L. (1936), "The Refugee Problem", **International Affairs**, Vol.16, No.6, s.721-735.

⁴⁴ Zolberg, Arisride R., Shurka, Astri ve Agiayo, Sergio (1986), "International Factors in the Formaton of Refugee Movemens", **International Migration Review**", Vol.30, No.3, The Special Issues: Refugees Issues end Drections, s.161-168

⁴⁵ Weiner, Myron (1993), "Security, Sttablity and International Miggration", **International Security**, Vol.18, No.4, s.92-127.

⁴⁶ Castles, Stephen ve Miller, Mark J.(2008), **Göçler Çağı**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

1.2. Mülteciliğin Kapsamı

Öz vatanından zulüm sebebiyle kaçan mültecilerin gözetimi, insanlık tarihine ait en eski özelliklerinden biridir. Bu hususiyete dair referanslar, Ortadoğu'daki Hititler, Babiller, Antik Yunanlılar ve Asurlular gibi en devasa imparatorlukların geliştiği dönemlerde, 4,000 yıl önce, yazılmış metinlerde bile bulunabilir. Anadolu'da Afrodiasias kentinde bu mevzunun işlendiği yazılı taşlar da bulunmuştur. Dört bin yıldan uzun bir süre sonra, mültecilerle özellikle II. Dünya Savaşı sonlarında yerinden edilmiş ve vatani dışına kaçmak zorunda kalanların sorunlarına çözüm bulunması amacıyla BM Mülteci Ofisi (UNHCR) kurulmuştur. İlk başta 3 yıllık bir görev süresi vardı fakat dönem içinde sorun çözülemeyince 5 er yıllık sürelerle görev süresi uzatılmıştır. Ekim 2003'ten bu yana daimi olarak o görev BMMYK' ya (UNHCR) verilmiştir.⁴⁷

Türkiye'de 1994 tarihli İltica ve Himaye Yönetmeliği'nde yapılan tanıma göre: "Mülteci, Avrupa'da gelişen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belli bir toplumsal kitleye üyeliği veya siyasi düşünceleri sebebiyle takibat yaşayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışarısında olan ve vatandaşı bulunduğu ülkenin himayesinden yararlanamayan veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da milliyeti yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunmaktaysa oraya dönmeyen veya korktuğundan dolayı dönmek istemeyen yabancı kişileri ifade etmektedir."

Bu tanımdan faydalanarak mülteci statüsü kazanmanın kuralları şu şekilde sıralanabilir;

1.Haksızlığa uğramaktan haklı nedenlerle korkma:

Bu kuralın sübjektif ve objektif boyut olmak üzere iki farklı yönü bulunmaktadır. Bireyin buradaki korkusu, onun sübjektif olarak karakterinin niteliklerine bağlı olan bir durumdur. Başvurusunun baş unsuru olan bu korkunun sebebinin haksızlığa

---

⁴⁷ Seyit Orhan Baydar, "Dünyada ve Türkiye'de mülteciler, sığınmacılar, yasadışı göçmenler ve ülke ekonomisine etkileri-1", <https://seyitorhanbaydar.wordpress.com/2013/07/03/dunyada-ve-turkiyede-multeciler-sigimacilar-yasadisi-gocmen-ve-ülke-ekonomisine-etkiler>, Erişim Tarihi: 12.09.2016

uğrayıp uğramadan gerçekleştiği mevzusu kişinin sübjektif yönü de göz önünde tutularak incelenecektir.⁴⁸

2.Vatanı dışında bulunma:

Başvuru yapan kişinin kendi ülkesinin dışında bulunması gerekmektedir. Başvuru yapan kişinin tabiiyetini taşıdığı ülkede zulümden dolayı korktuğunu ifade etmesinden sonra, bu kişinin gerçek manada o ülkenin tabiiyetine bağlı olup olmadığının araştırılması gerekmektedir.⁴⁹

3. Ülkesinin insaniyetinden mahrumiyet veya yararlanmak istememe ya da vatanına geri dönememe veya dönmek istememe:

Özellikle harp, iç karışıklık gibi yurt içi şartlardan kaynaklanmaktadır. Mamafih ülkesinin himayesine girebilme olanağı olduğu halde bunu kabul etmeyenlerin, haklı bir sebep bulması gerekmektedir. Eğer bir haklı nedeni yoksa, alakalı olduğu ülkenin dışında bir yurdun uluslararası güvencesini talep edemez.⁵⁰

4.Enternasyonal korumaya ihtiyacı olmayan insanlar: Bu kategoride iki kitle bulunmaktadır:

a) “Bu sözleşme, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği haricinde, diğer bir Birleşmiş milletler organı veya örgütünden hala güvence veya yardım alan kimselere uygulanmayacaktır. Durumları, BM Genel Kurulu’nun durumla ilgili uygun kararları karşısında kesin olarak halledilmeden, faydalandıkları bu tür koruma veya yardımlar herhangi bir nedenle sona eren kişiler, işbu Sözleşmeden tamamen yararlanırlar” ifadesi yerini alır.

b) “Bu Sözleşme, yaşadığı ülkenin yetkili makamlarınca o yurdun vatandaşlığına sahip olanların sahip buldukları hak ve yükümlülüklerle sahip sayılan bir insana uygulanmayacaktır.”

Bu kişiler, yaşadıkları ülkenin vatandaşlığına kabul edilmemiş olsalar da, vatandaşlık haklarının çoğunu elde etmiş olan kişilerdir.

---

⁴⁸ Başak, P. D. (2011). “Mülteciler, Sığınmacılar, Yasa Dışı Göçmenler.” Sonsoz Gazetecilik Matbaacılık.

⁴⁹ Başak,23

⁵⁰ Başak,33

1.3.1. Mültecilerin Ülke Ekonomisine ve Sosyal Yaşamına Etkileri

Son incelemeler, sığınmacıların yerleştirildikleri kısımda uzun süre ikamet edemeyeceklerini bildikleri için kendilerini oraya ait hissedemedikleri, bu sebeple de doğal kaynakları gelişi güzel tüketme eğiliminde oldukları ihtimalinin geçerliliği konusunda bazı şüpheler uyandırdı. Fakat yinede mültecilere ev sahipliği yapan çoğu ülkede yaşananlar, kaynakları kısıtlı bir bölgede sığınmacıların uzun süre kalmasının bu çevre üzerinde zararlı etkiler bırakabileceği yolundaki doğal görüşü desteklemektedir.

Mesela, Tanzanya'nın Nigara yakasına 1995 yılında gelen Ruandalı mültecilerin sayısı kendi nüfusundan beş kat fazlaydı. Bir bölge uzmanının belirttiği gibi, mültecilerin bölgeye yerleştiği ilk zamanlarda onların barınak ihtiyacını karşılamak amacıyla enternasyonal örgütler tarafından verilen tek levazım plastik örtü oldu. "Bu çerçevede, çevreye verilen zararın sorumluluğun tümü, geri kalan tüm barınma malzemelerinin sağlanmasında çevredeki doğal bitki örtüsünün olanaklarını sömüren mültecilerin üzerine yıkılmış oluyordu".⁵¹

Cüzî gelir düzeyli ülkelerin ve ulusların şişkin mülteci topluluklarını barındırmak için giderek daha nazlı davranmalarının bir başka nedeni de, sürgündeki toplulukların içtimaî stabilizasyon ve politik düzene yönelik ciddi bir tehdit oluşturdukları düşüncesidir. Bölgesel halk arasında, sığınmacılara, genellikle cürüm, fuhuş, alkolizm ve kokain bağımlılığı gibi sorunlara bulaşmış kimseler gözüyle bakılmaktadır.⁵²

Sığınmacılar, tümüyle kendilerinden kaynaklanmayan problemler için kolayca günah keçisi haline getirilseler de, yöresel halkın onlara bu gözle bakmasında ne yazık ki haklılık payı da bulunmaktadır. Fakat cebir ve diğer toplum dışı hareket biçimleri eğitim, sosyal etkinlikler ve iş olanaklarından yoksun bırakılmış, şahsi

⁵¹ Aderanti Adepeju, (1997). "Dünya Mültecilerinin Durumu, Bir insanlık Sorunu." Ankara; Oxford University Press.

⁵² Seyit Orhan Baydar, **Dünyada ve Türkiye'de mülteciler, sığınmacılar, yasadışı göçmenler ve ülke ekonomisine etkileri-2**, <https://seyitorhanbaydar.wordpress.com/2013/07/08/dunyada-ve-turkiyede-multeciler-siginmacilar-yasadisi-gocmenler-ve-ülke-ekonomisine-etkileri-2->, Erişim Tarihi:12.09.2016

geleceğini belirleme hakkı tanınmamış fazla sayıda genç erkeğin barındırıldığı mülteci barınma merkezlerinde zorunlu olarak ortaya çıkan bir özelliktir.⁵³

1.3.2. Mültecilerin Göç Ettikleri Ülkeye Uyumu

Stanley'e göre sığınmacıların, göç alan bölgeye yerleşebilmelerindeki ve uyumlarındaki başarı ya da başarısızlıkları o bölgedeki hükümetlerin ve toplumların tutumlarına, göç siyasetlerine, mültecilere yönelik yerleşme ve dayanak programlarına ve son olarak göçmen ve mültecilerin beden ve ruh sağlıklarına yönelik kolaylaştırıcılıklarına bağlı olmaktadır.⁵⁴

Şimdi yaşayacakları ortama entegrasyon sağlama çabası içerisinde olan mültecilerin eylem biçimleri ve beklentilerinin benzerleriyle örtüştüğü görülmektedir. Aynı biçimde farklı bir nüfusu ülkesinde tutmak zorunda kalan göç alan toplumların hareket biçimleri, idrak ve kaygılarının da benzerleri ile şerik özellik taşıdığı görülmektedir.⁵⁵

Göçmen davranışı boyutunda Castles ve Miller'e göre; "Nakil eden insanların inançlarıyla, alışkanlıklarıyla, gelenekleriyle farklı olan toplumlardan geldiklerini bununla beraber farklı dil konuştuklarını ve bilimsel pratiklerinin farklı olduğunu göstermektedir. Ayrıca gittikleri bölgelerde daha çok düşük insancıl statülü iş kollarında yoğunlaştıklarını; ağırlıklı olarak düşük gelir grubundaki kişilerin yaşadığı bölgelerde toplumdan ayrı bir hayat sürdürdüklerini; kültürel olarak dillerinin ve geleneklerinin bazı unsurlarını en az birkaç kuşak boyunca korumaya devam ettiklerini göstermektedir."⁵⁶

---

⁵³ Aderanti Adepeju,17

⁵⁴ Stanley, S. (1977). "Community Mental Health Services To Minority groups : Some Optimism, Some Pessimism", American Psychologist, Cilt 32, No :8

⁵⁵ Ayşe Şebnem TUNÇ, "Mülteci Davranışı ve Toplumsal etkileri: Türkiye'deki suriyelilere ilişkin bir değerlendirme", Tesam Akademi Dergisi, Temmuz - July 2015. 2 (2). 29 - 63

⁵⁶ Castles, S. ve Miller, J. M. (2008). "Göçler Çağı, Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri", İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi

Diğer taraftan doneler kadın ve çocukların mültecilerin ortalama %82'sini oluşturduğunu⁵⁷, bilhassa kadınların belirsiz ortamları sevmediklerini, istikbal gördükleri bölgede kalıcı olarak kalmayı tercih ettiklerini⁵⁸, sabit bir sürenin üstünde bir bölgede kalındığında, çocukları okula başlayıp kendileri de bir işe girdiklerinde kolay kolay vatanlarına geri dönmediklerini, sığındıkları ülkeye yerleştiklerini ve bu ülkede etnik azınlık oluşturmak istediğini göstermektedir. Castles ve Miller'e göre; mültecilerin gittiği toplumların davranış şekilleri boyutundaki veriler ise; Mültecilerin gittiği toplumların belli başlı kesimlerinin sert tepkisini çektiğini; göç sonucunda daha fazla çok boyutlu içtimaî değişim ve iktisadî yapılanma olarak kendini gösterdiğini; yaşam koşulları değişmekte olan insanların sıklıkla yeni gelenleri itimatsızlık nedeni olarak algıladığını; toplumun kapsamlı algısının, bu durumdaki insanların mesleklerini aldıkları, konut fiyatlarını yukarıya çektikleri ve insancıl hizmetlere olağanüstü yük getirdikleri yönünde olduğunu; millet tarafından işsizliğin, enfeksiyonun ve suçun sebebi olarak görüldüklerini; milleti huzursuz eden ve ecnebi düşmanlığına yönelten sorunların başında işini veya kazanç seviyesini kaybetme ürkekliğinin geldiğini göstermektedir.⁵⁹

1.3. Mültecilerin ve Sığınmacıların Sosyal Hakları

Mültecilerin ve Sığınmacıların Sosyal Haklarını şu şekilde sıralayabiliriz;

1.4.1.Eğitim ve Öğretim Hakkı

Sosyal haklardan eğitim-öğretim alanında karşılaşılan en önemli sorun temel eğitim dönemindeki mülteci ve sığınmacı ailelerle bağlantılı bu çocukların bu haktan yararlanamamalarıdır. Maarif alanında yaşanan problemlerden birinin ikamet harcı ve bu işe bağlı olarak bitimli nüfus cüzdanı belgesi alınması sorunu olduğu, bağlı kentlerde bu belgeye sahip olmamasına rağmen ilköğretim çağındaki çok sayıda mülteci çocuğun eğitim sistemine dahil edilmesinin sevindirici olduğu

⁵⁷ Simurg, (2007). "Göç, Kadın ve Bedeni, Psikiyatri- Psikoterapi", http://www.psikiyatripsikoterapi.com/travma_8.asp. E.T.: Mayıs 2015

⁵⁸ Erdoğan, M.M.,(2014). "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması", Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara

⁵⁹ Castles ve Miller,45.

belgelerde yer almıştır. Bununla beraber orta öğrenime devam eden mülteci ailelere mensup olan çocuk sayısının önemli ölçüde az olduğu görülmektedir.⁶⁰

Göç ettikleri ülkede eğitime devam eden sığınmacı çocukların ayrımcılık, arkadaş edinememe, dil problemleri yaşadıkları ve bunların sosyal bütünleşme önündeki engeller olduğu görülüyor.⁶¹

Öğretim alanında yaşanan problemlerden diğeri ise mülteci ve sığınmacıların yaşadıkları hareketlilik sebebiyle çocukların almış oldukları eğitim ve öğretimin bölünmesi ve ekseriyetle sil baştan aynı aşamaların tekraren yaşanmasıdır. Göç ettikleri ülkede aldıkları eğitim ve öğretim seviyesini ve mezuniyetlerini ispatlayacak belgeye ekseriyetle sahip olmamaları, çocukların eğitim ve öğretimlerini sürdürme şanslarını hayatî oranda kısıtlamaktadır. Farksız şekilde bazı şehirlerde çocukların “misafir öğrenci sıfatıyla” okula gitmelerinden kaynaklanan herhangi bir resmi belgeye haiz olmamaları öğrenimleri önündeki en önemli engellerden biri olmaktadır.⁶²

1.4.2. Sağlık Hakkı

Mültecilerin ve sığınmacıların ayrımcılık yapma yasağı maddesine uygun şekilde, herkes gibi sağlık ve benzeri ülke olanaklarından faydalanma hakları vardır. Türkiye’de mültecilerin sağlık hakkından herhangi bir ayırım yapılmadan yararlanması mevzuatında mevzuatta önemli boşluklar olduğu görülmektedir. Bu manada en önemli konulardan birini uydu şehirlerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) vasıtası ile yapılan sağlık hizmetlerinin kısıtlı niteliği ve mültecilerin önemli bölümünün kendilerine bu hizmetlerin verildiğinden bile haberlerinin olmaması oluşturmaktadır. Bununla beraber Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda (SSGSS) mülteciler ile sığınmacıların genel sağlık

⁶⁰ İHAD (2012) İnsan Hakları Araştırmaları Derneği, 2012 “**Türkiye İltica Hakkı İzleme Raporu**”, Ankara (<http://www.ihad.org.tr/fale/raporet/2013-2012iltica/>; Erişim Tarihi: 11.09.2016)

⁶¹ Sercan Reçber, “**Hayatın Yok Yerindekiler: Mülteciler ve Sığınmacılar**”, V. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu, Marmara Üniversitesi

⁶² İHAD (2013) İnsan Hakları Araştırmaları Derneği, “**2012 Türkiye İltica Hakkı İzleme Raporu**”, Ankara (<http://www.ihad.org.tr/fale/reparts/2013/2012-iltica.pde>; Erişim Tarihi: 12.09.2016)

sigortasından faydalanabilecek kesimler arasına kabul edilmemesi sağlık hakkına erişimi tıkamaktadır. Hukukî düzenlemenin ardından çıkan genelgeye göre mülteci ve sığınmacıların SSGSS içerisinde genel sigortalı oldukları belirtilse de mevzuat gereği pratikte bu hükümden coğrafi kısıtlama dışındaki kişilerin (Avrupa'dan gelenler) yararlanması mümkün olmamaktadır. Bu sebeple mülteci ve sığınmacıların sağlık olanaklarından yararlanmasını engelleyen hukuki mevzuatın değişmesi gerekmektedir.⁶³

1.4.3. Barınma Hakkı

Çoğu mülteci ve sığınmacının öncelikle yeni bir ülkeye göç ettiklerinde barınma meselesinde sıkıntı yaşadıkları ortadadır. Pek çoğunun maddi durumunun uygun olmayışı da buna eklenince oldukça kalabalık yerlerde, temizlikten yoksun, her türlü olumsuz sağlık şartlarının bulunduğu yerlerde yaşamak mecburiyetinde kaldıkları gerçektir. Yine mülteciler ve sığınmacılar loş, nemli, havasız, her türlü fiziksel ve ruhsal sıkıntının olduğu yerlerde kalmaktadırlar. Mülteci, sığınmacı ve göçmenlerin mecburi ikamete dâhil oldukları uydu kentlerdeki fiziki ve insani şartların iyileştirilmesi için gayret harcansa da henüz istenen standartlarda bir yerleşme altyapısı oluşturulabilmiş değildir. 2012 senesinde değişik isimler altındaki barınma merkezlerine yönelik olarak kamu yönetimi ve sivil toplum örgütlerince yapılan araştırma ziyaretlerinden elde edilen sonuçlar ekonomik ve sosyal açıdan birçok sorunun varlığını ortaya koymaktadır. Mültecilere yönelik barınma konusunda programlı ve seçilmiş kentlerde düzenli olarak işleyen bir insani destek mekanizmasının bulunduğu söylenemeyebilir. Uydu şehirlerde serbest ikamet şartlarında bulunan sığınmacıların bir takım risklerden korunabilmesi için güvenli, temel standartlara uygun ve sosyal şartlar ile uyumlu görülecek barınma imkânına sahip olmaları gerekmektedir.⁶⁴ Bu konuda Türkiye açısından kabul bölgelerinin her birinin ortalama 800 sığınmacının barınabileceği şekilde planlansa bile bu merkezlerin ihtiyacı nasıl karşılayacağı ve toplumlararası ölçütlere uygun olup olmayacakları konusu sorun oluşturmaktadır. Türkiye'de bulunan mülteci ve

⁶³ Çiçekli, Bülent (2009) “Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar”, Ankara: Seçkin Yayınevi

⁶⁴ İHAD (2013) İnsan Hakları Araştırmaları Derneği, “2012 Türkiye İltica Hakkı İzleme Raporu”, Ankara (<http://www.ihad.org.tr/fill/raport/2013/2012-iltica.pde>; Erişim Tarihi: 13.09.2016)

sığınmacılar fazla kalabalık ve hijyensiz koşulların mevcut olduğu yabancılar misafirhanelerinde zor şartlarda barınmaktadırlar. ⁶⁵

1.4.4. Çalışma Hakkı

Çalışma hakkı konusunda Türkiye'nin de taraf olduğu mülteci ve sığınmacıların yaşadıkları ülkelerde çalışma hakkından faydalanabilmelerini düzenleyen devletlerarası sözleşmeler uyarınca hangi uyruktan olursa olsun mülteci ve sığınmacıları da dahil eden çalışma hakkı söz konusu olmaktadır. Burada çalışma hak ve özgürlüğü durumundan Anayasa'nın 48. maddesi yabancı, vatandaş ayrımı olmadan herkesin çalışma ve sözleşme özgürlüğüne sahip olduğunu, özel girişim hakkı olabileceğini düzenlemiştir. Mültecilerin Türkiye'de sahip olduğu çalışma hakkı ve özgürlüğü ile ilgili bütün yapılan çalışmalar yabancıların çalışma izinleri hakkındaki kanun ve buna bağlı yönetmeliklerde yer almaktadır. Bu haklar Türkiye'de yabancıların çalışması 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun kapsamında belirlenmiştir.⁶⁶ 1994 tarihli yönetmeliğin 27. maddesindeyse mülteci ve sığınmacıların ülkede ikamet edecekleri zaman ile sınırlı olarak genel hükümlere bağlı olarak bu hakkı kullanacakları belirtilmektedir. ⁶⁷

Çalışma hakkı doğrultusunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 21.01.2010 tarihinde yayınlamış olduğu 27469 sayılı "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin" 4. maddesi gereği İçişleri Bakanlığı tarafından kendilerine mülteci ve sığınmacı statüsü verilmiş olan kişilerin barınma süresi aranmaksızın çalışma izni için başvurabileceklerini ve bu kişilerin çalışma izni başvurularının en kısa sürede sonuçlandırılacağı bildirilse de, uygulamanın her yerde yönetmeliğe uygun işlemediği görülmektedir. İkamet izni olan yabancı uyrukluların yani mülteci ve sığınmacıların çalışma izni almak için ilgili birimlere başvurabilmeleri mümkün ise

---

⁶⁵ Çalıştay (2010) "Türkiye'de Yabancı Misafirhanelerin Hukuki Problemleri ve Çözüm Önerileri" Çalıştayı.

⁶⁶ Başak, Cengiz (2011). "Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenler", Ankara: İçişleri Bakanlığı Genel Yayınları.

⁶⁷ Bülent Çiçekli,365.

de uydu şehirlerde çalışma izni alabilmiş mülteci bulma imkânı son derece kısıtlıdır.⁶⁸

Sosyal nitelikteki hakların sığınmacı ve mültecilere yönelik sağlanmasıyla, bu grupların gündelik yaşamının insan onuruna yakışır bir biçimde sürdürülmesi amaçlanmalıdır. Açıkçası uyum sağlama süreçlerinin daha problemsiz geçmesine odaklanılmalıdır. Ev ve yerleşim olanakları, dil öğretimi, iş eğitimi, sosyal yalıtılmışlık duygusunu azaltmak için olanaklar oluşturulmalıdır. Sağlık olanakları, gelir getirici fırsatlar ve aile bütünlüğünün sağlanması politikası vb. vasfında bir hizmet ağı yapılandırılmalıdır. Bu alanda çalışan vasıflı personelin yetiştirilmesi ve çalıştırılması önemli bir konu olmakla beraber, sığınma sistemini güçlendirmek uzun süreli ve sürekliliği amaçlayan çabalarla mümkün olabilir ve bu durumda gerek ulusal gerekse devletlerarası izleme mekanizmalarının işletilmesi oldukça önemli olmaktadır.⁶⁹

---

⁶⁸ İHAD (2013) İnsan Hakları Araştırmaları Derneği, “2012 Türkiye İltica Hakkı İzleme Raporu”, Ankara (http://www.ihad.org.tr/file/raports/2013/2012_iltica.pff; Erişim Tarihi: 13.09.2016)

⁶⁹ Buz, Sema (2008) “Türkiye Sığınma Sisteminin Sosyal Boyutu”, TBB Dergisi, (66).

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYELİ MÜLTECİLERİN TÜRKİYEDEKİ DURUMU

2.1. Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler İçin Yasal Çerçeve

Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Madde 91” gereğince 22 Ekim 2014’te süreli korumaya ilişkin bir yönetmelik yayımlamıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği Geçici Madde 1’e göre bu yönetmelik Suriyeliler ile beraber Suriye’den göç eden vatansız insanlar ve mülteciler için uygulanacaktır.⁷⁰

Uygulanan bu yönetmeliği “geçici korumayı” vatanından ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı topraklarına geri dönemeyen, acil ve süreli koruma bulmak amacıyla grupsal olarak veya bu grupsal akın döneminde kişisel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçmekte olan ve devletlerarası koruma talebi kişisel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma olarak tanımlar.

Grupsal akın “aynı ülkeden veya coğrafi bölgeden kısa bir süre içerisinde ve yüksek sayılarda gerçekleşen ve söz konusu sayılar sebebiyle bireysel olarak uluslararası muhafaza statüsü belirleme işlemlerinin usulen uygulanabilir olmadığı durumlar” şeklinde tanımlanır.

2.1.1. Geçici Koruma Rejimi ve Uygulanması

Türkiye Cumhuriyeti tarafından yürürlüğe koyulan süreli koruma rejiminin bir parçası olarak devletlerarası koruma arayan Suriyeliler, Suriye’den göç eden

---

⁷⁰ Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141122-16-1.pdf>., Erişim Tarihi: 13.10.2016

mülteciler ve vatansız insanlar Türkiye'ye kabul edilmektedir ve kendi istekleri dışında Suriye'ye geri gönderilmeyecektir. Geçici koruma politikası kimlik belgeleri olmayanlar dâhil devletlerarası himaye ihtiyacı olan tüm Suriyelilere, vatansız kişilere ve Suriye'den gelen mültecilere uygulanmaktadır. Suriyelilere kampların içinde veya dışında yaşayan uygulanabilir haklar geçici koruma yönetmeliğinde de belirtilmiştir. Bunlar genellikle sağlığa erişimi, eğitime erişimi, sosyal yardıma erişimi ve çalışma erişimini kapsamaktadır. Kanun kapsamında sosyal yardım ve iş piyasasına girme gibi haklardan bazılarının uygulanması ileride daha açık olacaktır ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı dâhil ilgili bakanlıkların ilerideki kararlarına tabi olacaktır.⁷¹

2011 senesinin Mart ayı içerisinde, iç karışıklıkların başlamasından bu zamana, günden güne artan sayıda Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı Türkiye'ye devletlerarası himaye bulmak amacıyla gelmektedir. Ülkemiz bu durumdaki insanlara geçici koruma sağlamaktadır. Suriye'deki insan mahiyeti ihlallerinde 2012 ve sonrasında ortaya çıkmış olan hızlı artış, sosyal yardım ihtiyaçlarında dokunaklı artışları da birlikte getirmiştir. İç çalkantıların başlamasından bu zamana, Suriye ile baskın tarihi, kültürel ve muhabbet bağları olan Türkiye Cumhuriyeti bu vaziyetten etkilenen Suriye yurttaşı için "açık kapı" politikası izlemiştir.

Türkiye şu anda, takribî 2011 -2017 yılları arasında ortalama 10 ilde kurulan 27 geçici barınma merkezinde 270.250 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmaktadır. Bundan hariç, süreli barınma merkezleri dışındaki 2.315.550 Suriyeli mülteciye sağlık, eğitim ve gıda yardımı sağlanmaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin bir çoğu Suriye-Türkiye sınırına yakın olan kısımlardan gelmektedir. Bu kısımlar aynı zamanda yoğun çatışmaların yaşandığı bölgelerdir. Türkiye'ye gelen Suriyeli mültecilerin yüzde 12'si Türkiye'deki 10 kentte bulunan 27 geçici barınma merkezine yerleştirilmiştir ve yüzde 90'ı geçici barınma merkezlerinin bulunduğu 10 il de dâhil olmak üzere çeşitli illerde geçici barınma merkezleri dışında yerleşmiştir. Bu 10 il, ülkemizin güneyi ve güneydoğusunda kalmaktadır ve Suriye-Türkiye sınırına çok yakındır. Bu kamplarda, okul öncesi de mevcut olmak üzere, okul çağındaki bütün çocuklar için eğitim olanakları mevcuttur ve Türk

⁷¹ http://www.unhcr.org/turkey/uploedx/raet/s-h4-11k_sorulan_sorular.pdf , Erişim Tarihi:13.10.2016

vatandaşlarına sağlanan standartta sağlık hizmetleri verilebilmektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli mülteciler için yetişkin eğitim merkezleri de var olup bir işi olmayanlara, yeteri kadar beceri kazandırılarak iş sahibi olmalarına yardımcı olunmaktadır. Türkiye, Suriyelilere yalnızca süreli ev sahipliği yapmamakta bununla birlikte onları savaş sonrası dönem için de hazırlamaktadır. Geçici barınma merkezlerinin düzenlenmesi ve işletilmesi için yazılı standartlar rehberi oluşturmuş ve böylece tüm barınma merkezlerindeki şartların benzer olması sağlanmıştır. Bu standartlar aynı zamanda ileride meydana gelebilecek olası afetler sonrasında talep duyulan afet barınma merkezlerinde de kullanılacak prototipler olarak oluşturulmuştur. Türkiye tarihi görevi gereği Suriye’de yaşanan bu beşeriyet dışı muamelelere ilgisiz kalmamış, gerek hudutları içerisindeki geçici barınma merkezlerinde ve çeşitli kentlerde, gerekse Suriye hudutları içerisindeki geçici barınma merkezlerinde ve çeşitli yerleşim yerlerinde bu durumdan etkilenen Suriye vatandaşlarına beşerî yardım sağlamada en cömert davranan ülke olmuştur.⁷²

2.1.2. Geçici Koruma Rejiminden Faydalanan Suriyeli Mülteciler

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye kabulü Türk makamları tarafından yönetilmektedir. Yeni gelen mültecilerdeki hızlı artış ve yeni gelenlerin sayısını karşılamak amacıyla kampların kapasitesini genişletmedeki zorluklar nedeniyle Türk makamları hudutlarda aşamalı bir varış sistemi benimsemiştir. Pasaporta sahip olan Suriye vatandaşları açık bulunan resmi sınır geçiş noktaları üzerinden vize almadan hukukî olarak Türkiye’ye gelebilmektedir ve girişte kısıtlama yoktur. Fakat pasaportu olmayan Suriyelilerin resmi sınır geçiş noktalarından kabulü Türk Pasaport Kontrol Polisi aracılığıyla kontrol edilmektedir. Jandarma veya Türk Kara Kuvvetleri kontrolündeki hudut geçiş noktalarından Suriyelilerin girişi benzer biçimde genellikle acil tıbbi durumlarla sınırlıdır. Sınırdaki kısıtlamalar sebebiyle pasaportu olmayan bir çok Suriyeli, bazı zamanlar kaçakçıların yardımıyla Türkiye’ye izinsiz giriş yapmaya çalışmaktadır. BMMYK topraklara kısıtlanmamış erişim için hükümet yetkilileriyle görüşmeye ve resmi makamların dikkatini izinsiz girişe zorlandıklarında Suriyelilerin karşılaştığı muhafaza risklerine çekmeye devam

⁷² Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icrik/2/gecici-korumamiz-altındaki-suriyeliler_410_568_460, Erişim Tarihi:10/10/2016

etmektedir. Geçici koruma yönetmeliği madde 5'e göre mantıklı bir süre içinde resmi makamlara kayıt yaptırmak üzere başvurmaları durumunda Suriyeli mültecilere hukuk dışı girişlerinden dolayı idari para cezası uygulanmaz.⁷³

2.2. Suriyeli Mültecilerin Kayıt Altına Alınması

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar Türk resmi makamları tarafından kayıt altına alınmaktadır. Geçici koruma yönetmeliği madde 19, geçici koruma altındaki mültecileri kaydetme görevini Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne (GİGM) vermektedir. GİGM, İçişleri Bakanlığı bünyesinde çalışan, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Nisan 2013'te kabul edilmiş olan ve Nisan 2014'te yürürlüğe girmiş olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile oluşturulmuş resmi bir kurumdur. Kaydın gerçekleşebileceği fiili yer şehirden şehre değişmektedir. Mesela, kayıt Yabancılar Polisi Ofislerinde veya makamların millî mevzuat altında hukuki bir yükümlülüğü olduğu AFAD tarafından yürütölen Kayıt Koordinasyon Merkezlerinde gerçekleşebilir. Türkiye'de bulunan bütün Suriyeli mülteciler geri göndermeye karşı korunmaktadır. Yani hiçbir mülteci isteği dışında Suriye'ye gönderilmeyecektir. Ancak kayıt yaptırmamak hizmetlerin ve yardımların alımında engeller çıkaracaktır. Kayıt olma süreleri mültecinin yerine ve makamların bekleyen kayıt durumuna bağlı olarak değişebilir. Kayıt Türkiye'deki mülteciler için çok büyük bir yükümlölüktür ve tıbbi yardım ile eğitim dâhil kamu hizmetlerine kabulü için yasal dayanak oluşturur.⁷⁴

2.3. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'de İkamet İzni

Kimlik belgeleri Suriyelilere Türkiye'de barınma hakkı verirken, geçici koruma yönetmeliği Madde 25'e göre bunlar ikamet izniyle özdeş değildir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun Nisan 2014'te yürürlüğe girmesiyle birlikte ve Ekim 2014'te yayımlanmış olan Geçici Koruma Yönetmeliğiyle Suriyeliler için geçici koruma olanaklarından faydalanmak istemeyenler ikamet için başvurabilir. Ancak bu başvurular sadece Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu dahilinde

⁷³ Geçici koruma yönetmeliği 5. Madde

⁷⁴ Geçici koruma yönetmeliği, madde 19

mültecilerin ikametine yönelik genel yükümlülüklerin karşılaması halinde değerlendirilecektir.⁷⁵

2.4. Suriyeli Mültecilerin Kamplara Yerleşimi

Türkiye Cumhuriyeti Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Türkiye'deki sığınmacı kamplarını idare etmekten sorumlu iken, İçişleri Bakanlığı kamplarda ikamet etmekte olan sığınmacıların kayıtlarının yürütülmesi yetkisini elinde bulundurmaktadır. Tüm kamplarda kayıt ofisi vardır. Mültecilerden kayıt sonrasında, kampta kalmış olanlar kimlik belgesi olarak kullanılabilen ve sağlık bakımı dâhil bazı hizmetlere temas sağlayan kayıt kartlarını Yabancılar Polisinden almaktadır. Bu kamplara yönelik rağbet kamplardaki mevcut bölgeyi geçmiştir. Suriyeli bir sığınmacının hangi kampa yerleştirilip yerleştirilmeyeceği ve kamplarda kaydının yapılıp yapılmayacağı Türkiye Cumhuriyeti'nin takdirindedir. Kamp yerleştirmesi valilikler ile koordinasyon kurularak GİGM tarafından sağlanacaktır. GİGM veya valilikler tarafından belirlenen özel ihtiyaç sahibi kişilere kamp yerleştirmesi için öncelik tanınacaktır. Henüz Türkiye'de olan ve kampa yerleştirilmek isteyen Suriyeliler bu olanağı öğrenmek için AFAD İl Müdürlüklerine ve Valiliklere başvurabilir.⁷⁶

2.5. Mültecilerin Yeni Doğan Çocuklarının Kaydı

Türkiye'de oluşmuş olan doğum bildirim mültecilerin ikamet yerindeki Nüfus Dairesi'nde doğum tarihinden itibaren otuz gün içerisinde mülteciler tarafından yapılmalıdır. Bu bildirimler çocuğun annesi, babası veya hukuki vasisi aracılığıyla yapılır. Eğer ebeveynler ve hukuki vasisi bulunmuyorsa büyükanne, büyükbaba, yetişkin kardeşler veya çocuğa eşlik eden kişiler Nüfus Dairesine bildirimde bulunabilir. Çocukların kaydı ücretsiz yapılmaktadır. Bildirim resmi dokümanların sunulmasıyla veya doküman sunulamayacaksa bildirim yapan tarafından sözlü beyan olarak da yapılabilir. Suriyeliler hastane veya diğer sağlık kuruluşlarından

---

⁷⁵ Geçici koruma yönetmeliği, madde 25

⁷⁶ UNHCR, http://www.unhcr.org/turkey/uptads/rpot/s3C12B1m_sorulan_sorular.pdf, Erişim Tarihi: 13/10/2016

almış oldukları doğum raporunun aslı ile (Suriye’de veya Türkiye’de düzenlenen raporlar) taşıdıkları kişisel kimlik kartları ile yaşadıkları ildeki Nüfus Dairesi’ne başvurmalıdır. Kimlik belgelerinin olmadığı şartlarda ve doğumun bir hastanede veyahut sağlık kuruluşunda gerçekleşmediği durumlarda kentteki Nüfus Dairesi ilgili kişilerin bildirmesi üzerine çocukların kaydını yapmalı ve doğum raporu düzenlemelidir.⁷⁷

2.6. Suriyeli Çocukların Türkiye’de Eğitime Erişimi

Millî Türk kanununa göre mülteciler dâhil Türkiye’deki bütün çocuklar ilk ve orta öğretimden ücretsiz faydalanabilmektedir. 2014 yılı Eylül ayında yayımlanan mültecilerin eğitime erişimine ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı genelgesi (No: 2014/21) geçici koruma dahilindeki mültecilerin her şehirdeki il milli eğitim müdürlüğü tarafından denetlemesi yapılan okullar ve geçici eğitim merkezleri tarafından sağlanan eğitim hizmetlerine erişebilmektedirler. Suriyeli sığınmacılar Türkiye’deki devlet okullarına ve geçici eğitim merkezlerine kaydolabilmektedir. Kayıt usulleri her şehirde İl Millî Eğitim Müdürlüğü himayesinde kurulan İl Eğitim Komisyonu tarafından belirlenmektedir ve yerine göre küçük değişiklikler gösterebilmektedir. Türk okullarına kayıt yaptırmak isteyen mülteci öğrenciler yaşadıkları ildeki İl Millî Eğitim Müdürlüğü’ne başvuru yapmalıdır. İlde bulunan Eğitim Komisyonları mülteci çocukları okullara yerleştirmekten ve kabul edilecekleri sınıfı belirlemekten sorumlu olmaktadır. Sınıf belirlemesi geldiği ülkede ulaşılan eğitim seviyesini gösteren raporlara dayanarak yapılır. Eğer bu raporlar mevcut değilse bu durumlarda belirleme mülakat veya kısa bir yazılı değerlendirmeye dayandırılır. İllerdeki Geçici eğitim merkezleri Suriyeli mülteciler için kurulan kurumlardır. Bu kurulan merkezler kamplarda ve bazı bölgesel alanlarda mevcut bulunmakta ve değiştirilmiş Suriye müfredatı kullanarak Arapça eğitimi verilmektedir. Okul yılının sonunda çocuklara okula devamlarını ve okulu başarılı bir şekilde tamamladıklarını puanları ile belirten bir belge verilmektedir. Kamplarda yaşayan aileler çocuklarını kaydettirmek için direkt olarak kamp okullarına başvurmalıdır; diğer yerlerde yaşayanlar varsa buldukları bölgelerde geçici eğitim merkezlerine kayıt yaptırmak için İl Millî Eğitim Müdürlüğü’ne başvurmalıdır. İl

⁷⁷ UNHCR, <http://www.unhcr.org/turkey/>, Erişim Tarihi:10/10/2016

Milli Eğitim Müdürlükleri geçici eğitim kurumlarına yerleştirmekten ve yukarıda belirtildiği üzere çocuğun yerleştirileceği sınıfı belirlemekten sorumlu olmaktadır. Geçici eğitim merkezlerinin tüm illerde var olamayabileceğine ve tüm çocukları kaydedebilecek kapasiteye sahip olamayacağına dikkat edilmelidir. Buna benzer durumlarda ailelerin çocuklarını ulusal okul sistemine kaydettirmeleri tavsiye edilmektedir.⁷⁸

2.6.1. Suriyeli Çocukların Okullara Kaydı

Herhangi bir Türk okuluna veya geçici eğitim merkezine kayıt yaptırmak için Türk makamlarına kaydolmak ve oturma izni, geçici koruma kimlik belgesi veya Yabancı Tanıtma Belgesi sahibi olmak zorunludur. Geçici koruma için kimlik belgesine başvuru yapılmış ama belge henüz alınmamış ise öğrenciler “misafir” öğrenci olarak kayıt altına alınabilir. Geçici koruma kimlik belgeleri düzenlendikten sonra okul kayıt durumları değiştirilir. Aileler çocuğun daha önceki eğitimiyle alakalı herhangi bir belgeye (mesela okul karneleri) sahip değilse çocuğun yerleştirileceği sınıf ailelerle görüşme yoluyla İl Eğitim Komisyonu aracılığıyla belirlenecektir. Çocukların sözlü mülakattan ve bilgilerini ölçmek amacıyla kısa bir yazılı testten geçmesini de isteyebilirler.⁷⁹

2.6.2. Suriyeli Gençlerin Türkiye’deki Üniversitelere Kabulü

Suriyeli gençler dil ve akademik gereklilikleri karşılamak koşuluyla Türkiye’deki üniversitelere başvurabilir. Bakanlar Kurulu Suriyeli sığınmacıların 2014/2015 akademik yılında, devlet üniversitelerindeki öğrenim harçlarından muaf tutulduğunu bildirmiştir. Türkiye’de eğitim almak isteyen öğrencilerin her üniversite tarafından düzenlenen Yabancı Öğrenci Sınavı’nı (YÖS) geçtiğini göstermesi zorunluluğu bulunmaktadır. Üniversitelerin YÖS’e başvuranlardan ücret alma hakkı vardır. Türkiye’de bulunan üniversitelerde okumak için burs almak isteyen Suriyeli öğrenciler www.turkiyeburslari.gov.tr web adresine başvurmaktadır. Bu durum

⁷⁸ Eylül 2014’te yayımlanan yabancıların eğitime erişimine ilişkin “Milli Eğitim Bakanlığı genelgesi” (No: 2014/21)

⁷⁹ UNHCR, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/raet/s1k31B1m_sorulan_sorular.pdf, Erişim Tarihi: 11/10/2016

rekabetçi bir burs başvurusudur ve burs verileceği garanti değildir. BMMYK da Türk üniversitelerinde okumak için DAFI burs programı ile kısıtlı sayıda burs vermektedir.⁸⁰

2.6.3 Suriye’deki Bulunan Okul veya Üniversiteden Alınan Belgenin Türkiye’de Tanınması

Türkiye’de bulunan okullara veya yüksek öğrenim kurumlarına kayıt için kullanılacaksa, tüm yabancı okul belgeleri, üniversite başarı belgeleri, diploma ve dereceler veya diğer belgeler İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmalıdır.

2.6.4 Türkiye’de Bulunan Suriyeliler İçin Beceri Eğitimi Olanakları

Halk Eğitim Merkezleri tarafından yapılan dil kursları ile beceri, hobi ve mesleki kurslara Suriyeli sığınmacılar ücretsiz olarak katılabilmektedir. Suriyeli sığınmacıların Halk Eğitim Merkezleri tarafından sunulan kurslara kayıt yaptırmaları için geçici koruma kimlik belgesi gerekmektedir. Tüm Halk Eğitim Merkezleri sunacağı kursları belirleyebilir ve çevresel talebe dayanarak yeni kurslar açabilir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı geçici koruma himayesindeki kişilerin İŞKUR tarafından yapılan beceri eğitimi programlarına katılabileceğini belirtmiştir. Suriyeli sığınmacılara açılacak kurslar ve programlara ilişkin gelecek aylarda daha fazla bilgi verilmesi beklenmektedir.

2.7. Refakatsiz Suriyeli Mülteci Çocuklar İçin Sağlanan Destekler

Milliyetine bakılmaksızın tüm çocukların koruması 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun hukuki çerçevesi ile sağlanmıştır. Bundan dolayı, millî yasal sistemin standart olarak refakatsiz ve ayrı düşmüş göçmen çocuklar dâhil Suriyeli çocukların koruma ihtiyaçlarını ele alma durumu vardır. Giderek artan Suriyeli mülteci oranı devlet kurumlarının belirlenmiş refakatsiz çocukların artan ihtiyaçlarını karşılamaya devam etme durumunu etkilemektedir. Dolayısıyla, Aile ve Sosyal Politikalar

⁸⁰ UNHCR, www.unhcr.org.tr, Erişim Tarihi: 10/10/2016

Bakanlığı bu durumdaki çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için hukuki çerçeve içerisinde alternatif düzenlemeler aramaktadır. “Geçici koruma yönetmeliği Madde 23(4)” gereğince refakatsiz çocuklar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinasyonunda yerleştirilir. Ancak düzgün koşullar sağlandığında refakatsiz çocuklar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinasyonunda geçici barınma merkezlerindeki farklı kamplarda ayrı alanlarda AFAD ile işbirliği yapılarak barındırılabilir. Bu çocuklar ile ilgili tüm yapılan işlemlerde çocuğun yüksek yararı gözetilmektedir. Mevcut hukuki çerçeve içerisinde Suriyeli çocukların makamlara kaydına bağlı olarak belirli altı eğitimin yanı sıra sağlık bakımı saptanan refakatsiz ve ayrı düşmüş Suriyeli çocuklara barınma sağlanır. BMMYK çocukların özel koşullarına hizmet veren en uygun çalışmaların tanımlanması ile alâkalı makamlara kılavuzluk sağlamaya devam etmektedir. Suriyeli ayrı düşmüş ve refakatsiz çocuklar uygun müdahale ve desteğe ilişkin makamlarla takipte bulunarak BMMYK’ya sevk edilmektedir.⁸¹

2.7.1 Tıbbi İhtiyaçları veya Başka Önemli Durumları Olan Suriyeli Mülteciler İçin Destek Mekanizması

Sağlık ve tıbbi hizmetlerin alımına ilişkin olarak tıbbi tedaviye parasız erişim kamp içinde ve dışında yaşayan tüm Suriyeli sığınmacılar için kolaylaştırılmaktadır. Geçici koruma yönetmeliği (Madde 27) geçici koruma altında bulunan kişiler için sağlık ve tıbbi yardıma ulaşım ilişkin durumu Sağlık Bakanlığı’nın tıbbi hizmetlerin tam anlamıyla sağlanmasına yönelik koordinasyon ve denetlenmesine öncülük etmesi açıkça ortaya koymaktadır. Acil ve temel sağlık hizmetleri veya ilgili rehabilitasyon ve ilaçlar için hasta katkı payı yönetmelik gereği alınmamaktadır. Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında ikincil ve üçüncül sağlık hizmeti tedavisi sağlanmaktadır. Devlet hastanesinde ikincil ve üçüncül sağlık hizmetine erişmek için sevk almak gereklidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından ortakların desteği ile yürütülmek şartıyla psikososyal hizmetlerin sağlanması öngörülmüştür. Tıbbi tedavinin uygulanması için kayıt ön koşuldur. Geçici koruma yönetmeliği madde 48 altında açıklanan özel ihtiyaç sahibi insanlarla ilgili olarak psiko-sosyal yardım ve destek, rehabilitasyon ve özel ihtiyaç sahibi olduğu belirlenenlerin ihtiyaç

⁸¹ Geçici koruma yönetmeliği Madde 23 (4)

hissettiği diğer yardımlar dâhil sağlık hizmetlerine öncelik verilecektir ve ücretsiz olarak sağlanacaktır. Bununla beraber yönetmelik çocuğun yüksek faydayı değerlendirmesinin gözlenmesine, insan ticareti kurbanı olarak saptananlar için yardım ve korumaya, Şiddet mağdurlarına yönelik alâkalı millî kanunlar altında önleyici ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasına vurgu yapmaktadır.⁸²

2.7.2 Suriyeli Mültecilerin Tıbbi Yardıma Erişimi

Tüm Suriyeliler için kamu sağlık tesislerinde sağlık ve tıbbi hizmetlere erişim ile ilgili olarak kamp içinde ve dışında ikamet eden kayıtlı mültecilere tıbbi tedaviye ücretsiz erişim verilmektedir. Acil sağlık hizmeti tüm mülteciler için erişilebilirdir. Acil olmayan tüm sağlık hizmetlerine erişim için kayıt yaptırmaları gereklidir. Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre hasta katkı payı temel ve acil sağlık hizmetleri ile ilgili tedavi ve ilaçlar için alınmamaktadır. Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında ve sevk bir devlet hastanesinden yapılırsa benzer şekilde yönetmelik gereği ikincil ve üçüncül sağlık bakımı sağlanmaktadır. Bazı şehirlerde eczanelerden satın alınan ilaçların %80'i AFAD tarafından karşılanmaktayken %20'sinin hastanın kendisi tarafından ödenmesi gerekmektedir. Diğer birtakım illerde ilaç masrafının %100'ünün hastanın kendisi tarafından ödenmesi gerekmektedir. Genel sağlık sigortası yararlanıcıları için Sağlık Uygulama Tebliği gereğince belirlenen sınıra kadar tıbbi tedavi harcamaları AFAD tarafından karşılanmaktadır. Tıbbi tedaviye erişim için kayıt olmak bir ön koşuldur.⁸³

2.8. Türkiye'de Mağdur Olan Suriyeli Mülteciler' in Kurumlara Başvurusu

Geçici koruma politikası kapsamında tüm Suriyeli mülteciler Türkiye Cumhuriyeti'nin korumasından faydalanabilir. Bu uygulama gereği polis dâhil tüm makamlara başvurabilecekleri gibi Türkiye'deyken başlarına gelen herhangi bir suç için Şikayette bulunabilecekler ve yardım isteyebilecekler anlamına gelmektedir. Türk makamlara kayıtlarının bulunmayışı Suriyelilerin polis karakollarına başvurmalarına ve yardım istemelerine engel olmazken Türkiye tarafından

⁸² Geçici koruma yönetmeliği (Madde 27)

⁸³ UNHCR, http://www.unhcr.org/turkey/upleds/ruot/15p42u81k_sorulan_sorular.pdf, Erişim Tarihi:11/10/2016

mültecilere sunulan koruma ve yardıma tam olarak erişimin sağlanmasının tek yolunun kayıt yaptırmak olduğu önemli bir gerçeği göstermektedir.⁸⁴

2.9. Kayıt Yatırmış Suriyelilerin Türkiye İçinde Hareket Etme Özgürlüğü

Kamplarda görevli olan yetkililer Suriyeli mültecilere düzenli aralıklarla gündüz saatlerinde geçici olarak kamptan ayrılma ve dışarı çıkma izni vermektedir. Bu kamplar dışında ikamet eden Suriyeli mültecilerin başka bir şehre gitmek için özel izne şu anda ihtiyacı bulunmamaktadır; fakat devamlılığını sağlamak sebebiyle başka bir şehre taşınan kişilerin makamlara bildirimde bulunması gerekmektedir.⁸⁵

2.10. Suriyelilerin Korunmasında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Rolü

Tavsiye yoluyla makamlar tarafından BMMYK'nın geçici koruma politikasını desteklemesi talep edilmiştir. Türkiye'nin güney doğusunda, Gaziantep, Hatay Şanlıurfa'da BMMYK varlığı vardır. BMMYK üyeleri tüm mülteci kamplarını düzenli olarak aralıklarla ziyaret etmektedir ve kayıt yapılması, kamp yönetimi ve işleyişi, önemli durumların belirlenmesi, geri dönüş, eğitim, sağlık, beslenme, çevre temizliği ve bölge planlamasına ilişkin teknik destek konularında teknik yardım sağlamaktadır. Bu kampların dışında BMMYK'nın ülke içinde çok sayıda Suriyeliye ev sahipliği yapan kısımları sıklıkla ziyaret eden çok fonksiyonlu mobil ekipleri vardır. BMMYK'nın varlığı Suriyeli mültecilere sosyal yardımı sağlamaktadır ve AFAD, Kızılay, sivil toplum kuruluşları uluslararası sivil toplum kuruluşları dâhil Suriyeli mülteciler ile yerinde aktif bir biçimde çalışan mahallî makamlar, paydaşlar ve kurumlar ve farklı Bakanlıkların teknik birimlerine ait il müdürlükleri ile ilişkilerin kurulmasını amaçlamaktadır. BMMYK ziyaretler sırasında kamplardaki ve kentsel bölgelerdeki Suriyeli mültecilerin durumuna binaen zorluklara ve başarılarla dair kapsamlı bir anlayış içinde çalışmaktadır. BMMYK muhafaza standartlarını

⁸⁴ UNHCR, <http://www.unhcr.org/turkey>, Erişim Tarihi:12/10/2016

⁸⁵ UNHCR, <http://www.unhcr.org/turkey>, Erişim Tarihi:14/10/2016

geliştirmek ve çabuk çözümler bulmak amacıyla aynı zamanda gözlemlenen iyi çalışmaları yaymaktadır.⁸⁶

2.10.1 BMMYK Yardımları

BMMYK kayıt konusunda, topraklara erişim meselesinde, belgeleme ve hukuk danışmanlığı ile kentsel göçmen dosya yükünün yönetimi gibi koruma alanları dâhil Türkiye Cumhuriyeti'ne siyasal ve teknik tavsiye sağlamaktadır. BMMYK Türkiye'de bulunan kamplarda ki görevlileri ve milli makamlara kamplarda ve Suriyeli sığınmacı nüfusunun özellikle yoğunlaştığı kentsel alanlarda ortaya çıkan koruma ve diğer teknik meselelerde pratik çözümler sağlanmasında yardımcı olmaya çalışmaktadır. Materyal desteği konusunda bunla ilgili olarak, BMMYK temel yardım malzemeleri ile çadır ve barınak malzemeleri, battaniye, örtü, mutfak setleri, mesleki eğitim malzemesi ve çocuk giysileri dâhil gıda dışı malzemeler sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir. BMMYK kamp dışı sığınmacıların kayıtları için mobil kayıt merkezleri oluşturulması, sığınmacılar için sağlık hizmetleri vermek amacıyla kamp içinde ve dışında kullanılacak prefabrik kliniği ve mobil sağlık merkezleri ile kamplarda hijyen işlerinin geliştirilmesi için içecek ve temizlik konteynerleri vasıtasıyla da Türkiye Cumhuriyeti'ni desteklemektedir. İhtiyacı olan engelli mülteciler için de tekerlekli sandalyeler temin edilmiştir. BMMYK gruplar içinde, kampların dışında yaşamını sürdüren Suriyeli mültecilere geniş bir çerçevede yardım ve kolaylık sağlayan birtakım topluluk merkezlerinin çok fonksiyonlu hizmet merkezlerinin açılmasını ve bu merkezlere finansman sağlanmasını desteklemektedir.

Mültecilerin korunmaları geçici koruma politikası tarafından sağlandığından BMMYK Türkiye, Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için kayıt veya göçmen statüsü belirleme işlemlerini yürütmemektedir. Ancak BMMYK ek olarak tamamlayıcı koruma müdahalesine gereksinim duyabilen istisnaî koruma ihtiyaçlarına sahip duyarlı durumdaki Suriyeli mültecilerin belirlenmesinde Türkiye Cumhuriyetini ve insancıl ortakları desteklemektedir. Koruma irdelenmesi için BMMYK'ya sevk edilen kişiler ile BMMYK personeli araştırma için iletişime geçebilir. Koruma

⁸⁶ UNHCR, <http://www.unhcr.org/turkey/home125.pdf>, Erişim Tarihi:09/10/2016

irdelenmesi iltica edilen ülkedeki koruma ihtiyaçlarına yönelik en uygun çözümün belirlenmesi içindir. Koruma irdelenmesi kayıt süreci değildir.⁸⁷

2.10.2 Suriyeli Mültecilerin Yerleşmesi

Barınma ve sosyal kabul iltica ülkelerinde hassas durumda olan mültecilerin üçüncü bir ülkeye yerleşmesi işlemidir. Bazı hükümetler bölgedeki Suriyelilerin yerleştirilmesine yönelik ilgilerine ilişkin BMMYK'ya bilgi sağlamışlardır. Şu anda Suriye'den gelen en duyarlı durumdaki sığınmacılar için mevcut yerleştirme imkanları sınırlıdır. Duyarlı durumdaki her mülteci yerleştirme için değerlendirilmez. Yerleştirme işlemi bir hak değildir. En duyarlı durumdaki mülteciler için en son başvuru bir çözüm olmaktadır. Göçmenler yerleştirme ülkesini seçemez. Yerleştirilmeye ilişkin son kararlar BMMYK tarafından değil kabul eden ülkeler tarafından alınmaktadır. Yerleştirilme cazip bir kalıcı çözüm olarak belirlenirse BMMYK personeli iletişime geçecektir. Yerleştirme işi ücretsizdir. Para isteyen veya yerleştirmelerine yardımcı olacağını söyleyen kişiler sahtecilik yapmaktadır. Bu bir suçtur ve Türk ceza hukukuna göre cezası vardır. Yerleştirme sürecine erişim amacıyla düzenbazlığa başvurduğu belirlenen sığınmacıların dosyaları araştırılacak veya yerleştirme değerlendirilmesi işinden geri çekilecektir. Türkiye'deki tüm Suriyeli sığınmacılar geçici koruma politikası tarafından kapsanmaya devam etmektedir ve makamlara kayıt yapmak zorundadır.⁸⁸

Türkiye'de aile birleşimi için "Geçici koruma yönetmeliğine (madde 49)" göre yurt dışında yaşamakta olan ve Türkiye'de birleşmek isteyen akrabaları (kardeş ve çocuklar dahil) ile birleşmek için yapılan aile birleşimi başvurusu ilgili kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile iletişime geçebilecek ve bu kuruluşlarla işbirliğine gidecek olan GİGM vasıtasıyla değerlendirilmektedir. Bu yüzden, bu tür istekler doğrudan Türk makamlarına bildirilmelidir. Türkiye dışında aile birleşimi başvurusu yapmak isteyen şahıslar ilgili konsolosluk ile doğrudan iletişime geçmesi gerekmektedir. Birçok ülkedeki kanunlara göre aile birleşimi standartları üçüncü ülkedeki aile üyesinin süreci başlatmak amacı ile

⁸⁷ UNHCR, <http://www.unhcr.org/turkey/home.php>, Erişim Tarihi:09/10/2016

⁸⁸ UNHCR, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/s%C4%B1k_sorulan_sorular.pdf, Erişim Tarihi:12/10/2016

öncelikle oradaki göç makamlarına başvurması gerekir. Birçok ülke sadece çekirdek aile üyelerinin (eşler ile 18 yaş altındaki çocuklar) birleşim isteklerini kabul etmektedir. BMMYK'nın bilgi sağlamada yardımcı olabilmesine rağmen başka bir ülkede çekirdek aile üyesi olan şahıs için en önemli yol ilgili konsolosluga başvurmaktır. Aile birleşimi temelinde üçüncü bir ülke tarafından kabul edilen tüm Suriyelilerin Türkiye'den gitmeden önce yasal makamlara kayıt yaptırmaları gerekmektedir; aksi hâlde ülkeden gitmelerine izin verilmeyebilir. BMMYK Türkiye'nin dikkatine sunulan aileleri üçüncü ülkede yaşıyor olabilen kimsesiz çocuk gibi özel derecede duyarlı durumdaki dosyaların hızlı bir şekilde aile birleşimini kolaylaştırmak için BMMYK Türkiye, ilgili konsolosluklar ile ilişki sağlayarak arabulucuk yapmış ve çocuklar Türkiye'deyken müsait bakım düzenlemelerini temin etmiştir.⁸⁹

2.11. Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilere Ait Biyometrik Kayıtlar

6458 sayılı Kanununun 91. maddesi ile tasarlanmış ve ülkesinden çıkıp gelmiş, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak sebebiyle kitlesel olarak hudutlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen mültecilere sağlanacak korumayı düzenleyen “Geçici Koruma” ya ilişkin yönetmelik” 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile “Geçici Koruma”nın kapsamı, bu kapsamda değerlendirilecek şahısların hak ve yükümlülükleri, kayıt altına alınma süreci, ülkede kalışlarına ilişkin belirleyici nitelikler, kişilerin haklarına getirilebilecek sınırlamalar gibi konular düzenlenmektedir. Bu yönetmelik bilhassa Suriyelilerin hak ve sorumluluklarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Yönetmelik dahilinde değerlendirilen şahıslara, en başta sağlık hizmetleri olmak üzere eğitim, çalışma piyasasına erişim, insani yardım ve ilgili hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler, yaşadıkları illerde imkânlar dâhilinde sağlanmaktadır. Türkiye devletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülükleri çerçevesinde Suriyelilere geçici koruma statüsü vermekte olup, onların üst hizmetlere erişimlerini sağlamakta ve geri gönderilmekten korumaktadır.

---

⁸⁹ Geçici koruma yönetmeliğine (madde 49)

Suriye’de yaşanan insani kaosu daha da büyümesi sonucunda hudut bölgemizde meydana gelmiş olan toplu nüfus hareketleri neticesinde ülkemize girişlerine izin verilmiştir. Giriş yapan Suriyeli mültecilerin kayıtları yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. 2015 senesi içerisinde 985.164 Suriyeli mültecinin kayıtları alınmış ve yılsonu itibariyle geçici koruma altına alınan Suriyeli vatandaşların biyometrik kayıtları 2.504.549 sayısına ulaşmıştır.⁹⁰

2.11.1 Türkiye’de Bulunan Suriyeli Sayısı

Ülkelerinde yaşanan iç savaş sebebiyle Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin sayısı günden güne artmaktadır. Kuzey Irak’ta bulunan Erbil şehrinde yayın yapan bir haber kanalı, Türkiye’deki Suriyelilerin şehirlere göre dağılımını gösteren bir belge yayımlayarak 401 bin 79 kişi ile Suriyelilerin en çok Şanlıurfa’da yaşadığını tespit etmiştir. Nevşehir’de ise yaklaşık 4.982 Suriyeli yaşamaktadır. Bu sayı Niğde’de yaşayan Suriyelilerin iki katı, Aksaray’da yaşayan Suriyelilerin 5 katı olmakla birlikte, Kırşehir’de yaşayan Suriyelilerin yaklaşık 10 katı olarak nüfusuna göre oranladığımızda İç Anadolu’nun en fazla Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapan şehri olarak dikkat çekmektedir. İstanbul ise Suriyelilerin Urfa’dan sonra en çok yaşadığı 2. şehir durumundadır. Manisa’da ise 5 bin 534 Suriyelinin yaşadığı belirtilmektedir. Suriyelilerin en çok olduğu iller 1. Şanlıurfa: 401 bin 98 kişi, 2. İstanbul: 394 bin 758 kişi, 3. Hatay: 386 bin 169 kişi, 4. Gaziantep: 325 bin 965 kişi, 5. Adana: 150 bin 234 kişi. Suriyelilerin en az olduğu kentler 1. Bartın: 27 kişi, 2. Bayburt: 30 kişi, 3. Artvin: 38 kişi, 4. Ardahan: 61 kişi, 5. Sinop: 63 kişi şeklinde sıralanmaktadır.⁹¹

⁹⁰ Göç idaresi 2015 yıllık raporu, http://www.goc.gov.tr/files/fills/_2015_hpC48B6%C9%A6_m2C4%B1kl65C4%B1k_rapor_18_03416.pdf, Erişim Tarihi:10/10/2016

⁹¹ Nevşehir Fib Haber, [www.fibhaber.com, http://www.fibhaber.com/genel/iste-nevsehirdeki-suriyeli-sayisi-112547.html](http://www.fibhaber.com/genel/iste-nevsehirdeki-suriyeli-sayisi-112547.html), Erişim Tarihi:12/10/2016

2.11.2. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

2015 sene sonu itibariyle kaydı yapılan Suriyeli mültecilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında; 2.503.549 Suriyeli mültecinin 1.174.190'ının kadın, 1.329.359'unun erkek olduğu görülüyor.⁹²

2.11.3. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaşlara Göre Dağılımı

2015 sene sonu itibariyle kaydı yapılan Suriyeli mültecilerin yaşlara göre dağılımlarına bakıldığında; 2.503.549 Suriyeli mültecinin 310.230'unun 0-4 yaş aralığında olduğu, 149.717'sinin 35-39 yaş aralığında olduğu 49.902'sinin ise 65 yaş üstünde olduğu görülmektedir.⁹³

2.11.4. Geçici Barınma Merkezlerindeki Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeliler

Suriye'den ülkemize gelenler için Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından, geçici barınma merkezleri kurulmuştur. Suriye'den Türkiye'ye yönelik nüfus hareketleri ile ilgili 31 Aralık 2015 tarihinde AFAD tarafından yayınlanan belgelerde; 10 ilde (Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Adana, Kilis, Mardin, Osmaniye, Malatya) kurulan geçici barınma merkezlerinde 267.243 Suriyeli mültecinin olduğu belirtilmektedir.⁹⁴

2.11.5. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilere Sağlanan Eğitim Hizmetleri

Geçici barınma bölgelerinde 31 Aralık 2015 itibariyle, yapılan eğitim hizmetleri kapsamında 1.211 derslikte toplam 78.707 kişiye eğitim verilmiştir, sağlık hizmetleri kapsamında günlük 7.442 sağlık hizmeti gerçekleştirilmiştir. Bununla

⁹² Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015 Türkiye Göç Raporu, Yayın No:35,Nisan 2016.

⁹³ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015 Türkiye Göç Raporu, Yayın No:35,Nisan 2016.

⁹⁴ Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 31 Aralık 2015 tarihinde AFAD tarafından yayınlanan bilgi notu

beraber kamplarda 31 Aralık 2015 tarihine kadar 151.746 doğum gerçekleşmiş, toplam yapılan poliklinik hizmeti sayısı 5 milyonu aşmış bulunmaktadır.⁹⁵

2.11.6. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilere Sağlanan Psikososyal Destekler

Hem barınma merkezlerinde hem de illerde ikamet eden Suriyeli mültecilere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından psikososyal destek olanakları sunulmaktadır. 2015 yılında geçici barınma bölgelerinde verilen hizmetlere ilişkin olarak; toplamda 71.698 geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli mülteciye psikososyal destek hizmetleri verilmiştir.⁹⁶

2.11.7. Geçici Kamplarda Gerçekleştirilen Aşı, Bebek ve Çocuk İzlemi ile Muayeneler

Türkiye’de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli mültecilere 29.04.2011 tarihinden itibaren yapılan sağlık hizmetleri, geçici barınma bölgelerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve yükümlülüğünde yürütülmektedir. Şu anda bu hizmetler, “Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)” tarafından yayımlanan “2015/8 sayılı Genelge” ve Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan “04.11.2015 tarihli ve 9648 sayılı Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar yönergesi” çerçevesinde yürütülmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından birinci adım koruyucu, tanılayıcı ve tedavi edici sağlık hizmetleri kapsamında; ayaktan tanı ve tedavi hizmetleri, kadın ve üreme sağlığı hizmetleri, bağışıklık ile ilgili hizmetleri, tüberkülozla mücadele hizmetleri, bulaşıcı hastalık ve salgın hastalıklar ile mücadele hizmetleri, çevre sağlığı hizmetleri, çocuklar ve ergenler sağlığı hizmetleri verilmektedir. Bu hizmetlerin uygulanması; geçici barınma merkezlerinde toplum sağlığı merkezi

⁹⁵ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015 Türkiye Göç Raporu, Yayın No:35,Nisan 2016.

⁹⁶ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “2015 Türkiye Göç Raporu”, Yayın No:35,Nisan 2016.

çalışanları, geçici barınma merkezleri dışında ise başvuru yaptıkları aile ya da toplum sağlığı merkezi çalışanları tarafından gerçekleştirilmektedir.⁹⁷

2.12. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Sosyal Etkileri

- Yaşam tarzı, dil, kültür farklılıkları toplumsal uyumu güçleştirmektedir.
- Yöre halkı arasında çok eşlilik yaygınlaşmakta, bundan dolayı da boşanma oranları artmaktadır.
- Çocuk yaştaki işçiler yaygınlaşmaktadır.
- Mezhepsel, etnik kutuplaşmayı tetikleyebilecek zemin oluşmaktadır.
- Çarpık ve düzensiz yapılaşma artmaktadır.
- Bazı hudut şehirlerinde demografik yapının değişmesinin oluşturduğu kaygı söz konusudur.
- Ülkenin demografik yapısında (doğurganlık oranı ve nüfus artış oranı) değişim ortaya çıkmaktadır.
- Suriyeli mültecilerin yaşam şartlarının zorluğu ve eğitim imkânından faydalanmıyor olması uzun süreçte suç oranlarındaki artış da dâhil bazı insani sorunlara uygun zemin hazırlamaktadır.
- Yöre halkı ve Suriyeliler arasında yaşanan bazı sorunlara rağmen toplumsal barışı bozmamak adına her iki toplumda bir hoş görme mekanizması gelişmiştir. Şimdiye kadar çok ciddi sosyal sorunların yaşanmamış olması sosyal yapının sıkıntılarla baş edebilme yeterliliğini göstermektedir.
- Süreç sancılı da olsa Suriyelilerin Türk halkına entegrasyon süreci başlamıştır. 35.000'in üstünde Suriyeli Türkiye'de doğmuştur. Suriyeli mültecilerle evlilik konusu bir taraftan tepkiye sebep olurken diğer taraftan iki toplumun kaynaşmasına vesile olmaktadır. Çok sayıda iş adamı ve işletmeciler sermayelerini, çalışmalarını Türkiye'ye taşımıştır. Suriyelilerin büyük bir bölümünü çocuk ve genç yaştakiler oluşturmakta ve bu kesim Türkiye'de yetişmektedir. Bunların bir kısmı eğitim alamasa da yaşam içinde Türkçeyi öğrenmeye başlamıştır.⁹⁸

⁹⁷ Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yayımlanan "2015/8 sayılı Genelge" ve Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan "04.11.2015 tarihli ve 9648 sayılı Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar" yönergesi

⁹⁸ Ortadoğu stratejik araştırmalar merkezi, "Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri", Rapor No: 195, Ocak 2015, Sayfa 8

2.12.1. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri

- Suriyelilerin iktisadî alandaki etkileri genel olarak incelendiğinde risk ve fırsatların iç içe geçtiği bir tablo söz konusu olmaktadır.
- Kiralarda büyük bir artış gözlenmektedir ve kiralık ev bulmak git gide zorlaşmaktadır.
- Türkiye'nin sınır illerinde enflasyon artışının ortaya çıktığı görülmüştür.
- Özellikle farklı işletmelerde kaçak olarak çalışan işçiler yaygınlaşmaktadır.
- Kaçak olarak Suriyeli işçi çalıştıran ve çalıştırmayan firmalar arasında haksız rekabet meydana çıkmaktadır.
- Yöre halkı iş fırsatlarının kendilerinden alındığına inanmaktadır. Fakat iş dünyası açısından duruma bakıldığında bu söylentinin çok da fazla karşılığının olmadığı görülmektedir. Normal şartlar altında işini kaybedecek bireyler de Suriyeliler sebebi ile işsiz kaldığını düşünebilmektedir. Ayrıca mülteciler genelde Türk vatandaşının çalışmayı tercih etmediği alanlarda çalıştırılmaktadır. Böylece niteliksiz işgücü gerektiren iş kollarında işgücü açığı kapanmaktadır.
- Suriyeli mültecilerin sınır illerinde işgücü açığını kapatması o kesimdeki yatırım ortamına olumlu katkı yapmaktadır.
- İş karşılığı ücret düzeyinde önemli düşme gözlenmektedir.
- Türkiye'deki Suriyeli mültecilere sağlanan sosyal yardım malzemelerinin ve hizmetlerinin yerel işletmelerden temin edilmesi, özellikle gıda ve tekstil şirketleri için bir fırsat oluşturmaktadır.
- Öncelikle Halep'ten olmak üzere, esnaf ve yatırımcı mültecilerinde Türkiye'ye geldiği görülmektedir. Denizin ve limanların olması bu Suriyeliler için Mersin'i bir cazibe merkezi haline getirmektedir. Bu konuda öne çıkan bir diğer şehir Gaziantep'tir.
- Suriye yatırımlarının Türkiye'ye akması ile ilgili büyük fırsatların kaçtığı ileri sürülmektedir.
- Ortadoğu ülkeleri ile ticaret, sanayi ve yatırım ilişkisi içerisinde olan ve o pazarları iyi bilen Suriyeli esnaflar ve yatırımcılar bu ülkeler ile olan ticaret ve sermaye ilişkisine katkı vermektedir.

- Suriyeli mülteciler küçük işletmeler (market, tekstil üretimi, vb.) yoluyla ticarete ve üretime katkı sağlamaktadır. Ancak bu işletmelerin çoğunun kaçak olması sebebiyle vergi vb. hukuki yükümlülükleri yerine getirmemeleri haksız rekabete sebep olmaktadır.⁹⁹

2.12.2. Suriyeli Mültecilerin Siyasi Güvenlik Açısından Etkileri

- Türk vatandaşları arasında Suriyelilerin asayişini bozduğu yönünde bir telâffuz oluşmuş durumdadır. Fakat bunun karşılığının olmadığı görülmektedir. Mültecilerin karıştığı adli olayların son derece düşük olduğu ve çoğunda davacı pozisyonunda oldukları görülmektedir.
- Özellikle çok ciddi güvenlik riski yerel halk arasında mevcut olan tepkinin bir provokasyon sonucunda şiddet içeren grupsal tepkiye dönüşmesi ihtimalidir.
- Hududa yakın yerleşim bölgelerinde yaşayan Türk nüfusun en önemli kaygılardan biri kendilerini terör saldırılarına açık hissetmeleridir.
- Suriyeli mültecilerin kenar mahallelerde bir arada yaşamlarını devam ettirmesi uyum sürecini zorlaştırmaktadır ve uzun süreçte güvenlik sıkıntılarının doğmasına sebep olabilecek bir ortam hazırlamaktadır.¹⁰⁰

2.12.3. Suriyeli Mültecilerin Temel Hizmetler Üzerinde Oluşturduğu Etkiler

- Hudut kentlerdeki devlet hastaneleri toplam hizmetin %33 ile %42'ı arasında bir oranda Suriyelilere hizmet vermeye devam etmektedir. Bu sebeple hudut illerindeki devlet hastanelerinde kapasite sıkıntısı yaşanmaktadır.
- Belediye hizmetleri (çöpleri toplama, çevre temizliği, taşıma hizmetleri, su erişimi ve dağıtımı, inşaat ve yapıların kontrolü vb.) mevcut nüfus sayısına göre düzenlendiği için, mülteciler nedeniyle yaşanan nüfus artışı sebebiyle yetersiz durumdadır.

---

⁹⁹ Ortadoğu stratejik araştırmalar merkezi, “Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye etkileri”, Rapor No: 195, Ocak 2015, Sayfa 8

¹⁰⁰ Ortadoğu stratejik araştırmalar merkezi, “Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye etkileri”, Rapor No: 195, Ocak 2015, Sayfa 9

- Bu belediyeler nüfus sayısına göre bütçeden pay almaktadır. Buna rağmen Suriyeli mülteci ağırlayan illerin gerçek nüfusu kritik seviyede çoğalmıştır. Bu sebeple belediyeler yeterli olmayan bütçeler ile faaliyet sürdürmek durumunda kalmaktadır.
- Geçici bir durum ve kısa süreli olarak görülen göç, zaman geçtikçe kalıcı bir hâl almaya başlamıştır. Bu durum göç eden ve göçü kabul eden göçmenlerin ruh hallerini ve tepkilerini etkilemiştir.
- Suriyeli mülteciler ya Türkiye’de uzun süre kalacak ya da önemli bir kısmı yaşamlarını Türkiye’de devam ettirecektir. Suriyeli mülteciler artık Türkiye’nin bir gerçeği ise, bunun negatif etkilerini azaltacak, pozitif etkilerini daha fazla hayata geçirecek önlemler üzerinde önemle durulmalıdır.
- Suriyeli mültecilere yönelik olarak Türk halkının tepkisini önlemeyi de içeren geniş anlamda sığınmacı politikası hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu sorun bir insancıl uyum sorunu olarak ele alınmalı ve iş hayatı, eğitim, yerleşme, sağlık, belediye hizmetleri, toplumun duyumsaması gibi alanları tasarlayacak bütüncül bir siyaset uygulanmalıdır.
- Uyum sürecinin başarılı yönetilmesi çerçevesinde uzun dönemde toplumsal zenginliğe, çok kültürlü yapıların gelişmesine katkı sağlamış olacaktır. Ayrıca komşu ülke vatandaşları arasında içtimaî bağ güçlenerek uzun dönemde daha çok siyasal ve ekonomik işbirliği imkânlarına kavuşulacaktır.
- Bu durumda; Suriyeli mültecilerin tamamının kayıt altına alınması, sağlık ve eğitimde ekstra kapasite inşası, iş izni düzenlemesi, milli otoritelere inisiyatif tanınması, yerel ile merkez arasında işbirliği sağlanması, belediyenin yapacağı hizmetler için ekstra kapasite inşası ve finans verilmesi, hudut illerinde yaşayan Suriyeli kanaat önderleri gruplarının oluşturulması, Arapça dili ile yazılmış broşür ve internet sayfalarının hazırlanması, sınır şehirlerde imar için yeni alanların açılması, devletlerarası yardımın artırılması, hudut kontrollerinin artırılması, Suriyelilere yönelik insancıl alanların inşası, Türk kamuoyunun mültecilere alıştırılmasına dönük programlar yapılması, Suriyeli algısının olumlu anlamda düzeltilmesi, sınır illeri üzerindeki sorumluluğun dağıtılması, Suriyeli vasıflı insan gücünün Türkiye’de çalışmasının teşvik edilmesi, Suriyeli sığınmacılar konusunun siyasi tartışmalardan uzak şekilde ele alınması, Suriyelilerin nüfus yapısındaki değişimler ve olası göç hareketleri konusunda veri tabanı oluşturulması, yapılan dilenciliğin önlenmesi, olası asayiş sıkıntılarına etkin çözüm bulunması, Suriyelilere yönelik kapasite inşası

çalışmalarının hayata geçirilmesi gibi öneriler ilgili kurumlarca önemle ele alınmalıdır.¹⁰¹

2.13. Türkiye'nin Suriyelilere Toplam İnsani Yardımı

İç çalkantılar başlamadan önce 22 milyon civarında bir nüfusa sahip olan Suriye'de bugün ortalama 13,7 milyon insan acil sosyal yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bu zamanda yaklaşık 7.66 milyon Suriyeli evinden uzaklaşmak zorunda kalmış, 4,9 milyona yakın Suriyeli de kurtuluş için çareyi komşu ülkelere kaçmakta bulmuştur. Türkiye, uyguladığı "Açık Kapı Politikası" içerisinde giriş yapan hiçbir Suriyeliyi geri göndermemiş, onlara "Geçici Koruma Statüsü" sağlamıştır.

Türkiye, kayıtsızlarla beraber 3 milyondan fazla Suriyeli sığınmacıyı misafir etmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne, Türkiye'de bulunan 2 milyon 957 bin 454 Suriyeli sığınmacı biyometrik durumlarıyla kaydedilmiştir. Buna göre, Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin 1 milyon 580 bin 866'sı erkek, 1 milyon 376 bin 588'i kadın olmak üzere 2 milyon 957 bin 454 Suriyeli, biyometrik verileriyle kaydedilmiştir. Erkek Suriyeli mülteciler arasında çoğunlukla 246 bin 439 ile 19-24 yaş arasındakiler, kadınlarda ise 205 bin 821 ile 5-9 yaş arasındakiler oluşturdu.¹⁰²

Suriyeli mültecilerin yaklaşık 270 bini Başbakanlık AFAD'ın 10 ilde kurduğu ve yönettiği 26 barınma merkezinde yaşamını sürdürmektedir. Suriyeli mültecilerin bütün ihtiyaçları, AFAD'ın koordinasyonunda; İçişleri, Milli Eğitim, Dışişleri, Sağlık, Ulaştırma, Maliye, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlıkları, Genelkurmay Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay'ın ortak çalışmalarıyla sağlanmaktadır.

Şimdiye kadar Türkiye, ülkelerindeki savaştan kaçarak ülkemize sığınan Suriyeli mülteciler için, enternasyonal standartlara göre 12 milyar doları aşkın tutarda bir kaynak kullanmıştır. Türkiye'nin bu muazzam çabalarına rağmen, enternasyonal

¹⁰¹ Ortadoğu stratejik araştırmalar merkezi, "Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri", Rapor No: 195, Ocak 2015, Sayfa 10-11

¹⁰² http://www.goc.gov.tr/icerik/haberler_350_359 , "Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler".

camia ülkemizde bulunan Suriyeliler için yalnızca 512 milyon dolar katkıda bulunmuştur.

AFAD tarafından barınma merkezlerinde, market, altyapı, ısınma, psikososyal destek, güvenlik, ibadet, iletişim, itfaiye, mütercimlik ve banka hizmetleri de verilmekte olup, mültecilerin çamaşırhane, bulaşıkhanesi gibi temizlik ihtiyaçları da karşılanmaktadır. Barınma merkezlerinde bu tür ihtiyaçların dışında Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim ve mesleki kurs faaliyetleri de yürütülmektedir. Dinlenme ve gezi merkezleri, oyun ve çocuk parkları, televizyon izleme yerleri ve internet hizmetleriyle Suriyeli mültecilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri için fırsatlar sağlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, Suriyeli mültecilere sunduğu yüksek standartlar bakımından; BM başta olmak üzere devletlerarası camiada öncü ve örnek bir ülke konumuna ulaşmıştır.¹⁰³

2.13.1. Suriyelilere Verilen Hizmetler

Kamp merkezlerinde yaşayan yaklaşık 260 bin Suriye ve Irak vatandaşı günlük sosyal ihtiyaçları ve sağlık hizmetleri AFAD tarafından sağlanmaktadır. Mayıs – Haziran 2011 tarihinden bu yana, Hatay ili Yayladağı, Altınözü ve Reyhanlı ilçelerine gelen ve “geçici kabulleri” yapılan Suriyeli mülteciler, birinci etapta buralarda yapılan çadır kentlere yerleştirilmiştir.

Yapılan konteyner kent ve çadır kentlerde tüm koordine, milli ve toplumlar arası her türlü afet ve acil durumda olduğu gibi, Suriye’den gelen sığınmacılarla ilgili mesul kurum olan Başbakanlık AFAD tarafından sağlanmaktadır. Konuyla ilgili bakanlık, kamu makam ve kuruluşları ile Türk Kızılay’ınca çadır kentlerde ve konteyner kentlerde, sağlık, güvenlik, yiyecek, sosyal uygulama, eğitim, ibadet, içme suyu mütercim, iletişim ve diğer hizmetler verilmektedir.

Konteyner merkezlerinde okul, ibadethane, ticarethane, güvenlik ve sağlık merkezi, brifing birimi, çocuk oyun parkları, televizyon izleme üniteleri, dikiş

¹⁰³ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), <https://www.afad.gov.tr/tr/6573/Giris>, Erişim Tarihi:19/10/2016

nakış kursları, su deposu, su arıtma merkezi, trafo ve elektrik gibi hizmetler yer almaktadır.¹⁰⁴

2.14. Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar

- Barınma merkezlerindeki ve kamp dışındaki Suriyeli kadınların yarıya yakını, çalışma çağı olarak belirtilen 19-54 yaş grubunda yer almaktadır.
- Suriyeli mülteci kadınların yüzde 65’i eğitim durumlarını ilkokul, okuryazar veya okuma yazma bilmiyor olarak ifade etmişlerdir.
- Mülteci evli kadınların yüzdesi 67 iken bekârların yüzdesi 28’dir.
- Suriyeli mülteci kadınların yüzde 88’inin gelir sağlayacak bir mesleği bulunmamaktadır.
- Barınma merkezi dışındaki kadınların ortalama yüzde 97’si son bir buçuk ay içerisinde hiç gelir sağlayamamıştır.
- Suriyeli mülteci kadınlar, başta güvenlik ve savaştan korunma olmak üzere, siyasi düşünceleri, iktisadi nedenleri ve sağlık şartlarını Suriye’den çıkma sebebi olarak göstermiştir.
- Barınma merkezlerinde ikamet eden kadınların yarısından fazlası, resmi hudut geçiş merkezlerinden ülkemize girmişken bu oran barınma merkezi dışındaki yaşayan kadınlarda yüzde 23’tür.
- Barınma merkezi dışındaki Suriyeli mülteci kadınların yüzde 81 gibi büyük bir kısmının ikamet izni ve yüzde 32’sinin herhangi bir kaydı bulunmuyor.
- Suriyeli mülteci kadınların yüzde 35’i iç savaş sebebiyle en az bir akrabasını kaybettiğini, yüzde 28’i ise en az bir akrabasının iç karışıklık nedeniyle yaralandığını söylemiştir.
- Suriyeli mülteci kadınların yüzde 91’i Suriye’deki akrabaları ile cep telefonlar aracılığıyla iletişim kurmaktadır.
- Suriyeli mülteci kadınların yarısından çoğu, kendisinin veya aile bireylerinin ruhsal desteğe ihtiyacı olduğunu belirtmiştir.
- Barınma merkezi içinde yaşayan mültecilerin yarıya yakını ailesinde uyku bozukluğu yaşayan çocuk ve yaşlı olduğunu ifade etmiştir.

¹⁰⁴ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), “Afet Raporu Suriye”, <https://www.afad.gov.tr/tr/4814/Giris>, Erişim Tarihi:19/10/2016

- Barınma merkezi dışında yaşayan Suriyeli mülteci kadınların yaklaşık yüzde 74 gibi büyük bir çoğunluğu ev ya da apartman dairesinde yaşadığını ifade etmiştir.
- “Önümüzdeki 8 gün için yeterli yiyeceğe ya da yiyecek temin edebilecek paraya sahip misiniz?” sorusuna kadınların yüzde 78’i sahip değiliz cevabını vermiştir.
- Farklı bir ülke yerine Türkiye’ye gelme nedeni olarak kadınların yüzde 83’ü ulaşım kolaylığını göstermiştir.
- Barınma merkezi içindeki kadınların yüzde 94’ü ve barınma merkezi dışındaki kadınların yüzde 93’ü Türkiye’deki insanların kendilerine karşı davranışlarını pozitif olarak değerlendirmektedir.
- Barınma merkezi dışında yaşayan Suriyeli mültecilerin evlerindeki temel ihtiyaçlarının, kamp içerisinde yaşayan Suriyeli mültecilere kıyasla yeterlilik oranları daha azdır.
- Türkiye’deki sağlık olanaklarından faydalanan mülteci kadınların, bu hizmetlerden hissettikleri memnuniyet oranı, kamp içerisinde yüzde 61 ve kamp dışında yüzde 81 düzeyindedir.
- Mülteci kadınların hemen hemen yarısına yakını olanak verilse de üretime katılmak istemediklerini söylemişlerdir.¹⁰⁵

2.14.1 Suriyeli Kadınların Yaş Dağılımları

Çok yoğun olan yaş aralığı 19-54 yaş arasındadır. Barınma merkezlerinde yaşayanların yüzde 42’si ve barınma merkezi dışında ikamet edenlerin yüzde 44’ü bu yaş grubuna mevcuttur. Bu aralıktaki yaş grubuna daha çok “asal” yaş grubu adı verilmektedir. Çalışma çağı grubu olarak da tanımlanmaktadır. Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteci kadınların yüzde elliye yakınının, çalışma döneminde ve iş gücüne katkı yapabilecek şekilde olduğu belirlenmiştir. Barınma merkezlerinde bulunan kadınların yaklaşık yüzde 4’ü 1 yaş ve altı bebeklerden oluşurken, 2-6 yaş aralığındaki çocuklar yüzde 16 civarında , 7-12 yaş aralığındaki çocuklar yüzde 17’ ye yakın ve 13-18 yaş aralığındakiler ise yaklaşık yüzde 16’lık bölümü oluşturmuştur. 0-18 yaş grubu birlikte ele alındığında, barınma merkezleri içindeki kadınların yüzde 53’ünün 18 yaş ve altı kişilerden meydana geldiği söylenebilir. Çalışma çağı olarak tanımlanan 19-54

¹⁰⁵ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türkiye’de ki Suriyeli Kadınlar,2014 Suriye Raporu

yaş aralığının oranı yüzde 42, 55-64 orta yaş arası yüzde 3 ve 65 yaş ve üzerindeki ise yüzde 2'lik grubu oluşturmaktadır. Barınma merkezi dışında bulunan kadınların ortalama yüzde 3'ü 1 yaş ve altı bebeklerden oluşuyor. 2-6 yaş aralığındaki çocuklar yaklaşık yüzde 17, 7-12 yaş aralığındaki çocuklar ortalama yüzde 15 ve 13-18 yaş aralığındakilerde yaklaşık yüzde 15'lik kısmı oluşturmaktadır. 0-18 yaş grubu birlikte ele alındığında, barınma merkezi dışındaki kadınların yaklaşık yüzde 50'sinin 18 yaş ve altı kişilerden meydana geldiği görülmektedir. Çalışma çağı olarak tanımlanan 19-54 yaş aralığının oranı yüzde 44, 55-64 orta yaş arası yüzde 4 ve 65 yaş ve üzerindeki ise yaklaşık yüzde 2'lik grubu oluşturmaktadır.¹⁰⁶

Oranlara bakıldığında ülkemizdeki kadınların yaş dağılımı ile Suriye'nin toplam nüfusunun yaş dağılımı arasında benzerlik vardır. Suriyeli sayısının yaş dağılımı da çocukların ve çalışma çağındaki sayının toplam içindeki oranlarının oldukça yüksek fakat ihtiyaçların toplam içindeki yüzdesinin oldukça düşük olduğunu belirtmektedir. Suriye Ulusal İstatistik Ofisi'nin istatistiklerine göre Suriye'de nüfusun medyan yaşı 22'dir.

2.14.2 Suriyeli Kadınların Eğitim Düzeyi

Okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 21 düzeyindedir ki bir başka söyleyişle her 100 Suriyeli kadının 21'i okuryazar değildir. Yalnız okuryazar olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 8, ilkokul mezunu olanların yüzdesi %35, ortaokul mezunu olanların yüzdesi %20, lise mezunu olanların yüzdesi %10 ve üniversite veya daha yüksek bir eğitime sahip olanların yüzdesi %6 seviyesindedir. Okuma yazma bilmeyen, yalnız okuryazar olan ve ilkokul mezunu olan kadınlar bir arada ele alındığında, yüzde 64'lük bir oran karşımıza çıkmaktadır. Buradaki oran kamp içindeki kadınlarda yüzde 62 civarında ve dışarıda bulunan kadınlarda yaklaşık yüzde 66 olarak hesaplanmaktadır. Kampta kalan kadınların kamp dışında kalan kadınlardan daha çok eğitilmiş olduğu görülmektedir. İlkokul ve üzeri eğitim durumunda olan kadınların yüzdesi kamp içerisinde yüzde 76 iken kamp dışarısında ortalama yüzde 66'dır. Bununla beraber lise düzeyinde eğitimi olan kadınların oranı

¹⁰⁶ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türkiye'de ki Suriyeli Kadınlar, 2014 Suriye Raporu, Sayfa 23

kamp içerisinde yüzde 11 iken kamp dışarısında yüzde 9 civarındadır. Erkeklerle kıyaslama yapıldığında erkeklerde okur yazar olmayanların oranı yüzde 14 iken kadınlarda bu oran yüzde 21'dir. Sadece okuma yazma bilenlerin oranı erkeklere göre kadınlarda bu oran daha fazladır. Bununla beraber ortaokul, lise, üniversite ve üzeri eğitim almış olanlarda erkekler her farklı kategoride kadınlardan oransal olarak daha fazla olduğu görülmektedir. Bu üç kategori bir arada değerlendirilirse erkeklerde yüzde 45, kadınlarda ise yüzde 36 olarak ortaya çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında Türkiye'deki Suriyeli kadınların erkeklere göre daha az eğitilmiş oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.¹⁰⁷

2.15. Suriyeli Misafirlerin Geldikleri Suriye Kentleri

Özellikle bakıldığında, Halep'in Türkiye'ye en çok mülteci yollayan kent olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye'ye gelmiş olan toplam Suriyelilerin yaklaşık yüzde 36'ya yakını Halep'ten göç etmiştir. Halep'ten Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin sayısının bu kadar yüksek olmasının en önemli sebebi Halep'in Türk sınırına çok yakın olmasıdır ve ikinci bir sebep ise Halep'in yoğun çatışmaların yaşandığı merkezlerden biri olmasıdır. Halep, 2012 sayımına göre 4,6 milyon nüfusu ile Suriye'nin en kalabalık şehridir. Türkiye'ye en çok Suriyeli mülteci yollayan ikinci şehir İdlip'tir. Toplam Suriyelilerin ortalama yüzde 21'i İdlip kentinden gelmiştir. İdlip de Türkiye hududuna yakın bir kenttir ve 2012 sayımına göre 1,4 milyon nüfusu vardır. Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin bir seviyeye kadar yüksek bir yüzdesi Rakka ve Lazkiye'den gelmiştir. Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin ortalama yüzde 11'i Rakka'dan ve ortalama yüzde 9'u Lazkiye'den göç etmiştir. Hem Rakka hem de Lazkiye Türk sınırına ciddi anlamda yakın kentlerdir. 2012 yılı sayımına göre Lazkiye'nin nüfusu 1 milyon civarındadır. Türkiye'ye Suriyelilerin göç ettiği diğer iki şehir Hasiçi ve Hama'dır ve Türkiye'ye Suriyelilerin sırayla yüzde 5,4 ve yüzde 7,5'i bu kentlerden göç etmiştir. 2012 yılı sayımlarına göre bu iki kentin nüfusları sırası ile 1,4 ve 1,5 milyondur. Türkiye'ye göç eden mültecilerin yaklaşık yüzde 10'u diğer Suriye illerinden gelmiştir.¹⁰⁸

¹⁰⁷ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türkiye'de ki Suriyeli Kadınlar,2014 Suriye Raporu, Sayfa 26

¹⁰⁸ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Türkiye'de ki Suriyeliler,2014 Suriye Raporu", Sayfa 19

Türkiye'ye göç eden Suriyeliler özellikle yakın olmasından sebeple Türkiye'ye sınırı bulunan illerden göç etmiştir. Farklı illerin mültecilerin yerleşme ve yaşama davranışları da farklılık göstermektedir. Bunun farklı nedenlerinden bazıları gidilen şehirde tanıdıkların varlığı, önceki yaşanmışlıklar, yerleşme ve uyumsama kolaylığı olabilmektedir.

2.15.1. Suriyeli Misafirlerin Çoğunlukla Türkiye'de Yerleştikleri Kentler

Suriyeli mülteciler için yapılan kampların içinde bulunduğu illerin çoğunlukla ya Türkiye Suriye sınırında ya da Türkiye Suriye sınırına yakın illerde buldukları görülmektedir. Hatay, dört çadır kent ve bir konteyner kent ile en fazla geçici barınma kamplarının bulunduğu ildir. Gaziantep ve Şanlıurfa dört kamp ile Hatay'ı takip etmektedir. İki kampın bulunduğu Kilis ve Mardin hariç diğer bütün illerin her birinde birer barınma merkezi bulunmaktadır. Şanlıurfa, dört kampta 73.739 Suriyeli ile en fazla Suriyeli mültecinin bulunduğu kenttir. Bunlara bakıldığında, barınma merkezlerinde yaşayan toplam Suriyeli mültecilerin yüzde 33,3'ü Şanlıurfa'daki dört kampta yaşamaktadır. Hemen ardından, Kilis gelmektedir. Barınma merkezlerinde ikamet eden toplam Suriyeli mültecinin yüzde 17'sine karşılık gelen 37.678 mülteci Kilis'teki iki kampta bulunmaktadır. Barınma merkezlerindeki toplam mültecilerin yüzde 15,3'üne denk gelen 33.950 Suriyeli mülteci Gaziantep'teki dört kampta yaşamaktadır. 15.668 Suriyeli mülteci Kahramanmaraş'taki kampta bulunmaktadır ve 14.599 Suriyeli Hatay'da bulunan beş barınma merkezinde yaşamaktadır.¹⁰⁹

Türkiye'ye göç eden Suriyeliler birinci aşamada yalnız sınır illerinde ve kamplarda yaşamışlardır. İç karışıklığın uzaması sebebiyle kamp sayısı yetersiz kalmaya başlayınca, kamplardan bağımsız olarak belli bir kesim Suriyeli mülteci kampların yerine, sınır illerinde veya ilçelerinde yakınlarının yanında ya da kiraladıkları evlerde oturmayı tercih etmişlerdir. Bu süreç içerisinde sayılarındaki büyük derece

---

¹⁰⁹ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Türkiye'de ki Suriyeliler,2014 Suriye Raporu", Sayfa 19-20

artışla birlikte Türkiye'nin neredeyse tamamına dağılmalarına neden olmuştur. İç karışıklığın devam etmesi ise göç hareketlerini daha da hızlandırmıştır.¹¹⁰

Süreç içerisinde Suriyelilerin %85'i barınma merkezleri dışındaki illerde yerel vatandaşlar ile birlikte yaşamını devam ettirmeye başlamıştır. İç savaşın daha da uzaması, Suriye'den başlayan göç dalgasını beklentinin çok ötesine çıkmasına sebep olmuştur. Türkiye, bu durum itibarıyla üç milyon civarında Suriyeliyi sınırları içerisinde barındırmakta, geniş kapsamlı bir mülteci krizi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bilhassa sınır illerinde yaşayan ortalama on milyonluk nüfus bir anda iki milyona yaklaşan bir nüfusu ağırlamak zorunda kalmıştır.¹¹¹

Tüm bu gelişmelerin sonucunda, Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin nüfusu her geçen gün artmakta, gelenlerin de zaman içerisinde ülkede kalma istekleri sürekli artmaktadır. Bu süreç göçün durumuna uygun bir biçimde uluslararası olarak dünyanın başka bölgelerinde de gözlemlenen ve beklenen bir süreç olarak görülmekle birlikte bugün Suriye'deki iç karışıklık sona erse bile, Suriyelilerin çok büyük bir bölümünün, yıkılan yerleşim yerleri tekrar eski haline getirilene kadar ülkelerine geri dönmeyeceği tahmin edilmektedir. Bununla beraber BM'nin dünyanın çeşitli coğrafyalarında yaşadığı deneyimler ve çalışmalar sığınmacıların en az üçte birinin geri dönmeme olasılığının olduğunu göstermektedir.¹¹²

Var olan bu gelişmeler içtimaî boyutta hem Türk vatandaşları hem de Suriyeliler için öncelikle sosyal uyum politikaları olmak üzere birçok tedbirin alınmasını gerekli bir ihtiyaç haline dönüştürmüştür. Sağlıklı ve uygulanabilir projelerin üretilebilmesi için ise özellikle göç eden ve göç alan toplum yapısının analiz edilmesine, duruş, uyum, beklenti, algı ve kaygılarının tespit edilmesine gerek duyulmaktadır. Konunun bu bölümünde yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilen uluslararası mülteci davranışları ve

---

¹¹⁰ Güçtürk, Y. (2014). "Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler", Sıyaset. Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ankara, Erişim Tarihi. : Eylül 2016 , <http://setav.org/tr/-soru-surgun-savas-arasinda-suriyeli-multeciler/yorm/29019>.

¹¹¹ Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu",. ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.

¹¹² Güçtürk,19.

göçü kabul eden milletlerin davranışının Türkiye'deki Suriyeliler için de geçerli olup olmadığı incelenmelidir.¹¹³

2.16. Türkiye'deki Suriyelilere Vatandaşlık Açıklaması

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kilis'teki iftar programında yaptığı bir konuşmada Türkiye'deki Suriyeli göçmenlere vatandaşlık hakkı verileceğini söyledi. Erdoğan bu konuda İçişleri Bakanlığı'nın çalışma yürüttüğünü belirterek: “Kardeşlerimizin içerisinde inanıyorum ki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak isteyenler var. Konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığımızın bu konuda attığı adımlar var. Ellerinden geleni bakanlığımız oluşturduğu bir ofisle takip etmek suretiyle bu kardeşlerimize bu yardımı, bu desteği yaparak, onlara vatandaşlık imkanını vereceğiz” şeklinde konuştu.¹¹⁴

2.16.1 Suriyeli Mültecilerin Vatandaşlık Hakkındaki Düşünceleri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyeli mültecilere vatandaşlık verilebileceğini açıklaması kamuoyunda görüş ayrılıklarına neden olmuştur. Tartışmalar, Suriyelilerin seçimlerde oy kullanabilecek olmaları, içlerinden “kalifiye” olanların seçilip seçilmeyeceği ve TOKİ konutlarına yerleştirilmelerinin planlanması üzerinde yoğunlaştı. 16 sene önce ideolojik nedenlerle Suriye'den kaçıp Türkiye'ye göç eden Muhammed Salih Ali, İzmir'deki Suriyeli Mülteciler Dayanışma Derneği'nin başkanlığını yapıyor. Salih'e göre “mültecilerin çoğu Türkiye vatandaşı olmak istiyor ve hemen hemen hepsi, vatandaşlığın hiçbir zararı yok, aksine faydası çok fazla” olduğunu düşünüyor. Salih, “Suriye'ye geri dönüş şartlarının zorluğu, mültecilerin Türkiye vatandaşlığı istemesinin en önemli nedenlerinden biri” diyor ve devam ediyor: “3 sene önce yaptığımız ankette, Suriyelilerin yüzde 90'ı Türkiye'de geçici olarak kaldığını ve Suriye'ye geri döneceğini düşünüyordu. Fakat şu an Suriye'de durumun çok daha kötüleştiğini herkes görüyor. Geri dönme şansımız nerdeyse hiç yok. Suriye'deki koşullara rağmen hala dönmek isteyenler olsa da,

¹¹³ Ayşe Şebnem TUNÇ, “Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme”, Tesam Akademi Dergisi, Temmuz 2015

¹¹⁴ BBC Türkçe, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/07/210708_erdogan_suriyeliler, Erişim T:20/10/2016

çoğumuz vatandaşlık istiyor.” Salih, Suriyeli mültecilerin vatandaşlığa geçtikten sonra iktidarın oyunu artıracığına dair söylentilere karşı çıkıyor. “Seçim zamanı tüm mülteciler özgür iradesiyle oy kullanacak. Tıpkı Türk vatandaşlarının oy kullandığı gibi. Mülteciler kesinlikle tek bir partiye oy verecek diye bir şey yok. Hiçbir parti böyle bir güvence hissedemez” diyor. Salih, vatandaşlıktan sonra sağlık olanaklarına erişim ve eğitim konusunda yaşadıkları sorunların biteceğini düşünüyor. Fakat mültecilerin hangi koşulları sağladıktan sonra vatandaşlık verileceği konusunda endişeli: “Türkiye vatandaşı olup dil sorununu da aştıktan sonra bizim için Türkiye’de doktor olabilmek de kolaylaşacak, doktora ulaşmak da.” diyor.¹¹⁵

Vefa Muhammet, Suriyeli mülteci kadınlar ve çocuklar için Uluslararası Kadın ve Sağlık Birliği (WAHA) tarafından İzmir Basmane’de açılan Sosyal Sağlık ve Danışmanlık Merkezi’nde istekli olarak çalışıyor. Muhammet her gün Suriyeli mülteci kadın ve çocukların sıkıntılarıyla iç içe olduğunu, bu sebeple Türk vatandaşı olmanın en çok kadın ve çocuklar için yararlı olacağını söylüyor: “Suriye’de çalışan kadın sayısı çok azdı. Türkiye’ye geldiklerinde ev işleri dışında hiçbir şey bilmiyorlardı. Ama şu an birçok kadın hem çocuklarını yalnız büyütüyor hem de evin geçimini sağlıyor. Vatandaşlık almak en çok kadın ve çocukların koşullarını iyileştirecek.” Muhammed, Suriyeli mültecilerin sigortasız ve az maaşla yaşayıp ev sahibi olamadıklarını, Suriyeli çocukların da bir kaç senedir okula gidemediğini söylüyor. “Kadınlar vatandaşlıktan sonra tüm bu koşulların iyileşeceğine inandıkları için haberi sevinçle karşıladılar” diyor.¹¹⁶

Birkaç yıl önce Türkiye’ye göç eden Ahmet Cundi ailesiyle birlikte İzmir’de ikamet ediyor. Ahmet, “En büyük sorun, yarın ne olacağını bilmeden yaşamak. Hayatımda ki her şey geçici. Vatandaşlık almak belki bu belirsizlikleri yok eder” diyor. Buna ümitlenmekle beraber vatandaşlık konusundaki belirsizliğin de kendini endişelendirdiğini söylüyor: “Cumhurbaşkanı vatandaşlık verileceğini söyledi ama nasıl ve kime vereceklerini henüz açıklamadı.” diyor. Ahmet, Suriyeli mültecilerin çoğunun çifte vatandaşlık almak istediğini, eğer herhangi birini seçmek zorunda kalırlarsa ne yapacaklarını bilemediklerini ifade ediyor: “Eğer çifte vatandaş

¹¹⁵ BBC Türkçe, http://www.bbc.com/turkce/haberle/2016/07/240587_erdogan_suriyeliler, Erişim Tarihi: 17/10/2016

¹¹⁶ BBC Türkçe, <http://www.bbc.com/turkce/36802877>, Erişim Tarihi: 19/10/2016

olamayacaksam, Suriye vatandaşlığında kalmayı tercih ederim. Çünkü her şey yoluna girerse vatanıma geri dönmek isterim. Kimse toprağından kopmak istemez.” Ahmet’in kızı bir anaokuluna devam ediyor. Yaşı küçük olduğu için Türkçeyi çabuk öğrenmiş ve dil sorunu yaşamamış. Ancak Ahmet kızının eğitim hayatı için kaygılandığını belirtiyor: “İlerde kızımı eğitim hayatına devam ettirebilecek miyim bilmiyorum. Vatandaşlık, kızımın eğitim hayatı için daha iyi olacak.” diyor. Çalışma şartlarını sorduğumda, vatandaşlık verildikten sonra daha iyi bir işi ve geliri olacağından emin olmadığını ifade ediyor: “Benim çalıştığım yerde sadece Suriyeliler değil Türklerden de sigortasız çalışanlar var. Türkiye vatandaşlığı sigortasız çalışma şartlarımızı ne kadar değiştirir bilmiyorum”.¹¹⁷

2.16.2 Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mültecilerin Sosyal Beklentileri

Türkiye’de yaşayan Suriyeliler, barınma merkezlerinde ve bunların dışında yaşamaktadırlar. Barınma merkezlerinde yaşayanların büyük bölümü, refah ve sosyal olanaklar açısından kamp dışında yaşayanlara göre daha iyi durumdadır. Bununla birlikte Suriyelilerin ortalama 215 bine yakını kamplarda yaşarken, 3 milyon 373 kişi ise kamp dışında yaşıyor. Bundan dolayı Türkiye’deki Suriyelilerin karşı karşıya kaldığı sıkıntıların esaskısını kamp dışında ve bilhassa şehir merkezlerinde yaşayanlar oluşturmaktadır.Şehir merkezlerinde yaşayan mültecilerin sosyal uyumunda birçok sıkıntıyaşanmaktadır. Özellikle kısa süreli ve geçici bir süreç olarak görülengöç dalgası, zamanla kalıcı bir hâl almaktadır. Bu süreç göç eden ve göçü kabul eden insanların ruhsal durumlarını ve tepkilerini kaçınılmaz bir şekilde etkilemektedir.¹¹⁸

Mecburi göçlerdeki uluslararası mülteci davranışı ile mültecilerin göç ettikleri ülkeye süreç boyutunda uyumlarına bakıldığında Stein(1981,s.32) tarafından yapılan incelemeler çerçevesinde elde edilen sonuçlar Suriyelilerin içerisinde buldukları psikososyal geçiş durumu hakkında yorum yapılabilmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu araştırmadan yola çıkarak ülkemizdeki Suriyelilerin Türkiye’ye süreç kapsamında uyumunun 4-5 yıl zaman aralığına denk geldiği belirlenmektedir.

¹¹⁷ BBC Türkçe, <http://www.bbc.com/turkce/36802877>, Erişim Tarihi:20/10/2016

¹¹⁸ Oytun, O. ve Gündoğar,10.

Uluslararası göçmen davranışları bu zamandaki mültecilerin uyum durumunu büyük ölçüde tamamlamış olmaları gerektiğini kaynak göstermektedir.¹¹⁹

Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin uyum ve beklentilerine ilişkin olarak Erdoğan tarafından yapılmış olan saha araştırmasının sonuçlarına göre; “Suriyelilerin Türkiye’de olmaktan memnun ve mutlu oldukları, mümkünse ülkelerine geri dönmek istedikleri fakat bu olasılığın her geçen gün daha da azaldığını ifade ettikleri” görülmektedir. Ayrıca “çalışma hakkı istedikleri, çocuklarının eğitim alamamasından rahatsız oldukları, Cenevre Anlaşmasına Türkiye’nin koyduğu ve Suriyelilerin bu sebeple sığınmacı olmalarını engelleyen coğrafi çekincenin kaldırılmasını talep ettikleri, her geçen zaman Türkiye’de kalmayı daha çok istedikleri, Türkiye vatandaşlık verirse kabul etmeyi istedikleri” görülmektedir.¹²⁰

2.16.3 Toplumun Suriyelilere Bakışı

Vatandaşların Suriyeliler hakkında düşüncesine bakarsak araştırma sonuçları; Türkiye’de Suriyeli mülteciler meselesinde bazı zamanlarda ırkçılığa, yabancı düşmanlığına, nefrete varacak negatif tutumlara rağmen genelde “toplumsal kabul” düzeyinin fevkalade yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Fakat yüksek kabul oranına rağmen halkın bazı alanlara ilişkin tutum ve kaygısı araştırmalarda çok net olarak kendini göstermektedir. Erdoğan tarafından yapılan araştırmanın sonuçları; “Toplumun Suriyeli mülteciler ile arasına gerçek anlamda kültürel mesafe koyduğunu (%45,3 oranında), Suriyeli çocukların eğitimi konusuna olumlu bakıldığını (%72,5 oranında)” göstermektedir. Ayrıca araştırmada “Suriyelilerin ekonomiye yaptığı yükün umursandığı ve ekonominin zarar gördüğü düşüncelerinin mevcut olduğunu (%70,8), vatandaşların yarıya yakının sürekli çalışma iznine olumsuz baktığını (%47,4), geçici çalışma izni konusuna diğer konulara göre daha olumlu bakıldığını (%32)” göstermektedir. Devamında ise “Suriyeli mültecilere vatandaşlık verilmesine soğuk bakıldığını (%84,5), Suriyelilerin halkın güvenliğini tehlikeye attığının düşünüldüğünü (%62,3), halkın yarıya yakının Suriyelerin

¹¹⁹ Stein, B. N. (1981). “The Refugee Experience: Defining the parameters of a field of study. *International Migration Review*”, 15(1-2)

¹²⁰ Erdoğan, M.M.,(2014). “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması.” Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara

ülkelerine geri dönmelerini istediğini (%45,1), Suriyelilerin Türk toplumuna ayak uyduramayacaklarına inandıklarını (%66,9)” ortaya koymaktadır.¹²¹

Türkiye, Suriyeli mülteci krizinden politik, sosyal ve iktisadi olarak etkilenen ülkelerin başındadır. Suriyelilerin göç etmek için Türkiye’yi seçmesi Türkiye’de yasalardan dış politikaya, güvenlikten sağlığa, eğitimden istikrara, ekonomiden sosyal duruma toplumsal yapının tümünde kendini hissettiren yeni bir meseleyi ortaya çıkarmıştır.¹²²

2.16.4 Suriyeli Mültecilerin Topluma Olan Etkileri

Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilere ilişkin olarak yapılan saha incelemelerinde bölgede Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tepkilerin sebeplerinin başında Suriyeliler ile yöre halkı arasında farklı yaşam tarzından, dillerin farklı oluşundan, kültür farklılığından kaynaklanan sorunların geldiği görülmekte, bu konu sosyal etki boyutunda kabul ve uyum sürecinin zayıf yönlerini oluşturmaktadır.¹²³

Değişimlere hemen adapte olabilen genç nüfusun varlığı ile olayın gidişatı nedeniyle zaruriyetten de olsa günlük yaşama dahil olma potansiyeli ise toplumsal uyum sürecinin güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Bunlardan hariç özellikle sınır illerde yöre halkı “ile aynı etnik köken veya mezhebe sahip olan Suriyeli” mültecilerin sosyal kabulü daha hızlı olmakta bu durum bu tarafla sürecin güçlü tarafını oluşturmaktadır. Suriyelilerin sosyal boyutta sağladığı fırsatlar ise evliliğin sosyal kaynaşma araçlarından birisi olması ve göç sonrası oluşmuş olan çok kültürlülük olarak görülmektedir. Türkiye’de bulunan Suriyelilerin sosyal etkileri boyutunda risklerin fırsatlardan daha çok olduğu anlaşılmaktadır. Riskleri ise kendi içerisinde sosyal tehdit algıları, kişisel tehdit algıları, illere yönelik tehdit algıları ve Suriyeli mültecilere yönelik tehditler olarak ayırmak mümkündür.¹²⁴

---

¹²¹ Erdoğan, 24.

¹²² Koyuncu, A. (2014). "Kentın Yeni Misafırleri: Suriyeliler Konya Örneği." Konya:Çizgi.

¹²³ Oytun, O. ve Gundogar, 16.

¹²⁴ Ayşe Şebnem TUNÇ, Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme, Tesam Akademi Dergisi, Temmuz 2015

2.16.4.1.Sosyal Tehdit Algıları

Suriyeli mülteciler yoğun olarak yerleşmeyi gerçekleştirmiş durumdadırlar. Şehirlerde yaşamını idame ettiren Suriyeli mültecilerin il nüfusuna oranı ile yerel vatandaşların Suriyelileri tehdit olarak hissetme ve güvensizlik hissiyatı arasında doğru orantılı bir durum görülmektedir. Anlaşılacağı gibi, Suriyeli nüfus oranı arttıkça, tehdit algısı da doğru orantılı olarak artmaktadır. Suriyeli mültecilerin etnik köken, mezhep, din gibi verileri ile kentin sosyal durumu arasında ise ters orantılı bir ilişki görülmektedir. Yani, Suriyelilere ait demografik veriler ilin sosyal durumundan farklılaştıkça yerel halkın mültecileri tehdit olarak hissetme ve güvensizlik hissi artmaktadır. Bu durum bazı şehirlerde etnik ve mezhepsel kutuplaşmaları arttırmaktadır.¹²⁵

2.16.4.2 Kişisel Tehdit Algıları

Değişik kültür ve hayat tarzı kökenli sebeplerden dolayı bölgede resmi olmayan evliliklerde, Suriyeli gelinlerden dolayı boşanmalarda yükseliş olduğu görülmektedir. Çok eşlilik ve nüfusa kaydedilemeyen çocukların mevcut olması ise diğer bir sorun durumunu teşkil etmektedir. Bütün bu olanlar, başta kadınlar olmak üzere halkın Suriyeli kadınlara yönelik tepkisini yükseltmekte sosyal kabulü zorlaştırmaktadır. Resmi nikâhı olmayan Suriyeli gelinlerin yasal statüleri korunamamaktadır. Suriyelilerle evlendirme konusu maddi menfaat sağlama (örneğin başlık parası vb.) aracına dönüşmektedir. Suriyeli kadınlar tarafından bilhassa evliliğin kurtuluş olarak algılanması, bu evliliklerden doğan çocukların nüfusa kayıt ettirilememesi sonucunda ortaya çıkan kimliksiz çocuklar, kayıp nesil oluşma durumuna sebep olmaktadır. Kadın ve çocuk istismarı, Suriyeli ebeveynler tarafından çocuklarının eğitim yerine çalışıp para kazanmalarının tercih edilmesi ve çocuk işçiliği Suriyeli kadınlar ve çocuklara dair riskleri oluşturmaktadır.¹²⁶

¹²⁵ Oytun, O. ve Gündoğar, 25.

¹²⁶ Oytun, O. ve Gündoğar, 16

2.16.4.3 Suriyeli Mültecilerin İktisadi Etkileri

Mültecilerin Türkiye üzerindeki iktisadi alandaki etkileri genel olarak incelendiğinde risk ve fırsatların iç içe geçtiği bir tablonun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.¹²⁷

İktisadi etkinin en cılız yönünü Suriyeli mülteciler için ödenen yüksek maliyetler oluşturmaktadır. Dünyanın ve Türkiye'nin şahit olduğu en büyük insani krizlerinden birisi olan Suriyeli Mülteci Krizi'nde, Türkiye makamlarının resmi açıklamasına göre bu güne kadar 30 milyar 285 milyon dolar harcama yapmıştır. Türkiye'nin her 17 dolarlık desteğine binaen, BM dahil enternasyonal camianın verdiği destek ise sadece 1 dolar olmuştur. Enternasyonal kuruluş ve ülkelerin yaptığı destek Türkiye'nin desteğinin yalnızca 17'de 1'i olarak tarihe geçmiştir. Bu oluşan maliyetin paylaşılmasında ise enternasyonal camianın yardımı 2014 yılı itibarı ile 200 milyon dolar olmuştur. Devletlerarası mali yardımın yetersizliği Suriyelilerin Türkiye üzerindeki iktisadi etkilerinin ikinci zayıf kısmını oluşturmaktadır.¹²⁸

Ekonomik bakımdan "diğer bir zayıf kısım ise Suriyelilerin büyük bölümünün alt gelir seviyesinde ve düşük eğitim seviyesindeki insanlardan oluşmasıdır. Bilimsel araştırmalar eğitim seviyesi ile kalkınmanın unsurları" olan iktisadi büyüme, politik ve sosyal gelişme arasında doğrusal ilişki olduğunu ortaya çıkarmaktadır.¹²⁹

Mülteci krizinin bu maliyeti ve yüksek maliyetin "Genel Bütçeye getirdiği yük ve kaçak işletmelerden dolayı vergi kaybı, makro" düzeydeki riskler; sınır illerinde yaşanan kira fiyatlarındaki artış, hayatın pahalılığı, yerel vatandaş aleyhine haksız rekabet ise mikro seviyedeki tehditler olarak görülmektedir. Bu tehditlerin sosyal yapı üzerinde yarattığı algı ise Suriyelilere yönelik algı seviyesindeki riskleri oluşturmaktadır. Bölgede yapılan saha incelemelerinde halkın %70,8'sinde, Türkiye ekonomisinin Suriyelilerden dolayı zarar gördüğü düşüncesinin mevcut olduğu,

¹²⁷ Oytun, O. ve Gündoğar, 17.

¹²⁸ Oktay, F. Kalkınma Programı (UNDP) Alt Bölge Kalkınma Direktörü Gustavo GONZALES ile görüşme notları.(2014,s 1)

¹²⁹ Çakmak, Ö. (2008). "Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi". D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi.

vatandaşların %60'ının ise Türkiye'de fakirler varken Suriyelilere yardım yapılmasına itiraz ettiği görülmektedir.¹³⁰

Bunlardan hariç Suriyelilerin makro ve mikro düzeyde sağlayabileceği ekonomik yararlar da bulunmaktadır. Öncelikle Halepliler olmak üzere Ortadoğu ülkeleri ile ticaret ve yatırım ilişkisi olan ve o kısımları iyi bilen Suriyeli tüccar ve yatırımcıların varlığı Suriyelilerin güçlü tarafını oluşturmaktadır. Suriye'de göçe zorlanmış insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması için gönderilen sosyal yardım malzemeleri ile Türkiye'de yaşayan Suriyelilere sağlanan insani yardım malzemeleri Türkiye'deki yerel sektörlerden temin edilmektedir.¹³¹

2.16.4.4 Suriyelilerin İşgücüne Etkileri

Türkiye'deki Suriyelilerin işgücüne etkilerine yüzeysel olarak bakıldığında ekonomik etkilerde olduğu şekilde risk ve fırsatların iç içe geçtiği bir durumun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. BMMYK istatistiklerine göre, Suriyelilerin %42,3'ü 18-59 yaş aralığında bulunan çalışma çağındaki insanlardan oluşmaktadır. Bu istatistik, çalışma çağındaki nüfusun iş gücüne katkı sağlama potansiyeli anlamında önemlidir ve Suriyelilerin güçlü tarafını oluşturmaktadır. Türkiye'de Suriyeli mültecilere verilen koşullu mülteci statüsü ile çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurma hakkı sunulmuştur. Çalışma şartları ve sürelerinin güvence altına alınması fırsatı getirilmiştir. Bundan hariç ticari işyeri açabilme fırsatı da sağlanmıştır. Diğer açıdan Suriyelilerin gelir getirici bir mesleğe sahip olmamaları, eğitim seviyesinin düşük olması, çalışma izinlerine bağlı düzenlemelerin yetersiz olması ve yerel halkın çalışma izni ile ilgili olumsuz görüşleri zayıf kısmı oluşturmaktadır.¹³²

Suriyeli mültecilerin sağlayabilecekleri imkanlara bakıldığında ise Suriyelilerin demografik istatistikleri dikkate alındığında genel olarak vasıfsız işgücü gerektiren tarım ve sanayi sektörü, fabrikalar vb. iş kollarında çalışabilecekleri görülmektedir. Fakat bu durumda sosyal boyuttaki hassasiyetlerin dikkatle ele alınmasına ve yerel

¹³⁰ Erdoğan, 26.

¹³¹ Oytun, O. ve Gündoğar, 18

¹³² Ayşe Şebnem TUNÇ, 51

halkın çalışmayı tercih etmediği iş kollarındaki açığın kapatılmasına öncelik verilmesinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Gaziantep, Kilis ve Adıyaman'da göç sonrasında işsizlik oranının düşmesi ve çalışma kapasitesindeki artış diğer illere yaygınlaştırabilecek bir örnek olarak incelenmeye değer görülmektedir. Sınır illerindeki şirketler, işyeri sahipleri ve sanayiciler boyutunda ucuz işgücü fırsatı da çalışan bakımından olumsuz bir konu olmakla birlikte işgücü piyasasına yönelik fırsatlar olarak meydana çıkmaktadır.¹³³

Eğitim seviyelerinin düşük olması ve önemli bir kısmının gelir sağlayıcı bir mesleği olmaması Suriyeli mültecilerin işgücü piyasasına etkileri çerçevesinde zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Suriyeli mültecilerin işgücü piyasasına girişi/çalışma izinlerinin hukuki bir çerçeveye oturtulmamış olması yasal boyutta, bölge halkının Suriyelilere çalışma izni verilmesine dair olumsuz görüşleri ise sosyal boyutta zayıf yönleri oluşturmaktadır. Velhasıl Suriyeli mültecilerin dünyadaki hemen bütün kitlesel göç olaylarında olduğu gibi, yerel vatandaşlarda oluşturduğu en önemli tedirginlik iş piyasası konusunda kendini göstermektedir. Erdoğan' a göre "Dünyanın her yerinde toplu göçlerde yerel vatandaşları huzursuz eden ve hatta yabancı düşmanlığına götüren meselelerin başında "iş kaybetme" ya da "gelir azalması" gelmektedir. Bu sebeple evrensel olarak bütün kitlesel göç olaylarında "çalışma hakları" önemli bir yer tutmaktadır."¹³⁴

Küçük çaptaki işletmelerde kayıt dışı işçi veya kaçak işçi çalıştırılmasının artması, yapılan düzenlemelerin kayıt dışı çalıştırmaların engellenmesi için yeterli gelmemesi piyasasının uzun dönemde bozulması riskini çıkarmaktadır. Bununla beraber kayıt dışı işçi çalıştıran ve çalıştırmayan şirketler arasındaki haksız rekabet, makroekonomik açıdan işsizlik rakamlarının artışı iş gücü piyasasına dair diğer tehdit ve riskler olarak ön plana çıkmaktadır. Paraya olan ihtiyaç sebebiyle Suriyeli ebeveynlerin çocuklarını eğitime göndermekten daha çok çalışmaya yönlendirmeleri, ucuz işgücü olarak çocukların kullanılması da daha farklı riskleri doğurmaktadır.¹³⁵

---

¹³³ Oytun, O. ve Gündoğar, 21

¹³⁴ Erdoğan, 19.

¹³⁵ Oytun, O. ve Gündoğar, 17.

2.16.4.5 Suriyeli Mültecilerin Asayiş Bakımından Etkileri

Suriyeli mültecilerin yaşam şartlarının zorluğu ve eğitim olanaklarından faydalanmıyor olması uzun dönemde suç oranlarındaki artış da dâhil bazı sosyal sıkıntılara sebebiyet vermektedir. Erdoğan'a göre; "Türkiye'de Suriyeliler konusu toplumun bir parçası durumuna gelmiştir. Sosyal kabul düzeyi konusundaki olumlu tabloya rağmen son bir yılda Suriyeliler meselesinde kaygı yaratacak toplumsal olaylar meydana gelmeye başlamıştır. Bu güne kadar oldukça fazla bir toplumsal kabul gösteren ve Suriyelilere destek olmaya çalışan Türk vatandaşı içinde bazı grupların, süreç iyi yönetilemezse, hızla yabancı düşmanlığının yayılması, nefret üretme ve saldırılara yönelebileme ihtimali yüksektir."¹³⁶

Eğitim ve gelir düzeyinin düşüklüğü, kötü yaşam şartları bilhassa gençler ve kadınları her tür istismara açık duruma getirmektedir. Suriyelilerin yaşamış olduğu şartlar her türlü hukuk dışı işe bulaşmaları bakımından müsait bir zemin hazırlamakta bilhassa Suriyeli gençleri uyuşturucu kullanımı ve satışı bakımından istismara açık duruma getirmektedir. Suriyeli mültecilerin belli mahallelerde bir arada yaşamlarını devam ettirmesinin uzun vadede güvenlik sıkıntıları doğurma potansiyeli bulunmaktadır. Bununla beraber, eğitim almamış, çok az gelir düzeyinde olan, dışlanmış hissiyatı içinde kimlik bunalımı yaşayan kişilerin gelecek dönemde sebep olabileceği çeşitli güvenlik riskleri bulunmaktadır. Suriyeli mültecilerin Türkiye'nin güvenliği bakımından etkileri sosyal davranışlar kısmıyla tek başına ele alınması gereken başlıca bir konu olarak meydana çıkmaktadır.¹³⁷

2.16.4.6 Suriyeli Mültecilerin Temel İhtiyaçlar Üzerine Etkileri

Suriyeli mültecilerin temel hizmetler kısmındaki etkilerini hem Suriyeliler bakımından hem de halk bakımından araştırmak gerekmektedir. Bu tarafla, Suriyelilerin en fazla karşılaştıkları sıkıntı barınma, sağlık ve eğitim alanında kendisini göstermektedir.¹³⁸

¹³⁶ Erdoğan, 22.

¹³⁷ Oytun, O. ve Gündoğar, 20.

¹³⁸ Ataman, H. (2015,s.29). Mülteci mi, Sığınmacı mı, Misafir mi?. *Görüş Dergisi*, 88, İstanbul.

Barınma merkezlerinde ikamet eden Suriyelilerin sağlık hizmetine erişim fırsatı bulunmaktadır. Barınma merkezleri dışında ikamet eden ve çoğunluğu oluşturan kitleye ise kayıt yaptırmaları halinde sağlık olanakları ve ilaçlara ücretsiz erişim hakkı tanınmaktadır. Farklı sebeplerle kayıt yaptıramayanlara ise maalesef hiçbir hak tanınmamaktadır. Sağlık meselesinde sağlanan bu olanaklar Suriyeliler boyutunda sağlanan temel hizmetlerin güçlü tarafını oluşturmaktadır. Farklı açıdan sınır kentlerindeki devlet hastanelerinde toplam hizmetin %30 ile %40'ı arasında bir oranda Suriyeli mültecilere hizmet sağlamasından kaynaklı fiziki olanaklar ve sağlık çalışanları açısından kapasite sıkıntısı yaşanmaktadır.¹³⁹

Türkiye'deki Suriyeli mülteciler açısından yaşanan en önemli sıkıntılardan birisi ve hatta uzun süreçte belki de en önemlisi çocukların eğitime ulaşma meselesinde yaşadıkları sıkıntılardır. AFAD Başkanlığının istatistiklerine göre, Türkiye'de 0-18 yaş grubundaki çocuk ve gençler barınma merkezinde yaşayanların %53'ünü, barınma merkezi dışında yaşayanların %49'unu oluşturmaktadır. Buna rağmen Suriyelilerin eğitim-öğretim oranı çok düşük seviyededir. AFAD raporuna göre barınma merkezinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların %54'ü, barınma merkezi dışında yaşayanların %61'i ilkokul mezunu ve alt eğitimlidir.¹⁴⁰ Lise ve üstü eğitimliler barınma merkezinde yaşayanların %21'i iken barınma merkezi dışında yaşayanların %19'unu oluşturmaktadır. Mülteci kadınların %64'ünün eğitim durumları ilkokul mezunu, okuryazar veya okuryazar olmayan gruptadır. UNICEF istatistiklerine göre Türkiye'deki Suriyeli çocukların büyük bir bölümü okula gidememektedir. Kamplarda çocukların hemen hemen tamamı okula gidebiliyorken, şehir merkezlerinde yaşayanların sadece az bir kısmı bu olanaklara sahiptir.¹⁴¹ Kamp dışında ikamet eden Suriyeli çocukların küçük bir bölümü eğitim alabilmektedir. Bunun ilk nedeni henüz bu olanakların yeterince sunulamamasıdır. Bundan daha etkili bir diğer faktör Suriyeli ailelerin çocuklarını eğitime göndermekten ziyade çalışmaya göndermeleridir.¹⁴²

---

¹³⁹ Oytun, O. ve Gündoğar, 20.

¹⁴⁰ AFAD Başkanlığı, (2014,s.26). "*Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu*" Ankara.

¹⁴¹ Karaca, S. ve Dinçer, O.B. (2013). "*Genişleyen ve Derinleşen Kriz Suriyeli Mülteciler.*" *Analist Dergisi*, 34, İstanbul.

¹⁴² Oytun, O. ve Gündoğar, 17.

2.16.5 Suriyeli Mültecilerin Geleceği

Suriye Krizini, BM yalnızca çok önemli bir insani kriz ve zorla göç ettirme krizi olarak görmemekte aynı zamanda yeryüzü barışını ve güvenliğini tehdit eden en önemli krizlerden birisi olarak belirtmektedir. Krizin tam anlamıyla bitmesinin yılları bulabileceğine ilişkin tahminler başlangıçta geçici olarak görülen zorunlu göç hareketinin kalıcılığa doğru dönüşmesine neden olacak gibi gözükmektedir. BM tarafından belli bir süre daha Suriye'den kaçış ve uluslararası koruma hakkı arayışlarının devam edeceği öngörülmektedir.¹⁴³ Suriye'de ileriki bir zamanda barışın ve huzurun tesis edilemeyeceğine ve bundan dolayı da zorunlu göç hareketinin devam edeceğine ilişkin ciddi işaretler Suriye nüfusunun 22.5 milyon civarında olduğu dikkate alındığında öncelikle bölge ülkeleri olmak üzere enternasyonal camiayı mülteci krizinin boyutu itibariyle endişelendirmektedir. Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin sayısı göçün doğasına uygun bir biçimde her geçen gün artmakta, göç edenlerinde süreç içerisinde sürekli olarak kalma eğilimleri evrensel kriterlerle uyumlu bir şekilde yükselmektedir. Bugün Suriye'deki iç kriz sona erse bile, Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun, yıkılan yerleşim yerleri tekrar yaşanabilir hale gelene kadar ülkelerine gitmeyeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca BM'nin dünyanın değişik coğrafyalarında yaşadığı deneyimler ve istatistikler de bize mültecilerin en az üçte birinin geri dönmeme olasılığının olduğunu göstermektedir.¹⁴⁴

Türkiye'ye göç eden Suriyeli profili, Suriyeli mültecilerin beklentileri ile toplumun tutum ve kaygılarının uluslararası nitelikte olduğunu göstermektedir. Gerek sosyal uyum gerekse sosyal kabulde kültürlerarası özellikten ayrılan iki unsur ortaya çıkmaktadır. Bu unsurlar toplumun Suriyelilere ilişkin yüksek kabul oranı, Suriyelilerin ise Türkiye'de yaşamaktan duyduğu memnuniyettir. Bu iki unsurun devam edilebilir olması Suriyeli mülteci krizinin yabancı düşmanlığına dönmemesi ve sosyal çatışma ortamına sebep olmaması bakımından önemli görülmektedir. Suriyelilerin Türkiye'ye yerleşmiş olmaları kendiliğinden bir kabul süreci ile

¹⁴³ UNDP, (2015). "Regional Refugee ve Resilience Plan 2015-2016 Regional Strategic Overview In Response to the Syria Crisis".

¹⁴⁴ Güçtürk,29.

başlamış olmakla beraber yasal açıdan ve kamu politikaları bakımından desteklenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.¹⁴⁵

2.16.6. Suriyeli Mültecilere Çalışma İzni

Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilere belli koşullarda çalışma izni verilmesini kapsayan Başbakanlık genelgesi yürürlüğe girdi. 28/7/2016 tarihinde TBMM'de kabul edilerek yasa halini alan 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu 13/8/2016 tarih ve 29800 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6735 sayılı Kanunun amacı; "Devletlerarası işgücüne ilişkin siyasetin belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile mültecilere verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine dair iş ve işlemlerde uygulanacak usul ve esaslar, yetki ve sorumlulukları ve uluslararası işgücü alanındaki hak ve yükümlülükleri düzenlemektir. 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna göre, Türkiye'de mültecilere çalışma izni vermeye yetkili makam Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıdır."¹⁴⁶

2.16.7. Çalışmak İçin Gereken Şartlar

Geçici koruma altında olan mültecilerden aşağıda belirtilen koşulları taşıyanları çalıştırmak üzere yapılan başvurular kabul edilir:

- a) Sığınmacının geçici koruma kapsamında olduğunu belirten geçici koruma kimlik belgesinin (yabancı tanıtma belgesinin) ve yabancı kimlik numarasının olması,
- b) Çalışma izni başvurusunun başvuru tarihi itibarıyla en az altı aylık geçici koruma süresinin bitmiş olması,
- c) Geçici koruma kayıtlarına göre mülteciye kalma hakkı sağlanan şehirde çalışmak üzere başvuru yapılması,
- d) Ön izin alma mecburiyeti olan mesleklerde çalışacak geçici korunanların gerekli Bakanlıklardan ön izin belgelerinin alınmış olması.

¹⁴⁵ Çarmıklı, E.Ö. (2015). "Misafirperverliğin Sınırları: Yeni Sorunların Başlangıcı". TUSİAD Gorus Dergisi; Göç ve Mültecilik Sayısı, 88, Ankara.

¹⁴⁶ T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izinlerine dair uygulama rehberi", Sayfa 2

e) Geçici koruma sağlanan mültecilerin başka bir işverenin yanında çalışmak üzere düzenlenmiş olan çalışma izninin ya da bu mülteciler için daha önce yapılmış sonuçlanmayan bir başvurusunun bulunmaması.¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izinlerine dair uygulama rehberi," Sayfa 3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYELİ MÜLTECİLERİN YAŞAMA TUTUNMA YOLLARI (NEVŞEHİR ÖRNEĞİ)

Bu bölümde öncelikle araştırmanın amacı, önemi, evreni ve örneklemini, veri toplama aracı ile araştırmada kullanılan yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra yüz yüze ve birebir görüşme analizine ilişkin veriler sunulacaktır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye'ye önemli yükümlülükler yüklemekte olan Suriye'de meydana gelen olaylar her şeyden önce beşeri ve toplumsal yaklaşımı mecbur kılmaktadır. Bu yüzden devlet ve toplum olarak bu konunun dikkatle ele alınması gerekmektedir. Yaşamları ve bağımsızlıkları büyük bir risk altında olmadıkça, insanların birçoğunun vatanlarını ya da ait oldukları ülkelerini terk etmeyecekleri olasılığı tarih boyunca gerçekleşmiş olan göç hareketlerinde netleşmiştir. Bundan dolayı Nevşehir'deki Suriyeli mülteciler konusuna siyasi, ekonomik, güvenlik, hukuki, toplumsal boyutları açısından bakmayı amaçlıyoruz. Bu sebeple konu ile ilgili yapılacak değerlendirmeler ve yorumlar öncelikle insan hakları temelinde ve toplumsal açıdan yapılacaktır.

Suriye'de yaşanan kaosu Türkiye'yi düşürdüğü ağır durumlardan biri olan Suriyeli sığınmacılar ile Türkiye'nin başa çıkması ve bundan sonraki yaşamlarında misafir mi yoksa vatandaş mı olarak Türkiye'de kalacakları, Nevşehir'de yaşam standartları ve koşulları her açıdan önem arz etmektedir. Bu bağlamda Nevşehir'deki Suriyelilerin belirttiğimiz sorunlarla ilgili, istek ve beklentileriyle ilgili gelişmeleri ortaya koyarak alınabilecek kararları ve bunun kamuoyuna yansımalarını değerlendirmek hem önem arz etmekte hem de amacımızı oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Görüşme ya da mülakat araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama tekniklerinden biridir. Mülakat karşısındaki kişinin sorulara yanıtlar verdiği, amaçlı, önceden hazırlanmış soruları sorduğu bir söyleşi türüdür. Yüz yüze bireysel görüşme yönteminde iletişim kendiliğinden gelişir veri toplama sağlanmış olur. Çalışma esnasında niteliksel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nitel araştırmayı şu şekilde tanımlamak mümkündür; nitel araştırma (belli bir nokta üzerinde) odaklanmada çok metodlu araştırma problemine yorumlamacı yaklaşımı benimseyen bir yöntemdir. İnsan ve grup davranışlarının “niçin”ini anlamaya yönelik araştırmalara niteliksel araştırma denir. Nitel araştırma niçin, nasıl, ne şekilde sorularına yanıt arar. Nitel araştırma kişilerin kanaatleri, tecrübeleri, algıları ve duyguları gibi subjektif verilerle meşgul olur. Nitel araştırma bir sosyal olayı doğal ortamı ve doğal oluşumu içinde tasvir eder. Nitel araştırma bir durumu ilişki bağlantıları içinde anlamaya çalışır. Bir olayı etkileyen değişkenleri kendisi ortaya çıkarır.¹⁴⁸ Cevaplayıcının görüşmeci ile kurduğu ilişki ne kadar güçlü ise cevaplayıcının söylemiş olduğu bilgiler de o derece doğru ve mantıklı olur. Görüşmede sorulan soruların herhangi bir sıraya tabi tutulmadan sunulması, sıralarının değiştirilebilmesi cevaplayıcıya bir esneklikte sağlar ve görüşmenin daha verimli olması için bir katkısı olur.¹⁴⁹ Yüz yüze görüşmede, görüşmecinin kullandığı dilin yanında jest ve mimikleri yani beden dili ile verdiği mesajlar da cevaplayıcının görüşme esnasında rahat bir şekilde bilgi vermesini sağlamış olur. Dolayısıyla form ya da anketlerde bulamayacağımız ipuçları da görüşme sırasında edinilmiş olur.¹⁵⁰ Görüşme sırasında sorulan soruların diğer yöntemlere göre yanıtlanma oranı, diğer bir söyleyişle tamamlılık daha çoktur. Yüz yüze görüşmenin tam olarak tarihi, günü hatta saati ve dakikası bellidir, bu da görüşmeyi değiştirebilecek olan olayların öncesi ve sonrasını bilebilme şansı verir.¹⁵¹

¹⁴⁸ <https://tekniksosyoloji.wordpress.com/2010/04/26/nitel-ve-nitel-arastirma/> Erişim T.(08.10.2016)

¹⁴⁹ Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık

¹⁵⁰ Pişkin, M. ve Öner, U. (1999). **Görüşme İlkeleri ve Teknikleri**. Ankara: Siyasal Yayıncılık

¹⁵¹ Bailey, D.K. (1987). **Methods of Social Research**. New York: The Free Press

Mülakat süresince çok iyi Türkçe bilmeyen mülteciler ile tercüman vasıtasıyla anlaşma sağlanmıştır. Bu çalışmada bilgi toplama aracı olarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılmış olup cevaplayıcılara araştırmamızla alakalı sorular sorulmuş ve bağımsız cevaplar alınmaya çalışılmıştır. Görüşmelerde görüşmeci olarak hem doğal ve objektif olmaya, hem görüşme esnasında işbirliğini sağlamaya, hem de önyargıdan kaçınmaya ve kendi düşüncelerimizi görüşme süresince beyan etmemeye çalışılmıştır. Sorulan sorular Suriyelilerin ekonomik, sağlık, eğitim, toplumsal ve yaşamsal açıdan Nevşehir'deki durumlarını belirlemeye yönelik hazırlanmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

2011 yılının Mart ayında, Arap Baharı olarak adlandırılan gösteriler ile meydana çıkan Suriye Krizi'nde Nisan ayında meydana çıkmış olan çatışma ve kaos ortamı ülkeyi bir iç karışıklığa yuvarlamış, bu iç karışıklığın ülke geneline dağılması ve hayatın yaşanmaz durum almasıyla beraber kendilerini tehdit altında gören, temel ihtiyaçlarını ve güvenliklerini karşılayamaz durumda olan Suriyeliler çözümü vatanlarını terk etmekte bulmuşlardır.

Suriye'de yaşanan bu olaylar sonucunda yaşanan grupsal iç ve dış göç, yeryüzünün en ciddi insani krizlerinden birisini oluşturmuştur. Bu krizle beraber, Nisan ayında Suriye'den Türkiye'ye mülteci akını başlamıştır, 29 Nisan 2011 tarihinde ilk grup ülkemiz topraklarına giriş yapmıştır. Gelen mültecilerden kayıt yaptıranların büyük bir bölümü kamplarda yaşarken, kayıtsız olarak ülkemize giriş yapan mülteciler ile akrabalarının yanına gitmek isteyenler diğer şehirlere yayılmıştır.

Örneklem seçiminde daha rahat anlaşabilmek ve sorularımıza net cevap alabilmek için Türkçe'yi kendini anlatabilecek kadar bilen mülteciler arasından rastgele seçim yapılarak 16 kişi belirlenmiştir. Nevşehir'de yaptığımız yüz yüze görüşmede yaş farklılıklarına, cinsiyetlerine, medeni durumlarına, çocuk sayılarına ve mesleklerine göre Suriyeli mülteciler seçilmiş olup buna göre; Nevşehir'de ikamet eden 0-20 yaş arası 2 erkek ve 2 kadın mülteci ile, 21-40 yaş arası 3 erkek ve 3 kadın mülteci ile, 41 ve üstü yaşa sahip olan 3 erkek ve 3 kadın mülteci ile yüz yüze görüşmeler

yapılmıştır. Ayrıca görüşme yaptığımız kişiler çocuk, genç ve yetişkin olarak kategorilere ayrılmıştır.

Aşağıdaki tabloda yüz yüze mülakat yapılan görüşmecilerin özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Mülakat yapılan görüşmecilerin özellikleri

Görüşmeci	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Geldiği Yer	Geldiği Yıl
G1	18	Erkek	Bekar	Halep	2013
G2	14	Kadın	Bekar	Kilis	2014
G3	37	Erkek	Evli	Şam	2013
G4	42	Kadın	Evli	Rakka	2014
G5	34	Erkek	Evli	Halep	2016
G6	44	Kadın	Bekar	İdlip	2013
G7	51	Erkek	Evli	Lazkiye	2012
G8	27	Erkek	Bekar	Hama	2016
G9	29	Kadın	Bekar	Halep	2015
G10	12	Kadın	Bekar	Rakka	2015
G11	47	Erkek	Evli	Halep	2017
G12	23	Kadın	Bekar	İdlip	2015
G13	11	Erkek	Bekar	Halep	2016
G14	49	Kadın	Evli	Lazkiye	2013
G15	43	Erkek	Evli	Halep	2014
G16	30	Kadın	Bekar	İdlip	2017

3.4. Araştırma Soruları

Nevşehir’de ikamet eden Suriyeli mültecilerin özellikleri ve karşılaştıkları sorunlar üzerine 4 adet araştırma sorusu geliştirilmiştir.

Bu sorular şunlardır:

A1: Suriyeli mültecilerin Nevşehir’deki sosyal bütünleşmesi nasıldır?

A2: Suriyeli mülteciler Nevşehir’de sosyal çatışma yaşıyorlar mı? Yaşıyorlar ise hangi alanlarda yaşıyorlar?

A3: Suriyeli mültecilerin Nevşehir'deki yaşam standartları nasıldır?

A4: Suriyeli mültecileri Nevşehir'de kalmaya devam ettiren veya zorlayan sebepler nelerdir?

3.5. Araştırmanın Analizi ve Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular neticesinde araştırma sorularına cevap aranmıştır.

3.5.1.Suriyeli Mülteciler ile Yapılan Mülakatlar

3.5.2. “A.S. H.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 1 (G1): A.S.H.

Cinsiyet: Erkek

Yaş:18

Kategori: Genç

Medeni Hali: Bekar

***Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz?**

3 yıl önce ailemle beraber Halep'ten çıktık ve Nevşehir'e geldik. Babamı Suriye'deki savaşta kaybettik. Annem ve kardeşlerimle buraya gelerek yerleştik. Nevşehir'e bizden önce gelen akrabalarımızın söylemleriyle buraya geldik.

***Barınma sıkıntısı yaşadınız mı?**

Geldiğimizde kalacak yer bulamadık ve akrabalarımızın yanında 3 aile bir arada toplamda 17 kişi aynı evde 1 yıl yaşamak zorunda kaldık. Daha sonra ailemle ben kirası 200 TL olan virane bir evde oturmaya başladık.

***Ekonomik sıkıntı yaşadınız mı?**

Kömür alacak paramız olmadığı için çoğu zaman soğukta yatmak zorunda kaldık. Sosyal Yardım kuruluşlarından kömür ve gıda yardımı aldık. Biraz o şekil idare ettik.

*Eğitim durumunuz nedir? Mesleğiniz var mı?

İlkokulu Suriye’de okudum ve 4. Sınıfta okulu bıraktım. Babam araba tamircisiydi. Onun yanında boş zamanlarımda çalıştım. Nevşehir de sanayide çalışmak istedim ufak bir yerde iş buldum ama birkaç gün sonra uyum sağlayamadım ve bıraktım. Şimdilik para kazanmak için sokaklardan kâğıt ve benzeri şeyler toplayıp satıyorum. 3 tane kardeşim var. Onlar Nevşehir’de okula başladı. Hafta sonları da bana yardım ediyorlar.

*Suriye’de ailenizden birileri kaldı mı?

Babamı kaybettikten sonra annem ve kardeşlerimle buraya göç ettik. Suriye’de kimsemiz kalmadı.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

-Türk halkının kimi önyargılı yaklaşırken kimi de çok yardımsever. Özellikle iş aramaya çıktığımda çoğu kapıdan boş dönüyorum. Galiba bizlere karşı bir güvensizlik var. Yakın komşularımız arada sıcak yemek getirirler. Eksiklerimizi tamamlarlar. Onlardan da Allah razı olsun.

*Güvensizliğin sebebi ne olabilir?

Birkaç defa hırsızlık olayları yaşanmış. Bu yüzden Suriyelilere güvensizlik oluşmuş.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?

Farklı dil konuştuğumuzdan dolayı derdimizi anlatamıyoruz. Çat pat Türkçe konuşabiliyorum. Az da olsa derdimizi anlatmaya çalışıyoruz.

*Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.

Biz savaşı gördük ve yaşadık. Allah kimsenin başına böyle bir savaş vermesin. Eğer Türklerde böyle bir sıkıntıya düşseydi seve seve ülkemize kabul ederdik.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye bize kapılarını açtı ve bizleri kabul etti. Bundan dolayı çok teşekkür ederiz. Ama çoğu konuda mağduriyet yaşıyoruz. Mağduriyetlerimizin giderilmesi için Türk vatandaşlığı verilmesini destekliyoruz.

*Kardeşlerin eğitim alabiliyor mu?

Şu anda kardeşlerim buradaki okullarda okuyor eğitimlerini alabiliyorlar.

*Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz.

Hastanelerde normal vatandaşlar gibi gidip muayene olabiliyoruz. Sağlık sorunlarımızda devlet hastanelerine rahatça gidebiliyoruz. Yabancı Tanıtım Kartımızla sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabiliyoruz.

*Türkler ile evlilik yapılıyor mu?

Kendilerini güvence altına almak isteyen geneli yaşlı olmak üzere gençlerde dahil bakıma muhtaç olan Suriyeliler Türklerle evleniyorlar.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir.

Hayatımız ekmek parası kazanmakla geçiyor. O yüzden sosyal yaşam deyince aklıma sadece çalışmak geliyor başka şeylere zaman ayıramıyorum.

*Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir.

Kamplarda aşırı kalabalık olduğundan ve bulaşıcı hastalıklar çok fazla olduğundan orada barınmak istemedik. Akrabalarımızda burada olduğundan Nevşehir'i tercih ettik.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli? Bundan dolayı vatandaşlarla sorun yaşıyor musunuz?

Arap olduğumuzdan dolayı Türklerle bazen sorun yaşıyoruz. İnançlarımızda farklılıklar oluyor. Arada tartıştığımız meselelerde oluyor. Ama biz de Müslümanız aynı dine sahibiz bu yüzden din ve mezhep konusunda çok sıkıntı yaşamıyoruz. Ancak bazı zamanlarda ırkçılık, milliyetçilik ve mezhepçilik yüzünden tartışmalar yapabiliyoruz.

*Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?

İlk geldiğimiz zamanlar Suriye’de savaşın bitmesini ve eve dönmeyi düşünüyorduk. Ama savaş uzadıkça bütün ümidimizi yitirdik ve burası bizim evimiz memleketimiz gibi oldu. Burayı kendimize yabancı hissetmiyoruz.

*Türkiye’deki darbe girişimi Suriye’de olsaydı ülkeyi terk mi ederdiniz yoksa darbeye karşı direnir miydiniz?

Ülkemizin şu anda olduğu durum çok kötü. Savaştan canımızı kurtarmak için kaçtık buraya geldik. Buradaki darbe girişiminde Türk halkının darbeye karşı gösterdiği tepkiyi ve tankların önüne yatışını, canını feda edişini görünce çok duygulandık ve bizde aynısını yapar mıydık diye düşündük fakat Türkler kadar cesur olamayız aynısını yapamayız.

*Dış kaynaklı (BM,AB,vb..) yardım alıyor musunuz?

Şimdiye kadar hiç dış kaynaklı yardım almadık.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı?

Ben veya ailem herhangi bir şiddete maruz kalmadık ama çevremizden karakolluk olan çok Suriyeli oldu.

*Niçin karakolluk oldu?

Türklerle münakaşa ettiler. Birazda darp olayı olmuş. Şikâyet edildiler. Polis geldi hepsini götürdü. Ama daha sonra ifadeleri alındı ve serbest bırakıldılar.

*Münakaşa sebebi nedir?

Suriyeliler çok gürültü yapmışlar. Bunun üzerine Türkler de uyarmaya gitmiş. Sonra iki taraf arasında tartışma artmış ve birbirlerine girmişler.

*Türkçeyi ne kadar konuşabiliyorsunuz? Öğrenmek için bir şeyler yapıyor musunuz?

Kardeşlerim okulda Türkçe öğreniyorlar ben de çevremdeki Türklerden öğrenmeye çalışıyorum.

*Ekleme istediğiniz bir konu var mı?

Bizleri vatanların kabul ettikleri için Türk halkına teşekkür ediyorum.

3.5.3. “R. M.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 2 (G2): R. M.

Cinsiyet: Kadın

Yaş:14

Kategori: Çocuk

Medeni Hali: Bekar

Mesleği: Öğrenci

*Eğitim durumunuz nedir?

Nevşehir’de bir ortaokulda 8. Sınıfta okuyorum.

*Türkçeyi ne kadar konuşabiliyorsunuz? Öğrenmek için bir şeyler yapıyor musunuz?

Türkçeyi okulda arkadaşlarım ve öğretmenlerim aracılığıyla öğreniyorum. Televizyon da Türk kanallarını izleyerek de öğrenebiliyorum.

*Arkadaşlarınızla anlaşabiliyor musunuz? Sıkıntı yaşıyor musunuz?

Arkadaşlarımı çok seviyorum hepsi ile çok güzel anlaşılıyor. Arada sözlü olarak kavga ettiğim arkadaşlarım da oluyor.

*Niçin?

Basit meseleler yüzünden birbirimize kötü söz söylüyoruz bazen küfürleşmeler oluyor o yüzden.

*Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir' e gelmeyi tercih ettiniz?

2014 yılının Şubat ayında önce Kilis'e geldik.7 ay orada kaldıktan sonra Nevşehir'e geldik. Babam burada patates tüccarının yanında şoför olarak çalışmaya başladı. İş dolayısıyla buraya geldik.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye'de kalan oldu mu?

Ağabeyim Muhammed Suriye'de kaldı. Bizimle gelmek istemedi. Şu anda kendisinden haber alamıyoruz. İnşallah yaşıyordur. Onu çok özlüyorum.

*Nevşehir'de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

Barınabileceğimiz evimiz var komşularımızın yardımıyla kiralık ucuz bir ev bulduk, eski eşyalarından bize verdiler. Babam da çalışmaya başlayınca evimize ekmek giriyor, karnımız doyuyor.

*Nevşehir'e Gelen Suriyelilerin yaş ortalaması nedir?

Çoğunlukla 30-50 yaş arası kişiler ve çocuklar var bence.

*Diğer Suriyeli aileleri tanıyor musunuz? Birbirinize destek oluyor musunuz?

Tanıdığımız aileler ile görüşüyoruz. Komşularımızdan da çok var. Elimizden geldiği kadar yardımcı oluyoruz.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

Ben okulumu ve Türk arkadaşlarımı seviyorum bana hiç yabancıymışım gibi davranmıyorlar. Çabuk alıştım. Onları seviyorum. Şu anda oturduğumuz eve bazen kira ödeyemiyoruz ev sahibimiz çok anlayışlı bize kötü davranmıyor.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Suriye'ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Ben burayı çok seviyorum. Savaş olmasını istemiyorum. Burada savaş yok. Rahatız. Buranın vatandaşı olmayı çok isterim. Suriye'de evimiz barkımız kalmadı hepsi yakıldı yıkıldı. Kalacak yerimiz kalmadı.

*Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz.

Annem ben hastalanınca buradaki hastaneye götürüyor. Sıra alıp muayene olabiliyoruz.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?

Arkadaşlarımın bazıları Türkçe konuştuğum zaman konuştuğumu anlamıyor. Arapça ile Türkçeyi birbirine karıştırıp konuşuyorum. Bana bazen gülüyorlar.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Daha çok okulda ve mahallemizdeki çocuklarla vakit geçiriyorum. Onun dışında pek bir yere gitmem.

*Sadece babanın çalışması evi geçindirebiliyor mu?

Annem ara sıra evlere temizliğe gider. Kardeşime de o gün ben bakarım. Babam da soförlük yapıyor. Bize yetiyor.

3.5.4. “Z. A.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 3 (G3): Z. A.

Yaş:37

Kategori: Yetişkin

Cinsiyet: Erkek

Medeni Hali: Evli

Çocuk Sayısı:2

*Nevşehir’e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir’ e gelmeyi tercih ettiniz?

Ben 2012 yılında evlendim. Şam’ın kuzeyinde kırsal bir bölgede yaşıyorduk. Burası çatışmaların en yoğun yaşandığı yerlerden birisiydi. Eşim ve çocuğumla 2013 Aralık ayında buradan kaçtık. Nevşehir’e geldik.

*Kaydınız var mı? Nasıl yaptırıyorsunuz?

Evet kaydım var. Yabancılar Polisi Ofisinde ilk Türkiye'ye girişimde kaydımı aldılar. Bize kimlik numarası verdiler. Sağlık ve eğitim için kayıt zorunlu, yoksa hastanelerde tedavi olamıyoruz ve okullarda çocuklarımız okuyamıyor.

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

Mesleğim fen bilgisi öğretmenliği. Buraya gelince Suriyeli öğrencilere yardımcı olmaya başladım. Özel okullara ve buna benzer yerlere başvurduğum ama Türkçeyi tam olarak konuşmadığım için kabul edilmedim. İş için birkaç yeri dolaştım ve bir matbaacıda iş buldum. Şimdilik bu şekilde para kazanıyorum ama İstanbul büyük şehir olduğu için orada kendi mesleğimle daha rahat para kazanabilirim. Suriyeliler içinde özel okullar var gidince orada çalışmayı düşünüyorum.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu? Türkçeyi ne kadar konuşabiliyorsunuz? Öğrenmek için bir şeyler yapıyor musunuz?

Türkçeyi ilk geldiğimde öğrenmekte zorlandım ama şimdi gayet iyi konuşuyorum. Arapça ve Türkçe birbirine yakın diller o yüzden çabuk öğreniyorum.

*Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz. İlaç ihtiyaçlarınızı nasıl karşılanıyor?

Nevşehir'deki tüm mülteciler acil sağlık birimlerine ulaşabiliyor. Eğer acil bir durum değil ise bizlerin yetkili kurumlara kayıt yaptırması gerekiyor. Yani bizim "geçici koruma" statüsü altında kendimizi yetkili kurumlara kaydettirmemiz ve bir Yabancı Tanıtım Kartı çıkartmamız şartıyla tüm sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabiliyoruz. Geçici Koruma altında olduğumuzdan, acil sağlık birimlerinde sığınmacı hastalardan tedavi ve ilaçlar için herhangi bir ücret alınmıyor. Farklı bir halde, ilaç ücretlerinin yüzde 80'i Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından karşılanırken, yüzde 20'sini ise biz veriyoruz.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Ailemle beraber alışveriş merkezlerine gitmeyi seviyoruz. İkinci çocuğum burada dünyaya geldi. Ara sıra sinemaya gideriz. Çocukları parka götürür onlarla ilgilenirim.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?

Benim için insan odaklı olmak önemli çok fazla ayırım yapmam eğer bana önem ve değer veriyorlarsa aynı değeri bende onlara gösteririm.

*Suriye'de daha çok hangi mezhep var? Siz hangi mezheptensiniz?

Ortalama yüzde 75 Sünni, yüzde 10 civarında Nusayri ve geri kalanı da Hıristiyanlık ve diğer dinlerden oluşuyor. Ben Sünni'yim.

*Peki etnik yapı nasıl değişiyor?

Yüzde 85 civarı Arap oluşturuyor.

*Geri kalan kısım?

Daha çok Türkler ve Kürtler oluşturuyor.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Kimseyle sözlü de olsa kavga etmedim etmem de. Bize kapılarını açan Türk kardeşlerimize borçluyuz. Onlarla her zaman iyi geçinmek isterim.

*Türkiye'deki darbe girişimi Suriye'de olsaydı ülkeyi terk mi ederdiniz yoksa darbeye karşı direnir miydiniz?

Ben 15 Temmuz günü Türk halkının gösterdiği tepkiden çok etkilendim hatta akşamları ve geceleri ben de sokağa çıktım ve ben de demokrasi için destek verdim. Bizim ülkede olsa herhalde korkudan kimse dışarı çıkmazdı.

*Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?

Tabi ki misafir olarak görüyorum. Zamanı geldiğinde savaş sona erdiğinde geri ülkeme dönmek isterim. Ülkemi özlüyorum.

3.5.5. “M. S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 4 (G4): **M. S.**

Yaş:42

Kategori: Yetişkin

Cinsiyet: Kadın

Medeni Hali: Evli

Çocuk Sayısı:1

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

Ben muhasebeciyim. Suriye’de Rakka kentinde bu işi yapıyordum. Nevşehir’de de bir muhasebecinin yanında çalışıyorum. Eşim bims fabrikasında işe girdi. 1500 TL ben alıyorum.1300 TL de eşim alıyor. Oğlum var 11 yaşında,o da okula 5. sınıfa gidiyor.

*Kaydınız var mı? Varsa nasıl ve nereye yaptırıyorsunuz?

Kaydımız Türkiye’ye sınırdan geçtiğimizde AFAD tarafından yapıldı. Bize kimlik numarası ve yabancı kimlik belgesi verildi.

*Eğitim durumunuz nedir?

2 yıllık üniversitenin muhasebe bölümünü bitirdim.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?

Türklerle Türkçeyi anlaşılabilecek kadar konuşuyorum sorun olmuyor.

*Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir' e gelmeyi tercih ettiniz?

2014 yılının Mayıs ayında Nevşehir'e geldik. Suriye'nin Rakka kentinde oturuyorduk. Savaşlar artınca yaşayamaz duruma geldik ve terk ettik.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye'de kalan oldu mu?

Annemle babam rahmetli oldu. Teyzemler Şanlıurfa'da kamplarda kalıyorlar. Arada görmeye ziyarete gideriz.

*Nevşehir'de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

500 TL'ye ev kiraladık. Kaloriferli. Komşularımız çok iyi. Kültür olarak uyuşuyoruz. Birbirimize gelir gideriz. Sorunumuz yok.

*Nevşehir'e Gelen Suriyelilerin yaş ortalaması nedir?

Suriyelilerin çoğuyla tanışırız. Her yaştan var ama daha çok 30-55 yaş arası diyebilirim.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

İlk zamanlar onlarda bizde birbirimize aşırı önyargılı bakıyorduk. Yavaş yavaş birbirimizi tanıdıkça kaynaştık. Sonuçta dinimiz bir, inancımız bir. Bir noktada buluşabiliyoruz.

*Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.

Türkiye vatansız kaldığımızda hiç sorgulamadan bize kapılarını açtı. Bu yüzden bizde onları yüz üstü bırakmayız, bizde onlar için elimizde gelen fedakarlığı yaparız.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'de olmaktan memnun ve mutluyuz, mümkün olursa ülkemize geri dönmek istiyoruz ancak bu ihtimalin her geçen gün azaldığını düşünüyorum. Türkiye vatandaşlık verirse kabul etmeye sıcak bakıyoruz.

*Çocuğunuzun eğitimi nasıl sağlanıyor.

Bir erkek evladım var 11 yaşında şu anda devlet okuluna gidiyor.5. sınıfta okuyor. Okulunu ve arkadaşlarını seviyor.

*Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz.

Ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanabiliyoruz. İlaçların bir kısmını biz ödüyoruz.

*Türkler ile evlilik yapıyor mu?

Suriyeli kadınlar daha çok Türk erkekleri ile evlenmeyi tercih ediyorlar. Çünkü burada devamlı kalmayı ve rahat yaşamayı düşünüyorlar.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Spor yapmayı çok seviyoruz. Eşimle beraber yürüyüşe ve voleybol oynamaya gideriz. Suriyeli diğer tanıdıklarımızla beraber piknik yapmaya ve sohbet etmeye gidiyoruz.

*Sosyal yardımlardan yararlanıyor musunuz?

Aldığımız maaş bize yetiyor sosyal yardım almıyoruz.İhtiyacı olan çok Suriyeli var.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?

Ne kadar farklılık olursa olsun bizi aralarına ve vatanlarına kabul eden Müslüman kardeşlerimize çok şey borçluyuz. Farklılıklar göze batmıyor.

*Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?

Biz elbette ki misafiriz. Suriye de savaş ne zaman biter hiç bilmiyorum. Vatanımızı özleyorum. Bir gün elbet gideceğiz diye ümit ediyorum. Ama burada da hiç yabancılık çekmiyorum.

3.5.6. “N. S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmecisi 5 (G5): N.S.

Cinsiyeti: Erkek

Yaşı: 34

Kategori: Yetişkin

Medeni Hali: Evli

Çocuk Sayısı:2

Nakip Sadir, 10 aydır Türkiye'de yaşıyor. Önce Suriye'den kaçak yollarla İtalya'ya gitmiş. Pasaport çıkarttırmadığı için kaçak yollardan geldiğini, fakat şanslı olduğu için tehlikesiz bir yolculuk yaptığını söylüyor. Suriye'de kendi restoranını çalıştırıyor ve bununla beraber amatör fotoğrafçılık yapıyormuş. Şimdi de Arapça-İngilizce tercüman olarak çalışıyor. Türkçeyi konuşuyor ama pratiğinin az olduğunu ifade ediyor.

*Suriyeli mültecilere vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Nakip Sadir, Türkiye'de olmaktan çok hoşnut olduğunu ve vatandaşlık hakkı verilmesini çok istediğini ifade ediyor: "Suriye'deyken burası artık benim ülkem değil diye düşünmeye başlamıştım. Türkiye'de ise ölene kadar yaşayabilirmiş gibi hissediyorum. Fakat vatandaşlığım olmadan bu isteğim resmîyet kazanmıyor."

*Suriyeli sığınmacıların Türkiye vatandaşı olmasını istemeyen kişiler sizi nasıl hissettiriyor?

"Türkiyelilerin bu durumu istememe hakları var tabi ki. Sonuçta burası onların kendi ülkesi".

*Eşiniz ve çocuklarınız nerede?

Karım ve iki kızım İtalya'da, ben burada yaşıyorum. Ailemi yanıma almak istiyorum ancak pasaportum olmadığı için aile birleşimi vizesine başvurmam mümkün değil. Türkiye vatandaşı olmayı en çok ailemi yanıma alabilmek için istiyorum. Kızlarımla Suriye vatandaşı olmalarındansa Türkiye vatandaşı olmalarını tercih ederim, Türkiye hükümeti en azından kendi vatandaşlarına saygı duyuyor. Vatandaşlık alabilmek konusunda belirsizliklerin olduğunu düşünüyorum ama Türkiye Cumhuriyeti'nin bizleri yarı yolda bırakmayacağına inanıyorum: Türkiye topraksız kaldığımızda bize kapılarını sonuna kadar açan ilk ülke oldu. Bu yüzden bizi yüz üstü bırakacaklarını düşünmüyorum.

*Türkiye'deki darbe girişimi Suriye'de olsaydı ülkeyi terk mi ederdingiz yoksa darbeye karşı direnir miydiniz?

Türlere hayranım. Vatanına milletine sahip çıkan, tankların karşısına silahsız bir şekilde dikilen Türkler gerçekten çok zor olan bir olayı gerçekleştirdiler. Vatanlarına sahip çıktılar. Bizler savaştan kaçtık Türklerin yaptığı kolay değil biz yapabilir miydik emin değilim.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Ben tercümanlık yapıyorum. Dolayısıyla sürekli geziyorum. Kapadokya' ya çok fazla turist geliyor. Çevreyi çok iyi bilmem gerekiyor. Boş vaktim olmuyor. İşimi yaparken hem de fotoğraf çekiyorum.

*Her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Tercümanlık yaptığım için gece kulüplerine ve barlara da gidiyoruz. Bir keresinde aşırı alkol almış bir adamla hafif şiddette kavgamız oldu.

3.5.7. "H. K." ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 6 (G6): H.K.

Cinsiyeti: Kadın

Yaşı: 44

Kategori: Yetişkin

Medeni Hali: Bekar

*Kendinizden bahseder misiniz?

2013 yılının ağustos ayında İdlip kentinden annemle beraber geldik. Babam 2010 yılında vefat etti. Ben hiç evlenmedim. Annemle beraber yaşıyorum.

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

Ben İdlip'te otellerde aşçılık yapıyordum. Otellerin çoğu kapanınca ve savaştan dolayı yaşayamaz duruma gelince annemle beraber buraya geldik. Özellikle Kapadokya ismini daha önceden duyduğum için buranın turistik bir bölge olduğunu ve otellerin çok fazla olduğunu bildiğim için burayı tercih ettim. Şu anda da Göreme'de bir otelde aşçı olarak çalışıyorum.

*Nevşehir'de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

Ürgüp'te 570 TL kiraya 2+1 kaloriferli evde oturuyoruz.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?

Ben önceden az da olsa Türkçe biliyordum. Burada da geliştirme fırsatım oldu. Şu anda sorun olmuyor.

*Eğitim durumunuz nedir?

Lise mezunuyum. Daha sonra Suriye'de aşçılık için kursa gittim ve belge aldım. İşe başladım.

*Diğer Suriyeli aileleri tanıyor musunuz? Birbirinize destek oluyor musunuz?

Tanıdıklarım var ama işten dolayı fazla görüştüğüm kimse yok. Sıkıntılarında yardımcı olmaya çalışıyorum

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

Otelde çalışma arkadaşlarımızla gayet iyiyiz. Önemli olan işimi iyi ve doğru yapmak. Bu yüzden de seviliyorum. Gerginlik yaşamak istemem kimseyle. İşimle ilgilenirim. Cana yakın davranırsam Türklere o şekilde davranıyor.

*Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.

Ben şahsen seve seve kabul ederdim. Biz burada ne gördüysek aynısını hatta daha fazlasını yapardım. Bize kapısını açan bir millete sırtımızı dönmeyiz.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Diğer Suriyeli arkadaşlarla da bu meseleyi konuştuğumuzda çoğumuz olumlu bakıyor ama henüz net bir şey söylenmediği için fazla ümitlenmiyoruz.

*Suriye'ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Savaş bittiği takdirde ve yaşanabilir olursa gitmeyi istiyoruz. Ama şu durumda çok mümkün görünmüyor.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Türk arkadaşlarla ve komşularla vakit geçiriyoruz. Cenazelerinde veya düğünlerinde bizlerde gidip yer alıyoruz. Ayrımcılığı seven biri değilim. Mezhep etnik köken ne olursa olsun önemli olan bize gösterdikleri ilgi ve alakadır.

*Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir.

Ben çalışan bir insanım. Kampta kalsaydım böyle bir imkanım olmayacaktı. Çalışmayı ve para kazanmayı seviyorum.

*Dış kaynaklı (BM,AB,vb..) yardım alıyor musunuz?

Şu anda herhangi bir yerden yardım almıyoruz.

3.5.8. "V.R.S." ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 7 (G7): **V.R.S.**

Cinsiyeti: Erkek

Yaşı: 51

Kategori: Yetişkin

Medeni Hali: Evli

Çocuk Sayısı: 4

*Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz?

Suriye'nin Lazkiye kentinden 2012 yılının Ekim ayında geldik. Tanıdıklarımız vasıtasıyla Nevşehir Derinkuyu ya yerleştik.

*Eğitim durumunuz nedir?

Liseyi okurken maddi imkansızlıklardan dolayı ve biraz da tembelliğimden yarıda bıraktım. Sonra da babamın dükkanında çalışmaya başladım. Babam vefat ettikten sonra kendi marketimizi çalıştırmaya devam ettim.

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

Suriye'den göç ettikten sonra baba mesleğini burada devam ettiriyorum. Derinkuyu'da ufak bir dükkan açtım. Gıda malzemeleri satıyorum. Antep ve Kilis'den de akrabalarım farklı ve çeşitli gıda malzemeleri gönderiyor, dükkân da satıyorum.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?

Başlarda sorun yaşadım. Aynı dili konuşmadığım için anlaşıyorlardık. Beden diliyle anlaşıyorduk. Yavaş yavaş Türkçe'yi öğrendim.

*Kültür uyumsuzluğu var mı?

Aslında var. Alışmakta sıkıntı yaşadık, hem eşim hem de çocuklarım.

*Çocuklarınızdan bahsedebilir misiniz?

2 kız 2 oğlum var. Kızımın biri evli İstanbul'da yaşıyor. Oğlum Hatay'da bir işte çalışıyor. Diğer kızımın biri 5 yaşında anasınıfta okuyor, oğlum ise 10 yaşında 4. sınıf öğrencisi.

*Derinkuyu'da barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

Sobalı 2+1 bir evde oturuyoruz. Kirası 280 TL. Ödemekte zorlanmıyorum. Bizim için yetiyor.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

Dükkana gelen müşterilerimle aram çok iyi. Gelirler muhabbet ederiz. Oturur çay içeriz. Türkçeyi de bu sayede ilerlettim zaten. Müşterilerimde bana alıştı. Tanıdıkları bildikleri için benden alış veriş yapan çok müşterim var. Türklere de Suriyelilerden de müşterilerim var.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türklerin bize vatandaşlık verilmesi konusunda endişeleri var. Ben aslında isterim çünkü daha iyi şartlara kavuşacağız. Sağlık, eğitim ve sosyal yaşam konusunda durumumuz daha iyi olacağına inanıyorum.

*Suriye'ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Artık Suriye'de savaşın biteceğini ve oraya tekrar dönme ümidimizi kaybediyoruz. Bir yandan özlüyoruz bir yandan korkuyoruz. Burada kendimize göre bir yaşam oluşturduk. Ekonomik durumum geçimimizi sağlıyor. Şu anda burada devam edeceğiz.

*Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.

Buraya gelmeden önce bende Türklere karşı çok önyargılıydım. Sonra onların bizi bağırmasına basmaları ve bize yardımcı olmaları beni çok mutlu etti. Türkler bizi nasıl karşıladıysa biz de onları öyle karşıladık. Artık şundan eminim Türkler gerçekten çok merhametli.

*Türkler ile evlilik yapıyor mu?

Evlilik yapan akrabalarımız var. Eşi vefat etmiş veya boşanmış olan Türk erkeklerinden Suriyeli kadınlarla evlenen çok kişi var. Olmaması için hiçbir sebep yok. Gördüğümüz kadarıyla mutlularda.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Buraya yer altı şehrini gezmeye turistlerde geliyor. Onların çok etkisi oluyor. Araplardan gelen turistler de var.Bizim dükkandan alışveriş yapan turistler dahi oluyor. Konuşuyoruz mutlu oluyoruz. Arada Kayseri'ye gideriz. Dükkan için malzeme ve ihtiyaçları alırım.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Dükkândan veresiye bir şeyler almak isteyenler oluyor. Biz yabancıyız ve dilimizde farklı diye para vermeyip ürünü alıp gitmek istiyor. Parasını isteyince bizimle kavga etmeye başlıyor. Birkaç defa bu şekilde birileriyle gerginleşme oldu. Sonra polise şikayet ettim. Bir daha gelmedi ne oldu bilmiyorum.

3.5.9. “M. S.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 8 (G8): **M.S.**

Cinsiyeti: Erkek

Yaşı: 27

Kategori: Genç

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu: Ortaokul

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

İnşaat işçisiyim. Ortaokuldan sonra okumadım. Suriye'de bu tür işlerden anladığım için inşaatlarda çalışmaya başladım. Burada da inşaatlarda işçi olarak çalışıyorum.

*Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir' e gelmeyi tercih ettiniz?

Suriye'nin Hama kentinden 2016 yılının başlarında geldim. Suriye'den Türkiye'ye göç eden ve yardımcı olacaklarını söyleyen inşaat işiyle uğraşan kişiler sınırdan geçtikten sonra bizi Nevşehir'e getirdiler. Burada ki inşaatlarda çalışmaya başladık.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye’de kalan oldu mu?

Ben bekarım. Hiç evlenmedim. Aslında savaş başlamadan öncede ben Türkiye’ye gelmek istiyordum. Annemle babam hala Suriye’deler. Evli kardeşlerim var Onlar da Antalya’dalar. Ben de oraya gideceğim. Hem sıcak hem de orada çalışma şartları daha iyi diye duydum. Gidince annem ve babamı da Antalya’ya getireceğim.

*Nevşehir’de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

İnşaatta beraber çalıştığımız arkadaşlarla bir ev kiraladık orada yatıp kalkıyoruz. 2 odalı küçük bir yer. Yemeğimizi kendimiz yapar kendimiz temizleriz.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

İnşaatta Türklere var Suriyeli de var. Biz işimizin ekmeğimizin peşindeyiz. Çalışanların hepsi öyle. Çalışma ortamında birbirimize şaka da yaparız. Beraber yeriz içeriz dinleniriz. Art niyetli değiliz.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

O konuda çok bilgim yok. Çevremdeki arkadaşlar haberlerde falan dinlemişler ama nasıl olacak ne zaman olacak çok şey bilmiyorum herkes Türk vatandaşı olabilecek mi bilmiyorum. Olursa neden olmasın benim açımdan da iyi olur.

*Suriye’ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Kardeşlerimle görüşüyorum onlar da Antalya’da iyilermiş. Çok beğeniyorlar. Turizm işiyle uğraşmaya başlamışlar. Beni de oraya çağırıyorlar. Annem babamda gelirse Suriye’ye kolay kolay dönmeyiz.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Sosyal yaşam alanımız bile inşaatlarda çalışmakla geçiyor. Dinlenirsek evde dinleniyoruz. Gezmeye falan çıkmıyoruz. Bizim işimiz çok yorucu.

*Ekonomik sıkıntı yaşıyor musunuz?

Ben günlük yevmiye alıyorum. Aldığım parayla ihtiyaçlarımı karşılıyorum. Tek kişi olduğum için para bana yetiyor. Ev kirasını da arkadaşlarla beraber karşılıyoruz.

*Sosyal yardımlardan yararlanıyor musunuz?

Buradaki bazı vakıf ve derneklerden çalışmadığım dönemlerde az da olsa yardım alıyorum.

*Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?

Ben ekmeğim nerdeyse oraya giderim. Şimdilik burada para kazanıyorum misafirim. Yarın farklı bir yerde iş çıkar oraya giderim. Başka başka ülkelere de gidebilirim. Türk Vatandaşı olunca sağlam bir işim olursa burada uzun süreli kalmayı da isterim.

*Türkiye’deki darbe girişimi Suriye’de olsaydı ülkeyi terk mi ederdiniz yoksa darbeye karşı direnir miydiniz?

Suriyeliler olarak Savaşlardan yılmış bir milletiz. Artık ölümlere ve şiddete dayanamıyoruz. Mücadele ettim ama daha fazla kendimi koruyamadım. Direnebildiğim kadar direnirdim.

3.5.10. “S. B.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 9 (G9): **S.B.**

Cinsiyeti: Kadın

Yaşı: 29

Kategori: Genç

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu: Üniversite

*Nevşehir’e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir’ e gelmeyi tercih ettiniz?

Suriye’nin Halep kentinden 2015 yılında geldim. Nevşehir’e daha önceden tanıdıklarımız vasıtasıyla geldik. Annem babam ve 34 yaşında ağabeyim ile buraya geldik.

*Eğitim durumunuz nedir?

Suriye’de 2 yıllık üniversite okudum. 2 yıllık eczane teknisyenliği bölümünü bitirdim.

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapıyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

Halep’te eczanede çalışıyordum. Şimdi burada da bir eczanede eczacı kalfası olarak çalışıyorum.

*Türkçeyi ne kadar konuşabiliyorsunuz? Öğrenmek için bir şeyler yapıyor musunuz?

Benim Şanlıurfa’da akrabalarım var. Halep’te yaşarken Şanlıurfa’ya gelir giderdik. Dolayısıyla Türkçe öğrendim. Eczaneye gelen Suriyelilere burada yardımcı oluyorum. Dil bilmeyen Suriyeliler için tercümanlık yapıyorum ve almaları gereken ilaçları söylüyorum.

*Hastaneler ücretsiz mi?

Evet kimlik belgeleriyle ücretsiz istediğimiz doktora gidilebiliyoruz.

*Peki ilaçlar?

Bir kısmı devlet tarafından karşılanıyor. Bazı ilaçlar ücretsiz olarak veriliyor. Bir kısmı da hiç karşılanmıyor.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye’de kalan oldu mu?

Dedemler ve amcamlar Halep’teler. Onlar orada kaldı.

*Nevşehir’de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

Kirada kalıyoruz. 480 TL’ye kaloriferli evde oturuyoruz. 1600 TL maaş alıyorum. Ağabeyim geçici işçi. İş bulduğu zamanlar çalışır. Olmadığu zaman çalışmaz.

*Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.

Ben daha önceden de Türkleri tanıdığım için çok seviyorum. Burası kendi vatanım gibi, buradaki insanlarda bana çok iyi davranıyorlar. Onlar sayesinde sosyal yaşamda sıkıntı yaşamıyorum. Ben Türkleri ne olursa olsun baş tacı ederim.

*Nevşehir'e Gelen Suriyelilerin yaş ortalaması nedir?

Genellikle 25-45 yaş arası Suriyeli olduğunu tahmin ediyorum.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

Eczanede insanlarla sürekli içli dışlıyım. Her kesimle muhatap oluyorum. Suriyelilerin bir çoğu buraya gelir Türkçe bilmeyenlere yardımcı oluyorum. İşverenimizde çok anlayışlı. Gelen müşterilerde memnuniyetlerini dile getiriyorlar.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Daha iyi hizmet alabilmek için vatandaşlığın gelmesini istiyor ve destekliyorum. İnşallah bu fikri hayata geçirirler. Çünkü yıllardır vatanımızda gidecek yerimiz yuvamız kalmadı.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

İşyerimde gayet sosyal bir hayatım var. İnsanlara yardımcı olmak özellikle sağlık alanı olduğu için beni çok mutlu ediyor. İş dışında da güzel bir çevrem var. Hem Suriyeli arkadaşlarım hem de Türk arkadaşlarım var. İzin günlerimde Avanos ve Ürgüp gibi yerlere gezmeye gidiyoruz.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?

Ben de Türkler gibi Sünni mezhebendenim. Hatta Suriye'de ilkokul ve ortaokulda din derslerinde özellikle Sünnilik öğretiliyor. Bu yüzden çok fark görmüyorum.

*Kültürel farklılıklar açısından ne diyorsunuz?

Kültür farkı elbette var. Gelenek ve göreneklerimiz birbirinden farklı. Uyum sorunu yaşamadım. Toplumsal yaşamın gerekliliklerini yerine getiriyorum.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Çok şükür şimdiye kadar Suriyeli olduğumdan dolayı bir sıkıntı yaşamadım. Burada rahatça kalabiliyor ve para kazanabiliyorsam Nevşehirli halkımızın sayesinde.

*Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir. Kamplar hakkında bilginiz var mı?

AFAD'ın Türkiye'ye göç eden bizler için yani Suriyeli mültecilere yönelik sınırda açılan yaklaşık 12 kamp alanı olduğunu duydum. Suriyeliler, kendi istekleri kapsamında bu kamplara yerleştiriliyorlar. Sokaklarda kalan ve dilencilik yapan bazı Suriyeli aileler ise bu kamplara gitmek istemiyor.

3.5.11. "R. Ü." ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 10 (G10): R.Ü.

Cinsiyeti: Kadın

Yaşı: 12

Kategori: Çocuk

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu: Ortaokul 'da okuyor.

*Biraz kendinden bahseder misin? Neler yapıyorsun?

Ortaokulda 6. Sınıfta okuyorum. Okul dışında pazarda ve çarşıda su, mendil, sakız gibi şeyler satıyorum ve para kazanıyorum.

*Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir' e gelmeyi tercih ettiniz?

1 yıl önce Rakka' dan geldik. Sınırdan geçtikten sonra otobüsle buraya geldik. Babam bir ev bulup çalışırız diye bizi buraya getirdi.

*Annen ve baban ne iş yapıyor?

Annem küçük kardeşimle ilgileniyor. Babam pazarcıların yanında sebze ve meyve satıyor.

*Türkçeyi çok iyi biliyor musun?

Okulda ve dışarıda sürekli konuşuyorum. Arkadaşımdan da Türkçe öğreniyorum. Konuşulanları anlıyorum ama konuşurken biraz zorlanıyorum.

*Suriye'ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Bir an önce savaşın bitmesini ve ülkemize geri dönmeyi istiyorum. Ülkemi ve doğduğum yeri, arkadaşlarımı çok özlüyorum.

*Ekonomik sıkıntı yaşıyor musunuz?

Bazı günlerde evde sadece ekmek ve su oluyor. Bazen babamda eve hiç para getiremiyor, ben de bir şey satamıyorum.

*Sosyal yardımlardan yararlanıyor musunuz?

Evet burada bize yiyecek, içecek, kıyafet ve ev eşyası getiren kişiler var. Arada yardım dernekleri para da getiriyorlar.

*Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz.

Bize verilen kimlik numaramız ve belgemiz var. Bu numarayla hastanelerde ücretsiz muayene olabiliyoruz.

*Türk arkadaşlarıyla aran nasıl?

Okulda arkadaşım çok ama bazı zamanlarda kavga ediyoruz. Bazıları da benimle oyun oynamaya evimize geliyor. Onları seviyorum. Beraber parklara ve oyun oynamaya gidiyoruz.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye'de kalan oldu mu?

Anneannem, dedem ve babaannem orada kaldı. Amcamlarda İstanbul'a gittiler.

*Burada nerede kalıyorsunuz?

Pazarın arka tarafındaki eski sobalı küçük bir evde oturuyoruz.

*Evde sizden başkaları da kalıyor mu?

Evet bizden başka 1 aile daha var. 3 tanede çocukları var. Kalacak başka yerimiz olmadığı için hep beraber kalıyoruz.

*Okumayı seviyor musun? Gelecekte ne olmak istiyorsun?

İngilizce ve müzik dersini çok seviyorum. Türk müziklerini çok dinlerim ve söylerim. Okulumu bitirip hemşire olmak istiyorum.

*Neden hemşire olmak istiyorsun?

Savaşta çok fazla yaralanan ve ölen akrabalarımız ve komşularımız oldu. Onun gibi kişileri tedavi etmek ve kurtarmak istiyorum.

3.5.12. “Z.D.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 11 (G11): **Z.D.**

Cinsiyeti: Erkek

Yaşı: 47

Kategori: Yetişkin

Medeni Hali: Evli

Eğitim Durumu: Ortaokul Mezunu

*Nevşehir’e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir’ e gelmeyi tercih ettiniz?

Biz Suriye’de Halep’te yaşıyorduk. Halep’ten göç ettik. İş bulma ümidiyle Nevşehir’e geldik.

*Buraya nasıl geldiniz?

Savaştan buraya kaçtık. Tüm evlerimizi bombalıyorlardı, ailemizin tüm üyeleri olarak savaşın arasında kaldık. Mecbur kaldık geldik yapacak bir şey kalmadı.

Nevşehir'e de otobüslerle geldik. Kilis'teki kamplarda yer yoktu. Oraya gelen Suriyelilerden otogarda yatanlarda vardı.

*Birileri mi size Nevşehir'e gidin diye söyledi?

Hayır. Biz kendimiz Nevşehir'e geldik. Geleli de çok olmadı. Biz geleli yaklaşık bir ay oldu.

*Nevşehir'e hangi ümitlerle geldiniz?

Kalacak bir ev bulur çalışırız diye çıktık geldik. Mültecilerin çoğu Kilis'te ve Hatay'da idi. İş de bulamadık orada. Bu yüzden geldik.

*Çocuğunuz var mı?

Evet üç tane çocuğum var.

* Şu an nerede kalıyorsunuz? Yer sıkıntınız var mı?

Buradaki bir aile bizleri yanına aldı. Kiralar pahalı olduğu için imkanımız hiç yok. Bir çoğu da peşin para istiyorlar. Peşin para zaten veremeyiz. Eğer bulabilirsek kiralık ev bakıp bulacağız. Eğer olmazsa nereye gideriz, ne yapalım bilmiyorum?

* Suriye'de ailenizden kalan birileri var mı?

Babam vefat etti. Annem ve bir kısım akrabalarım Suriye'deler.

*Suriye'de yaptığımız iş neydi?

Esnafılık yapıyordum. Kıyafet alıp satıyordum.

*Nevşehir de yaşayan vatandaşların Suriyelilere karşı bakışı nasıl?

Allah razı olsun yardım ediyorlar. İyi insanlar.

*Şu anda en acil ihtiyacınız nedir?

Şimdilik 400-500 lira paramız var. Eğer biraz daha para biriktirebilirsek hem kalacak bir yer bulurum hem de çocuklarımın karnını doyururum. Tekrar bir iş bulacağım. Bir vatandaş telefon numarasını verdi iş konusunda yardımcı olabileceğini söyledi. Oturabileceğimiz ucuz yerler varmış. Ancak bulursak orada idare edebiliriz.

*Ülkenizde ki savaş sona ererse Suriye'ye geri gitmeyi düşünür müsünüz?

Aslında her insan kendi vatanında ve evinde rahat eder. Allah razı olsun buradakiler de çok yardımsever kişiler. Evime gitmeyi ve orada yaşamayı tercih ederim.

*Türkiye'deki makamlardan her hangi bir isteğiniz var mı acaba?

Allah'a sürekli dua ediyorum, inşallah savaş biter ve ülkemize döneriz. Allah Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan ve tüm vatandaşlardan razı olsun, Türkiye'ye birlik ve kuvvet versin. Hepsinden Allah razı olsun.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye Cumhurbaşkanı vatandaşlık konusunda olumlu konuşuyor. Eğer Suriye'ye tekrar dönemezsek inşallah vatandaşlık konusunda bize yardımcı olurlar.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Şu ana kadar yaşamadım. Hepsinden Allah razı olsun.

3.5.13. "B.E." ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 12 (G12): **B.E.**

Cinsiyeti: Kadın

Yaşı: 23

Kategori: Genç

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu: Lise Mezunu

*Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir' e gelmeyi tercih ettiniz?

İdlip kentinden bir buçuk yıl önce geldim. Sınırdan geçtikten sonra önce Adana'ya gittim. 3-4 ay orada kaldıktan sonra Nevşehir'e geldim.

*Niçin Adana'da kalmadınız?

İş bulamadım. Kalacak yer bulamadım. Çok zor durumdaydım. Oradan Nevşehir'e gelen bir grup Suriyeli ile beraber buraya geldim.

*Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.

İdlip'te kuafördüm. Burada bir kuaför salonunda yardımcı eleman olarak çalışıyorum.

*Sizle birlikte başka birileri geldimi?

Annem ve babam Suriye'de kaldılar. Ben tek geldim.

*Tek başınıza zorluk yaşamadınız mı?

Yaşadım elbette. Adana'ya gittiğimde tanıdık birkaç Suriye'li ailenin yanında kaldım. Kendime kalacak başka bir yer bulamadım. İş aradım ama iş de bulamayınca oradan çıkmak zorunda kaldım. O dönem benim için gerçekten çok zor geçti.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?

Kuaför salonuna çok kişi gelip gidiyor. Onlarla konuşa konuşa Türkçemi geliştiriyorum.

*Nevşehir'de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

2 Suriyeli arkadaşla beraber ev kiraladık. Arkadaşlarımla beraber kalıyoruz. Şu anda barınma sıkıntımız yok.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

Türklerle konuştukça ve tanıştıkça daha samimi olmaya başladım. Çalıştığım ortam çok iyi. Suriyeli arkadaşlar da saçlarını yaptırmaya kuaföre bizim oraya gelirler. Hep beraber hem işimizi yaparız hem de muhabbet ederiz. Böylece daha çok kaynaşıyoruz.

*Nevşehir'deki diğer yabancılarla olan ilişkileriniz nasıl?

Çok fazla konuşmuyorum. Iraklı komşular var ama samimiyetim yok. Çok gürültü ve kargaşa oluyor. Biz onlardan kültürel olarak çok farklıyız. Yaşamları hiç bizim gibi değil.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Suriye'ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Suriye benim vatanım. Savaştan kaçtım geldim ama savaş biterse geri dönerim. Annem ve babam oradalar. Onları göremeden yapamam. Vatandaşlık verilmesi güzel olur ama inşallah savaş biter biz de geri döneriz.

*Anne ve babanız niçin gelmedi?

Çok söyledim, ısrar ettim gidelim beraber diye ama biz burada doğduk büyüdük bu topraklarımızı bırakıp hiçbir yere gitmeyiz dediler. Şimdi zor durumda olduklarını biliyorum. Ama geri gidemiyorum.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Kuaförde tanıştığımız arkadaşlarımızla beraber vakit geçirmeyi seviyorum. Birbirimize oturmaya ve çay içmeye gidiyoruz. Birkaç defa sinemaya gittik. Alışveriş merkezlerine gidiyoruz.

*Sosyal yardımlardan yararlanıyor musunuz? *Dış kaynaklı (BM, AB, vb.) yardım alıyor musunuz?

Hayır yararlanmıyorum. Çalışıp kazandığım para şimdilik yetiyor.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?

Ben Sünniyim. Türkiye benim inancımı yaşayabileceğim bir ülke. Çok fazla farklılık görmüyorum.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Şu ana kadar şiddete maruz kalmadım. Arada çalıştığım yerde işten dolayı gerginlikler oluyor.

*Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Türk halkına çok teşekkür ederim bize yaptıkları için.

3.5.14. “B.M.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 13 (G13): **B.M.**

Cinsiyeti: Erkek

Yaşı: 11

Kategori : Çocuk

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu: Ortaokul’da okuyor

*Kaçınıcı sınıfta okuyorsun?

5. Sınıfta okuyorum.

*Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu? Türkçe’yi iyi konuşabiliyor musun?

Türkçe dersini severek dinliyorum. Hoşuma gidiyor. Arkadaşlarımla konuşurken anlaşabiliyorum.

*Nevşehir’e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir’ e gelmeyi tercih ettiniz?

Bir sene önce akrabalarımız burada olduğu için ve diğer illere göre Nevşehir daha ucuz olur diye buraya geldik.

*Nereden geldiniz?

Halep’ten geldik.

*Baban ve annen ne iş yapıyor?

Babam savaşta şehit oldu. Annem temizliğe evlere gidiyor, bazen pazarda ağabeyimle beraber bir şeyler satarlar.

*Ağabeyin kaç yaşında?

15 yaşında. Okula gitmek istemiyor.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye’de kalan oldu mu?

Babamın ailesi Halep’te kaldı gelmediler.

*Nevşehir’de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

Kirada 250 TL’ye oturuyoruz. Evde dayılarımda var.

*Kaç kişi kalıyorsunuz?

Toplam 10 kişi kalıyoruz.

*Diğer Suriyeli aileleri tanıyor musunuz? Birbirinize destek oluyor musunuz?

Tanıdıklarımız var. Bize çok yardımcı olmuyorlar. Herkes kendi halinde.

*Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?

Sınıfımdaki Türk arkadaşlarım iyiler. Bana kötü davranmıyorlar. Ben de onlarla oynamayı seviyorum.

*Suriye’ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Savaş biterse belki döneriz ama ben burada kalmak istiyorum.

*Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz.

Devlet Hastanesine gidiyoruz.

*Para veriyor musunuz?

Hayır vermiyoruz. Ücretsiz yararlanıyoruz.

*İlaçlarınızı nasıl alıyorsunuz?

Eczaneden bazılarını parayla, bazılarını ücretsiz alıyoruz.

*Türkler ile evlilik yapıyor mu?

Benim teyzem Türk birisiyle evlendi.

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir. Nerelerde vakit geçirirsiniz.

Anneme yardım ederim. Evde televizyon izlerim. Arkadaşlarımla oyun oynarım. Ders çalışırım, resim yaparım.

*Ekonomik sıkıntı yaşıyor musunuz? Ailenizin geçimini nasıl sağlıyorsunuz. Yardım alıyor musunuz?

Annemin temizlikten kazandığı ve biriktirdiği para var. Birkaç ay bize yardım için para veriyorlardı. Artık para alamıyoruz. Dayım da çalışıyor. Böyle geçiniyoruz.

*Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir.

Orası çok soğuk. Kalmaya çalıştık ama kalamadık.

*Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?

Kendimi yabancı hissetmiyorum. Buralı gibi hissediyorum.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Türklerle değil de İranlılarla kavga ettik. Bizi rahatsız ediyorlar. Okulda da İranlıları sevmiyorum.

3.5.15. “M.A.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 14 (G14): **M.A.**

Cinsiyeti: Kadın

Yaşı: 49

Kategori: Yetişkin

Medeni Hali: Evli

Eğitim Durumu: Lise

*Nevşehir'e nereden geldiniz?

Suriye'nin Lazkiye kentinden geldik.

*Türkiye'ye gelmeden önce nasıl bir yaşantınız vardı?

Biz Suriye'nin Lazkiye kentinden çıkıp geldik. Ülkemizde savaştan önceleri iyi bir yaşamımız vardı. Kardeşlerimizin biri kasap diğeri de kuruyemişçi idi. Babam devlet memuruydu. Esad yönetimindeki kurumlarda çalışıyordu. Bayanlar da çalışıyordu. Evde oturan olmazdı. Liseyi bitiren herkes çalışabiliyordu. Biz daha çok tarımla uğraşıyorduk. Buğday, arpa ve zeytin yetiştiriyorduk. Bunun yanında sabun imalathanelerinde çalışan çok sayıda akrabalarımız vardı.

*Suriye'deki savaş sizi nasıl etkiledi?

Savaştan dolayı ülkemizi terk etmek zorunda kaldık. Aç kaldık açıkta kaldık ekmeğimizden olduk. Oradan oraya göç etmek durumunda kaldık. Örneğın Halep'te bir çok mahalle göç ederek bulunduğumuz yere geldi. Halep'ten göçenler, Lazkiye'de kurumsal binalarda ve spor salonlarında yaşamak zorunda kaldılar. Yiyecek ve sağlık sorunlarını çok yoğun bir şekilde yaşadık. Hayatta kalabilmek için ihtiyacımız olan bütün şeyler pahalıya satılmaya başladı resmen karaborsaya düştü. Bunlar yüzünden Türkiye'ye göçler başladı. Hayatımız gerçek anlamda çekilmez duruma geldi. Siz de düşünün doğup büyüdüğünüz toprakları terk edip tanımadığınız bir ülkenin kentinde yaşamaya çalışıyorsunuz.

*Suriye'den kaçarak Nevşehir'e geldiniz. Bu zamana kadar neler yaşadınız?

Türkiye sınırından geçerken hem korkuyorsunuz hem de yeni bir toprağı ayak basıyorsunuz. Bir yandan çatışma sesleri ve silah seslerini duyuyorsunuz ve eğilip bükülerek sınıra kadar kaçmaya çalışıyorsunuz. Bu yaşadığımız korku bile bizim ruhsal durumumuzu olumsuz etkiliyor. Türkiye'ye geçerken hiç bir problem yaşamadık çünkü geçiş iznimiz vardı. Şehirde bulunan kamplardaki şartların çok kötü olduğunu duyduğumuzdan oraya gitmeyi istemedik. Nevşehir'deki akrabalarımızın yanına geldik.

*Türkiye'ye göç eden diğer Suriyeli aileler ile sürekli görüşür müsünüz? Daha çok hangi illere daha fazla göç yapılıyor?

İletişim çok fazla olmuyor. Yüz yüze görüşemiyoruz. Genellikle telefon üzerinden iletişim kurup konuşuyoruz. Göçler özellikle İstanbul, İzmir, Mersin, Adana, Antalya, Gaziantep illerine oluyor. Ama bunlar arasında İstanbul başı çekiyor.

*Nevşehir'deki diğer yabancılarla olan ilişkileriniz nasıl?

Afganistan ve İran'dan tanıdıklar var. Çocuklarımız birbiriyle anlaşamıyor.

*Dilini bilmediğiniz bir ülkede yaşamak zorunda kalmak sıkıntı oluşturuyor mu? Türkiye'deki yaşam şartlarınızdan biraz anlatır mısınız?

Hayatta kalmak için mecbur çalışmalısınız. İş aramaya gittiğimizde çok büyük sıkıntılarla karşılaşıyoruz. Türkçe bilmediğimizden dolayı geri çevriliyoruz. Çalışsak da ağır ve zahmetli işleri yapıyoruz. Türkçe bilmediğimiz için evlere temizliğe gidiyoruz veya restoranlarda bulaşık yıkıyoruz. Erkekler kağıt ve plastik toplama işine girdiler. Şartları kötü olduğundan sonradan geri bıraktılar. Şimdi bir nakliye firmasında yük taşıma işinde çalışıyorlar. Kağıt toplamaya göre daha iyi kazanıyorlar. Şimdilik diğer işlere göre daha iyi. Kadınlar da çalışarak eşlerine ve ailelerine yardımcı olmak istiyor. Çok uzun çalışma saatleri var. Eşimiz ve kardeşlerimiz güneşin doğmasıyla çok erken evden çıkıp, gece çok geç saatlerde geliyorlar.

*Nevşehir'de siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Biz farklı illerde yaşayan Suriyeli mültecilere göre daha şanslıyız. Yaşadığımız mahallede bir sorunla karşılaşmadık. Komşular daha önceden bizden çekiniyor ve endişe duyuyorlardı. Zamanla birbirimize alışmaya başladık. Bir çoğu bizlere yardım etmeye başladılar. Herhangi bir ihtiyacımız olup olmadığını soruyorlar, çaya ve yemeğe davet ediyorlar. Çok duyarlılar. Burada herkes yan yana yaşamayı öğrenmişler.

*Suriyeli göçmenlerin çoğununu kimler oluşturuyor? Bilhassa kadınların yaşadığı sorunlar sizce neler olabilir?

Daha çok kadın ve çocuklar oluşturuyor. Kadınların yükü çok daha artıyor. Kadınlar daha aciz duruma düşüyorlar. Nevşehir'deki şartlar İstanbul ve İzmir'in koşullarına göre daha iyi durumda. Özellikle İstanbul'da kadınların birçok problemle yüz yüze kaldıklarını öğrendik. Bizler burada rahat ve güvenli şekilde dolaşabiliyoruz, fakat oralarda bu mesele daha da sıkıntı oluyor. Evlatlarımız okullarına devam ediyor. Sağlıkla ilgili sorunlarımız olduğunda hastanelerden ücretsiz yararlanıyoruz. Burada tanıdıklarımızın olması da iyi bir şey.

*Sizler için enternasyonal yardım kuruluşlarının düşünceleri neler? Nasıl bir çalışma yürütüyorlar?

Uluslararası kuruluşlar çok bencil davranıyorlar her şeyi aslında kendileri için yapıyorlar ezilen ve savaşta mağdur olan insanlara yardım etmek için gerçek anlamda bir çabaları ve çalışmaları yok. Eğer bizi düşünselerdi insanlar iç savaş sebebiyle açlıktan ve ilaçsızlıktan ölmezlerdi. Dış kaynaklı şu ana kadar hiçbir yardım almadık.

3.5.16. "R.A." ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 15 (G15): **R.A.**

Cinsiyeti: Erkek

Yaşı: 43

Kategori: Yetişkin

Medeni Hali: Evli

Eğitim Durumu: Üniversite

*Biraz kendinden bahseder misin? Suriye'de ne yapıyordun? Ne zaman geldin ve buradaki hayatın nasıldı?

Adım Rehab Alşoşan. 43 yaşındayım. Üniversite mezunuyum. Ben Suriye'de bilgisayar tamircisiydim. Halep'te yaşıyordum. Bizim Halep'te kendi dükkanımız vardı. Arabamız ve evimiz vardı. Suriye'de hayat, Türkiye'den daha ucuzdu. Benzin, kira, yemek, elektrik daha ucuzdu ama savaş başladı. Ben de 2 yıl önce Türkiye'ye

geldim. Benim yaşadığım Halep'in bir kısmı rejimin, bir kısmı muhaliflerin elindeydi. Benim dükkanım rejim tarafındaydı. Onlar, bütün gençleri zorla askere alıyordu. Ben askerliğimi yapmıştım ama savaş var diye yine askere gitmem gerektiğini söylediler. Ama onlar haksız bir savaş sürdürüyor. Ben de dükkanımı kapadım, muhaliflerin kontrolündeki bir mahalleye gittim. Orada bizim akrabalarımız vardı. Bu sefer de beni orada askere almaya çalıştılar. Bana "cihad yapacaksın" dediler. Bir yandan da rejim askerleri bombalıyordu mahallemizi. O yüzden terk ettim Suriye'yi. Burada ise hayat pahalı. İş bulmakta zorlanıyorum. Çocuğum var ve daha iyi bir hayat istiyorum. O yüzden Avrupa'ya gitmek istiyorum.

*Savaş başlamadan önce Halep'te tepkiler nasıldı?

Kimsede silah yoktu. Özgürlük istiyordu halk. Çok fakir bir mahalledeydim. İnsanlar namaz vaktinden sonra sokaklara çıktı ve askerler ateş etti. Sonra da iç savaş başladı.

*Burada hangi işlerde çalıştın? Hayatın nasıldı?

Araba yıkama işinde çalıştım, bilgisayar tamirciliği yaptım, hamallık yaptım. Daha birçok işte de çalıştım. 1000 TL'den fazla hiç alamadım. 6 kişi var evde. Annem ve babam hasta. Kardeşim ve onun çocuğu da var. Bir de eşim var evde. Ev kiram ilk geldiğimde 250-300 TL arasıydı. Şimdi 400 TL'den aşağı yok. Ayrıca biz Suriyelilere iş ve ev vermekte endişe duyuyorlar. Bizde yabancı dil bilen çok insan var. Türkçe öğrenmeye çalışıyoruz. Ben ilk Mersin'e geldim. Arada bir arkadaşların yanına Antalya'ya, İstanbul'a falan da gittim ama burada her yerde hayat çok pahalı.

*Nereye gitmek istiyorsun?

Ben uzun zamandır bilgisayar işleriyle uğraşıyordum. Savaş başlayınca bıraktım. Benim akraba ve arkadaşlarım daha önce yurtdışına gittiler. Ben de onların yanına gitmek istiyorum. Hollanda, İtalya, Almanya, fark etmez.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?

Ben Türk değilim Arap'ım ama Sünni mezhebidenim. Arap olduğum için bana farklı davrananlar var bunu da normal olarak görüyorum. Ama sonuçta aynı dine sahibiz.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

Daha çok diğer yabancılarla münakaşamız oldu. Türklerle bir sıkıntı yaşamadım.

*Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir.

Kamplar çok kalabalık oluyor. Para kazanmak ve yurt dışına gitmek istediğimden kalmadım.

*Peki, şu an yetkililerden talebin nedir?

Bize Avrupa kapılarını açsınlar, artık biz gitmek istiyoruz. Bizi bıraksınlar kara yoluyla gidelim. Kaçak yollarla gitmek çok pahalı ve denizde boğularak ölüyoruz. Artık güvenli bir yoldan kaçakçılara para vermeden gitmek istiyoruz.

3.5.17. “R.Y.” ile Yapılan Yüz Yüze Görüşme

Görüşmeci 16 (G16): **R.Y.**

Cinsiyeti: Kadın

Yaşı: 30

Kategori: Genç

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu: Ortaokul

*Kendinizden bahseder misiniz?

Türkçe bilmediğim için sokağa çok fazla çıkamıyorum, şehir merkezine gidemiyorum ve kendi ihtiyaçlarımı tam olarak karşılayamıyorum.

*Hangi dilleri biliyor sunuz?

Arapça ve kürtçe biliyorum. Yabancı bir ilde ve değişik bir kültürde olmak benim için alışılmış bir şey değil hala alışamadım. İhtiyaçlarımı tanımlamakta dahi zorlanıyorum.

*Ne kadar oldu buraya geleli?

Birkaç ay oldu. O yüzden hala alışamadım. Çarşıya pazara zor çıkıyorum.

Nereden geldiniz?

İdlip kentinden geldim.

*Kimle geldiniz?

Kız kardeşim ve eniştemle beraber geldim. Onlarla kalıyorum.

*Sosyal alanlarınız nereler?

Mahallede sosyal alanlarımız yok, evler çok kalabalık, sadece birbirimizi tanıdığımız kadınlarla görüşüyoruz.

*Evinizin ihtiyaçları nasıl karşılanıyor?

Çok sınırlı ev eşyalarımız var, TV olmadığında hem gündemi izleyemiyoruz hem de ne olup bittiğinden haberimiz yok.İhtiyaç çok ama karşılayamıyoruz.

*Diğer Suriyelilerde durum nedir?

Parasızlıktan bir evde birden fazla Suriyeli aile yaşıyor.

*En fazla sorun oluşturan nedir?

Sağlık hizmetine erişebilmek için zorlanıyoruz; dil ve yol bilmiyoruz, nereden nasıl hizmet talep edeceğimiz bilmiyoruz.

*Kadın ve çocukların durumu nedir?

Kadın başına düşen çocuk sayısı ortalama 4-9 arası ve Suriye’de hayat gerçekten ucuz, herkes çok çocuk seviyor bu sebeple çok çocuk yapıyorlar ancak Türkiye’de her şey ucuz değil çok pahalı.

*Türklerle nasıl iletişim kuruyorsunuz?

Yerli halkın tepkisinden çekindiğimiz için iletişim kurmaktan kaçınıyoruz. Kendimizi “davetsiz misafir” olarak görüyoruz.

*Çalışmayı denemediniz mi?

Türkçe bilmiyorum ki çalışayım. Suriyeli erkekler zor iş buluyor ben kadın olarak nasıl iş bulayım.

*Evin geçimi nasıl oluyor?

Eniştem kömürçüde çalışıyor. Evin geçimini o sağlıyor.

*Tekrar Suriye'ye dönmek ister misiniz?

Buraya alışamadım. Tekrar dönmek istiyorum. Savaşın biran önce bitmesi için çok dua ediyorum.

*Nevşehir'de ki diğer yabancılarla olan ilişkileriniz nasıl?

İranlı ve Iraklı komşular var. Çok samimi değiliz.

*Sosyal yardım alıyor musunuz?

Bir kere 500 TL yardım aldık.

3.6. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Oluşturulan 4 adet araştırma sorusu yapılan görüşmelere göre değerlendirilmiştir.

A1: Suriyeli mültecilerin Nevşehir'deki sosyal bütünleşmesi nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap veren mülakat soruları şunlardır:

***Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?**

Görüşme yaptığımız Suriyelilerin bir kısmı az da olsa Türkçe bildiğim için ve beden dilini kullandığımız için anlaşabiliyoruz demektedir. Anlaşabilmek için okulda Türkçe öğrenen Suriyeli çocuklar, çalıştığı ortamda Türkçe öğrenen çok Suriyeli mülteci olduğunu görüyoruz. Suriyelilerin bir kısmı da “Türkçe bilmediğim için sokağa çok fazla çıkamıyorum, kendi ihtiyaçlarımı tam olarak karşılayamıyorum. Ama Türk komşularımız bize çok yardımcı oluyor” diyor. Genel olarak farklı dil konuşmak sıkıntı yaratsa da Türklerle olan sosyal bütünleşmeyi engellemiyor. İnsan ilişkileri devam ediyor.

***Türk halkının size bakışı nedir? Sizin Türklere bakışınız nedir?**

Görüştüğümüz Suriyeli öğrencilerden bazıları “Sınıfımdaki Türk arkadaşlarım iyiler. Bana kötü davranmıyorlar. Ben de onlarla oynamayı seviyorum. Türklerle konuştuğum ve tanıştıkça daha samimi olmaya başladım” diyor. Çalışanlar ise “Çalıştığım ortam çok iyi. Hep beraber hem işimizi yaparız hem de muhabbet ederiz. Böylece daha çok kaynaşıyoruz.” şeklinde ifade ediyor. Komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu söyleyen Suriyeliler ev eşyası ve gıda konusunda Türklerin yardımcı olduğunu ve kendilerini yalnız bırakmadıklarını söylüyorlar. Her iki tarafında birbiri hakkındaki düşünce ve davranışları genellikle olumlu olmuştur. Bu da sosyal bütünleşmenin olduğunu gösteriyor.

***Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.**

Bu soruya Suriyelilerin çoğu “Biz savaşı gördük ve yaşadık. Allah kimsenin başına böyle bir savaş vermesin. Eğer Türklere böyle bir sıkıntıya düşseydi seve seve ülkemize kabul ederdik. Biz ölümle burun burunaydık. Yaşama devam edebilmemiz

için bize ülkelerini açtılar, bize evlerini açtılar. Türklere minnet borçluyuz.”şeklinde ifade ettiler. Bu durum karşısında empati gösteren Suriyelilerin Türklere müteşekkirc olduğunu ve Türklere evlerini seve seve açacaklarını duyuyoruz. Bu soruda da sosyal bütünleşmenin oluştuğunu söyleyebiliriz.

*Türkler ile evlilik yapıyor mu?

Konuştuğumuz Suriyelilerin kimisinin teyzesi, kimisinin halası, kimisinin akrabası veya tanıdığıın Türklere evlendiğini öğrendik. Genellikle kadın Suriyeliler, Türk erkekleriyle evlenirken, Türk kadınların Suriyeli erkeklerle evlenmesi çok nadir görülüyor. Sosyal bütünleşmenin en önemli adımlarından biri olan evlilik Türkler ve Suriyeliler arasında gerçekleşmiş oluyor.

*Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?

Konuştuğumuz Suriyelilerin genele yakını Sünni mezhebenden ve Arap olduğunu ifade etti. Türklerin de Sünni olduğunu ve aynı mezhepten olduğu için çok fark olmadığını Arap oldukları için kültürlerinden kaynaklı farklılıklar olduğunu ifade ettiler. Aynı dine sahip oldukları için yardımlaşma ve dayanışma içinde olduklarını bu sebeple ayrışma olmadığını bütünleşme olduğunu söyleyebiliriz.

*Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?

Bu soruya cevap verenlerin bir kısmı “Yerli halkın tepkisinden çekindiğimiz için iletişim kurmaktan kaçınıyoruz. Kendimizi davetsiz misafir olarak görüyoruz” derken bir kısmı hiç yabancılık çekmediğini kendi vatanı gibi gördüğünü ifade etti. Savaşın bitmesini ve eve dönmeyi ümit ederken bir yandan da burayı kendi evi gibi kabullenen ve hisseden Suriyelilerin olduğunu gördük. Kendini buranın bir vatandaşı olarak görmesi Sosyal bütünleşmeye örnektir.

Çalışan Suriyeli mülteciler ile çalışmayan mülteciler arasında sosyal bütünleşme kapsamında bariz farklar bulunmaktadır. Çalışan Suriyeli mülteciler Türk halkıyla daha barışık, daha samimi, daha sıcakkanlı bir hava içinde çünkü iş yerlerinde sürekli olarak Türklere işbirliği ve iletişim halindedir. Çalışmayan Suriyeliler çok fazla iletişime geçemiyorlar ve halkın arasına katılmıyor. Bu yüzden çalışmayan

mülteciler sosyal bütünleşmeden daha uzak, sosyal çatışmaya daha yakın durumundalar.

A2: Suriyeli mülteciler Nevşehir’de sosyal çatışma yaşıyorlar mı? Yaşıyorlar ise hangi alanlarda yaşıyorlar?

*Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.

Sosyal yaşam alanı olarak öğrenciler okulları, park ve bahçeleri tercih ederken, büyükler alışveriş merkezleri, sinema salonları, çay bahçeleri, parklar, çarşı ve pazar, spor salonları vb. yerleri tercih etmektedirler. Çalıştığı ortamda edindiği arkadaşlıkların ve onlarla beraber geçirdiği zamanın kendisine çok iyi geldiğini böylece dostluklarını geliştirdiklerini ifade ettiler. Buralarda Türklerle beraber vakit geçirmeyi sevenler olduğu gibi, Nevşehir’deki diğer yabancılarla yani İran, Irak ve Afganlarla gerginlik yaşadıklarını, onların kendilerini rahatsız ettiğini, Türklerde böyle bir rahatsızlık görmediklerini ifade edenler de var. Nevşehir’in Avanos ve Göreme gibi turistik yerlerini gezmeyi seviyorlar, oralarda diğer yabancı turistlerle ve diğer Araplarla muhatap olduklarını bir sıkıntı yaşamadıklarını ifade ediyorlar.

*Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bu soruya Suriyelilerin bir kısmı; "Burası çok güzel. Türkiye, geldiğimiz günden beri bizi çok güzel kucakladı. Allah'a çok şükür, hiçbir eksikimiz yok" diyor. Bir kısmı; "Sanki kendi evimizdeyiz, gurbeti yaşamıyoruz. Açıkçası buraya gelirken bazı kaygılarımız vardı ama hiçbirini yaşamadık. Ne kadar dua etsek, minnettar olsak azdır. Fakat insan ister istemez evini ve vatanını özliyor. Ne olursa olsun, yıkılsa da kırılrsa da insan evine özlem duyuyor. Vatandaşlık verilse bile savaşın bitmesini ve eve dönmeyi düşünüyoruz. İnşallah Suriye bir an önce düzeler, bir an önce savaş biter, her şey normale döner ve biz de evlerimizde Türkiye'deki kardeşlerimizi, tatil için geldikleri Suriye'de evimizde ağırlarız." şeklinde görüş bildirdi. Diğer bir kısmı ise burada olmaktan çok mutlu olduğunu şartlarının daha da iyi olabilmesi için vatandaşlığın verilmesini çok istediğini ve seve seve vatandaşlığı kabul edeceğini ifade ediyor. Eğer sosyal çatışma yaşasaydılar vatandaşlığı istemeyip ülkelerine daha

abuk gitmek isteyeceklerdi. lkelerine gitmek isteyenler evlerine zlem duydukları için gitmek istiyorlar.

*Türkiye’deki darbe girişimi Suriye’de olsaydı ülkeyi terk mi ederdiniz yoksa darbeye karşı direnir miydiniz?

Bu soruya Suriyelilerin bir kısmı ‘‘Türklere hayranım. Vatanına milletine sahip çıkan, tankların karşısına silahsız bir şekilde dikilen Türkler gerçekten çok zor olan bir olayı gerçekleştirdiler. Vatanlarına sahip ıktılar. Bizler savaştan katı Türklere yaptığı kolay değil biz yapabilir miydik emin değilim.’’ şeklinde cevap verirken, bir kısmı da darbe girişimi olduğu gün Türk komşuları ile beraber sokağa çıktıklarını, sonraki günlerde de demokrasi nöbetinde komşuları ile beraber yer aldıklarını söylediler. Türkiye’yi ve Türk insanlarını benimsediklerini ve sevdiklerini görüyoruz.

*Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklere gerginlik yaşıyor musunuz?

Bu soruya Suriyelilerin bir kısmı ‘‘Kimseyle sözlü de olsa kavga etmedim etmem de. Bize kapılarını açan Türk kardeşlerimize borçluyuz. Onlarla her zaman iyi geçinmek isterim.’’diyor. Bir kısmı ‘‘Daha çok diğer yabancılarla mnakaşamız oldu Türklere bir sıkıntı yaşamadım.’’diyor. Bazıları ise bir kısım Suriyelilerin Türklere münakaşa ettiğini ve darp olaylarına karıştığını, karakolluk olduklarını, dükkanında ve çalıştığı iş yerinde sözlü kavgalar yaşandığını ifade ettiler. Sosyal atışmanın az da olsa yaşandığını söyleyebiliriz.

*Nevşehir’deki diğer yabancılarla olan ilişkileriniz nasıl?

Nevşehir’de çok fazla mülteci bulunduğunu, özellikle İranlıların çok olduğunu ve kendilerini rahatsız ettiklerini, okulda okuyan çocuklarının onlarla kavga ettiklerini ama Türk öğrencilerle daha iyi anlaştıklarını, mahallelerinde Afgan ve Iraklıların da bulunduğunu, onların İranlılara göre daha sakin olduklarını ama en iyi Türklere geçindiklerini ifade ettiler. Turizm bölgesi olduğu için Ürgüp, Göreme gibi yerlerde çok yabancı turist olduğunu diğer Arap ülkelerinden gelen Araplarla konuştuklarını ifade ettiler. Anlıyoruzki sosyal çatışma daha çok Türklere değil diğer yabancı uyruklu kişilerle yaşanıyor.

A3: Suriyeli mültecilerin Nevşehir'deki yaşam standartları nasıldır?

***Nevşehir'de ki Eğitim Durumları.**

Görüşme yaptığımız yaşı 11,12 ve 14 olan 3 kişi Nevşehir'deki okullarda okuduğunu ve okula devam ettiğini, okullardan ücretsiz yararlandıklarını ifade ettiler. Çocukları Nevşehir'deki okullarda okuyan çok fazla Suriyeli olduğunu gördük. Türkiye'nin sağladığı olanaklarla çok rahat çocuklarını okullara gönderebildiklerini ve derslerinden kalmadıklarını, Türkçe öğrendiklerini ifade ettiler.

***Sağlık Sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz?**

Bu soruya verilen cevaplar neredeyse her Suriyeli için geçerli ve şu cevabı veriyorlar; "Acil sağlık birimlerine Nevşehir'deki tüm mülteciler ulaşabilir ve yararlanabilir. Eğer acil değilse sağlık hizmetlerine erişim için bizlerin yetkili kurumlara kayıt yaptırması gerekiyor. Yani bizim "geçici koruma" statüsü altında kendimizi yetkili kurumlara kaydettirmemiz ve bir Yabancı Tanıtım Kartı çıkartmamız halinde sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabiliyoruz."

"Geçici Koruma altında olduğumuzdan, acil sağlık hizmetlerinde mülteci hastalardan gerek tedavi gerekse ilaçlar için herhangi bir ücret talep edilmiyor. Diğer durumlarda, ilaç ücretlerinin yüzde 80'i Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), yüzde 20'sini ise biz veriyoruz.Bazı ilaçlar ise ücretli devlet karşılamıyor."

***Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.**

Bu soruyu sordüğümüzda şu yanıtları aldık:

"Mesleğim fen bilgisi öğretmenliği. Buraya gelince Suriyeli öğrencilere yardımcı olmaya başladım. Özel okullara başvurduğum ama Türkçeyi tam olarak konuşamadığım için kabul edilmedim. İş için birkaç yeri dolaştım ve bir matbaacıda iş buldum. Şimdilik bu şekilde para kazanıyorum ama İstanbul büyük şehir olduğu için orada kendi mesleğimle daha rahat para kazanabilirim. Suriyeliler içinde özel okullar ve merkezler var gidince orada çalışmayı düşünüyorum."

“Ben muhasebeciyim. Suriye’de Rakka kentinde bu işi yapıyordum. Nevşehir’de de bir muhasebecinin yanında çalışıyorum. Eşim bims fabrikasında işe girdi. 1500 TL ben alıyorum, 1300 TL de eşim alıyor.”

“Ben İdlip’te otellerde aşçılık yapıyordum. Otellerin çoğu kapanınca ve savaştan dolayı yaşayamaz duruma gelince annemle beraber buraya geldik. Özellikle Kapadokya ismini daha önceden duyduğum için buranın turistik bir bölge olduğunu ve otellerin çok fazla olduğunu bildiğim için burayı tercih ettim. Şu anda da Göreme’de bir otelde aşçı olarak çalışıyorum.”

“Suriye’den göç ettikten sonra baba mesleğini burada devam ettiriyorum. Derinkuyu’da ufak bir dükkan açtım. Gıda malzemeleri satıyorum. Antep ve Kilis’den de akrabalarım farklı ve çeşitli gıda malzemeleri gönderiyor, dükkân da satıyorum.”

“İnşaat işçisiyim. Ortaokuldan sonra okumadım. Suriye’de bu tür işlerden anlardım bu sebeple inşaatlarda çalışmaya başladım. Burada da inşaat işçisi olarak çalışıyorum.”

“İdlip’te kuafördüm. Burada bir kuaför salonunda yardımcı eleman olarak çalışıyorum.”

Bu cevaplardan anlıyoruz ki çoğu kendi mesleğini burada da yapmaya çalışıyor. Öncelikle kendi mesleğine göre iş bakıyor bulamazsa diğer meslek türlerine bakıyor.

*Ekonomik sıkıntı yaşıyor musunuz? Ailenizin geçimini nasıl sağlıyorsunuz?

Soruyu sordüğümüzde şu yanıtları aldık:

“Araba yıkama işinde çalıştım, bilgisayar tamirciliği yaptım, hamallık yaptım. Daha birçok işte de çalıştım. 1000 TL’den fazla hiç alamadım. 6 kişi var evde. Annem ve babam hasta. Kardeşim ve onun çocuğu da var. Bir de eşim var evde.”

Bir başka Suriyeli ise: “Ev kiram ilk geldiğimde 250-300 TL arasıydı. Şimdi 400 TL’den aşağı yok. Ayrıca biz Suriyelilere iş ve ev vermekte endişe duyuyorlar.” diyor.

Diğer Suriyeli: “Annemin temizlikten kazandığı ve biriktirdiği para var. Birkaç ay bize yardım için para veriyorlardı. Artık para alamıyoruz.”

“Babam savaşta şehit oldu. Annem temizliğe evlere gidiyor, bazen pazarda ağabeyimle beraber bir şeyler satarlar. Bu şekilde geçimimizi sağlıyoruz.”

“Bizim şu an 400-500 lira paramız var. Eğer biraz daha paramız olursa hem kalacak bir yer bulurum hem de çocuklarımın karnını doyururum. Yine bir iş bulup çalışırım. Bir vatandaş bize telefon numarasını verdi. Belki sana iş bulabilirim dedi. Ben de ev bakıyorum. Fakirlerin oturduğu yerler varmış. Biz de ancak orada idare edebiliriz zaten.”

Suriyelilerin bu ifadeleri başlangıçta çok fazla ekonomik sıkıntı yaşadığını, evi geçindirmek için çok sorun yaşadıklarını, kolay kolay iş bulamadıklarını ama Türklerle kaynaştıkça daha rahat iletişim kurarak bu sorunlarını da hallettiklerini ve evini geçindirebilecek bir işle uğraştığını söyleyebiliriz.

*Sosyal yardımlardan yararlanıyor musunuz? *Dış kaynaklı (BM, AB, vb.) yardım alıyor musunuz?

Suriyelilerin bir kısmı sosyal yardımlardan, Nevşehir’deki yardım kuruluşlarından, dernek ve vakıflardan, komşularından maddi yardım aldıklarını ama bunun sürekli değil arada olduğunu beyan ettiler. Dış kaynaklı hiçbir yardım alamadıklarını ifade ettiler.

*Nevşehir’de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz?

İş bulan ve kısmen kendi ayakları üzerinde durabilecek maddi imkanlara sahip olanlar kaloriferli evde 500-600 TL kira vererek kalıyorlar, işi gücü olmayan zar zor geçinen ve birkaç aile birlikte ortalama 15-20 kişi beraber aynı evde kalan Suriyeliler var. 200-300 TL kirası olan sobalı ve 2 göz odada bir çok kişi kaldıklarını ifade

ettiler. Bazı ev sahiplerinin de kendilerine ev kiralamaya çekindiğini ve parayı ödeyemeyeceklerinden korktuğu için kiraya vermediklerini ifade ettiler.

*Türkçeyi ne kadar konuşabiliyorsunuz? Öğrenmek için bir şeyler yapıyor musunuz?

Çocuklarının okullarda ve Türk arkadaşlarıyla oynarken iyi Türkçe öğrendiğini ifade eden Suriyeliler, kendilerinin de sokakta, çarşıda, pazarda, alışveriş yaparken, işte ve çalıştığı ortamda sürekli Türklerle anlaşabilmek için Türkçe konuşmaya çalıştığını ve bu sayede öğrenebildiğini söyledi.

A4: Suriyeli mültecileri Nevşehir’de kalmaya devam ettiren veya kalmaya zorlayan sebepler nelerdir?

*Nevşehir’e ne zaman ve nasıl geldiniz? Neden Nevşehir’ e gelmeyi tercih ettiniz?

Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde:

“Bir sene önce akrabalarımız burada olduğu için ve diğer illere göre Nevşehir daha ucuz olur diye buraya geldik.”

“2014 yılının Şubat ayında önce Kilis’e geldik.7 ay orada kaldıktan sonra Nevşehir’e geldik. Babam burada patates tüccarının yanında şoför olarak çalışmaya başladı. İş dolayısıyla buraya geldik.”

“Suriye’nin Lazkiye kentinden 2012 yılının Ekim ayında geldik. Tanıdıklarımız vasıtasıyla Nevşehir Derinkuyu’ya yerleştik.”

“Suriye’nin Hama kentinden 2016 yılının başlarında geldim. Suriye’den Türkiye’ye göç eden ve yardımcı olacaklarını söyleyen inşaat işiyle uğraşan kişiler sınırdan geçtikten sonra bizi Nevşehir’e getirdiler. Buradaki inşaatlarda çalışmaya başladık.”

“1 yıl önce Rakka’dan geldik. Sınırdan geçtikten sonra otobüsle buraya geldik. Babam bir ev bulup çalışırız diye bizi buraya getirdi.”

“Biz Türkmen’iz, Halep’te oturuyorduk. Halep’ten geldik. İş bulma ümidiyle Nevşehir’e geldik.”

Bu cevaplardan anlıyoruz ki özellikle akrabaları dolayısıyla, diğer illerden daha ucuz olduğunu duydukları sebebiyle, kolay iş bulma ümidiyle, başka birilerinin vasıtasıyla Nevşehir’e gelip yerleşmişler ve hayatlarını burada devam ettirmektedirler.

*Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye’de kalan oldu mu?

Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde:

“Ağabeyim Muhammed Suriye’de kaldı. Bizimle gelmek istemedi. Şu anda kendisinden haber alamıyoruz. İnşallah yaşıyordur ve biran önce kavuşuruz.”

“Akrabalarım ve kardeşlerim Halep’te kaldı bir çoğu gelmedi. Nevşehir’de kalmak istemiyorum. Suriye’ye döneceğim.”

“Annemle babam rahmetli oldu. Teyzemler Şanlıurfa’da kamplarda kalıyorlar. Suriye’de çok fazla kimsem yok”

“Annemle babam hala Suriye’deler. Ben bekarım. Hiç evlenmedim. Aslında savaş başlamadan öncede ben Türkiye’ye gelmek istiyordum. Evli kardeşlerim var. Onlar da Antalya’dalar. Ben de oraya gideceğim. Hem sıcak hem de orada çalışma şartları daha iyi diye duydum. Gidince annem ve babamı da Antalya’ya getireceğim.”

“Babamın ailesi Halep’te kaldı gelmediler. Nevşehir’de düzenimizi kurarsak onlarda gelebilir.”

Bu cevaplardan anlıyoruz ki savaştan kaçıp Nevşehir’e gelmişler ama mutlu değiller çünkü Suriye’de hala akrabaları, kardeşleri, anne ve babaları var.Onları özlüyorlar ve bir kısmı geri dönmek istiyor. Savaştan dolayı mecbur burada kalmak zorunda hissediyorlar.

*Diğer Suriyeli aileleri tanıyor musunuz? Birbirinize destek oluyor musunuz?

Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde:

“Tanıdığımız aileler ile görüşüyoruz. Komşularımızdan da çok var. Elimizden geldiği kadar yardımcı oluyoruz.”

“Tanıdıklarım var ama işten dolayı fazla görüştüğüm kimse yok. Sıkıntılarında yardımcı olmaya çalışıyorum, onlarda durumlarına göre bana yardımcı oluyor”

“Tanıdıklarımız var. Bize çok yardımcı olmuyorlar. Herkes kendi halinde. İş bulmaya ve para kazanmaya çalışıyorlar”

Bu cevaplardan anlıyoruz ki bir kısmı birbiriyle çok yakın ilişkiler kurarken, bir kısmı birbirine çok uzak. İş bulma ve ev geçindirme derdinden kimse kimseyle ilgilenemiyor veya destek olacak durumu yok.

*Suriye’ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.

Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde:

“Ben burayı çok seviyorum. Savaş olmasını istemiyorum. Burada savaş yok. Rahatız. Suriye’de evimiz barkımız kalmadı hepsi yakıldı yıkıldı. Kalacak yerimiz kalmadı.”

“Savaş bittiği takdirde ve yaşanabilir olursa gitmeyi istiyoruz. Ama şu durumda çok mümkün görünmüyor.”

“Artık Suriye’de savaşın biteceğini ve oraya tekrar dönme ümidimizi kaybediyoruz. Bir yandan özlüyoruz bir yandan korkuyoruz. Burada kendimize göre bir yaşam oluşturduk. Ekonomik durumum geçimimizi sağlıyor. Şu anda burada devam edeceğiz.”

“Kardeşlerimle görüşüyorum onlar da Antalya’da iyilermiş. Çok beğeniyorlar. Turizm işiyle uğraşmaya başlamışlar. Beni de oraya çağırıyorlar. Annem babamda gelirse Suriye’ye kolay kolay dönmeyiz.”

“Bir an önce savaşın bitmesini ve ülkemize geri dönmeyi istiyorum. Ülkemi ve doğduğum yeri arkadaşlarımı çok özleyorum.”

“Suriye benim vatanım. Savaştan kaçtım geldim ama savaş biterse geri dönerim. Annem ve babam oradalar. Onları göremeden yapamam.”

Verilen cevaplara bakarsak bir kısmının Türkiye’yi çok rahat ve huzurlu bulduğunu, buraya yerleşmek istediğini ve uzun süre kalmak istediğini görüyoruz. Bir kısmı ise Suriye’deki evini toprağını, akraba ve yakınlarını özlediğini, ne olursa olsun vatani olduğu için bir an önce geri dönmek istediğini ifade ediyor.

*Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir.

Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde:

“Kampların aşırı kalabalık olduğunu gördük ve aldığımız duyumlara göre bulaşıcı hastalıkların çok olduğu iddia ediliyordu bu yüzden orada barınmak istemedik.”

“Akrabalarımızda burada olduğundan Nevşehir’i tercih ettik. Kamplarda kalmadık.”

“Ben çalışan bir insanım. Kampta kalsaydım böyle bir imkanım olmayacaktı. Çalışmayı ve para kazanmayı seviyorum.”

“AFAD’ın Türkiye’ye geldiğimizde bizlere yönelik olarak sınırda açmış olduğu yaklaşık 12 kamp alanı var. Suriyeliler, kendi rızaları doğrultusunda bu kamplara yerleştiriliyorlar. Sokakta yaşayan ve dilencilik yapan bazı Suriyeli aileler ise bu kamplara gitmek istemiyor.”

“Kamplar çok kalabalık oluyor. Para kazanmak ve yurt dışına gitmek istediğimden kalmadım.”

Verilen cevaplara bakıldığında kamplarda kalmayanların farklı sebeplerden dolayı kalmak istemediğini görüyoruz.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Madde 91 uyarınca 22 Ekim 2014'te geçici korumaya ilişkin bir yönetmelik yayımlamıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği Geçici Madde 1'e göre bu yönetmelik Suriyelilerin yanı sıra Suriye'den göç eden mağdur kişiler ve sığınmacılar için uygulanmaktadır.

Geçici koruma yönetmeliği geçici koruma kavramını, ülkesinden ayrılmaya mecbur bırakılmış, ayrıldığı vatanına geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel göç döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak incelemeye alınamayan kişilere sağlanan koruma şeklinde tanımlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti tarafından yürürlüğe geçmiş olan geçici koruma rejiminin bir gereği olarak uluslararası koruma bekleyen Suriyeli mülteci ve sığınmacılar, Türkiye'ye kabul edilmektedir, iradeleri dışında Suriye'ye geri gönderilmeyecektir. Geçici koruma rejimi kimlik belgeleri olmayanlar dâhil uluslararası koruma ihtiyacı hisseden tüm Suriyelilere, vatansız kişilere ve Suriye'den göç eden sığınmacılara uygulanmaktadır.

Kampların içinde veya dışında yaşamını devam ettiren Suriyelilere uygulanabilir haklar geçici koruma yönetmeliğinde de ifade edilmiştir. Bunlar özellikle sağlığa erişimi, eğitim ve öğretime erişimi, insani ve toplumsal yardıma erişimi ve iş piyasasına erişimi içine almaktadır. Sosyal yardım ve iş piyasasına erişim gibi haklardan bazılarının uygulanması gelecekte daha net olacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı dâhil ilgili bakanlıkların gelecekteki kararlarına tabi olacaktır.

Türkiye’de ikamet eden Suriyeli mülteciler Türk makamları tarafından kayıt altına alınmaktadır. Geçici koruma yönetmeliği madde 19, geçici koruma altında bulunan mültecileri kayıt altına alma yetkisini Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne (GİGM) vermiştir.

Türkiye genelinde 81 ilde Suriyeli mültecilerin kayıtları yapılmaktadır. Kaydın yapılabileceği fiili mekan ilden ile değişim göstermektedir. Örneğin, kayıt Yabancılar Polisi Ofislerinde veya AFAD tarafından işletilen Kayıt Koordinasyon Merkezlerinde gerçekleştirilir.

Türk kanunlarına göre yabancılar dâhil Türkiye’deki tüm çocukların ilk ve orta öğretimden ücretsiz faydalanma hakkı vardır. Eylül 2014’te yayımlanan yabancıların eğitime erişimine ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı genelgesi (No: 2014/21) geçici koruma altındaki yabancıların her ildeki il milli eğitim müdürlüğü tarafından denetlenen okullar ve geçici eğitim merkezleri tarafından sağlanan eğitim hizmetlerine erişimi vardır. Suriyeli mülteciler Türkiye’deki devlet okullarına ve geçici eğitim merkezlerine kaydolabilir. Kayıt usulleri her ilde İl Milli Eğitim Müdürlüğü altında kurulan İl Eğitim Komisyonu tarafından belirlenir.

Türkiye’de bulunan okullarda okumak isteyen yabancı öğrenciler İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne başvurmaları gerekmektedir. İl Eğitim Komisyonları çocukları okullara yerleştirmekten ve kabul edilecekleri sınıfı belirlemekten sorumludur. Sınıf belirlemesi kendi ülkelerinde ulaşılan eğitim düzeyini gösteren belgeye dayanarak yapılır. Bu belgenin mevcut olmadığı durumlarda belirleme mülakat veya kısa bir yazılı değerlendirmeye dayanılarak yapılmaktadır. Bir Türk okuluna veya geçici eğitim merkezine kaydolmak için Türk makamlarına kayıt yaptırmak ve ikamet izni, geçici koruma kimlik belgesi, veya Yabancı Tanıtma Belgesi sahibi olmak gerekmektedir. Geçici koruma kimlik belgesine başvuru yapıldığı fakat belgenin henüz alınmadığı durumlarda öğrenciler misafir öğrenci olarak kayıt altına alınabilir.

Sağlık hizmetlerine ve birimlerine erişime ilişkin olarak tıbbi tedaviye ücretsiz erişim kamp içinde ve dışında yaşayan tüm Suriyeli mülteciler için kolaylaştırılmaktadır. Acil sağlık hizmeti ve birimleri herkes için erişilebilirdir. Acil olmayan tüm sağlık hizmetleri ve birimlerine erişim için kayıt mecburidir.

Nevşehir'deki tüm mülteciler acil sağlık hizmetlerine ve birimlerine kolaylıkla ulaşabiliyor. Acil olmayan sağlık hizmetlerinden yararlanmak isteyenler yetkili makamlara kayıt yaptırmak zorundalar. Yani geçici koruma statüsü altında kendilerini yetkili makamlara kaydettirmeleri ve bir Yabancı Tanıtım Kartı çıkartmaları durumunda sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanma hakkına sahip oluyorlar.

Geçici Koruma altında olduklarından, acil sağlık hizmetlerinde mülteci hastalardan hem tedavi hem de ilaçlar için herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Diğer durumlarda, ilaç ücretlerinin yüzde 80'i Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından karşılanmakta, yüzde 20'sini ise kendileri ödemektedirler.

Geçici koruma yönetmeliği kapsamında tüm Suriyeli mülteciler Türkiye Cumhuriyetinin korumasından faydalanabilir. Uygulamada polis ve diğer güvenlik birimleri dâhil makamlara başvurabilecekleri ve Türkiye'de iken başlarına gelen herhangi bir suç için şikayette bulunabilecekleri ve yardım isteyebilecekleri anlamına gelmektedir.

Suriyelilerin ihtiyaçlarının bir bölümünün AFAD, Sosyal yardımlaşma Vakfı, diğer dernek ve vakıflar ile Türk vatandaşları tarafından karşılandığını söyleyebiliriz.

Suriyeliler Nevşehir'de barınak bulma ve barınma giderlerini kendileri karşılıyorlar. Bu konuda herhangi bir kurumdan destek alınmıyor.

Nevşehir'deki Suriyelilerin neredeyse tamamına yakınının özellikle ilk dönemlerde ekonomik sıkıntı yaşadığını, mesleklerini yapamadıklarını, evi geçindirmek için çok sorun yaşadıklarını, kolay kolay iş bulamadıklarını görmekteyiz.

Suriyelilerin büyük bir kısmının Türkiye'yi çok rahat ve huzurlu bulduğunu, buraya yerleşmek istediğini ve uzun süre kalmak istediğini görüyoruz. Bir kısmı ise Suriye'deki evini toprağını, akraba ve yakınlarını özlediğini, ne olursa olsun vatani olduğu için bir an önce, savaş biter bitmez geri dönmek istediğini görüyoruz.

Nevşehir'i tercih etmelerindeki etken, öncelikle burada bulunan akrabaları dolayısıyla daha sonra da Nevşehir'in diğer illerden daha ucuz olması, iş bulma umidi ile başka birilerinin vasıtasıyla buraya gelip yerleşmişlerdir.

Suriyelilerin genel olarak farklı dil konuşmaları sıkıntı yaratsa da Türklerle olan sosyal bütünleşmeyi engellemediğini söyleyebiliriz. İnsan ilişkileri her şekilde devam ediyor.

Nevşehir'e gelen Suriyeliler ev eşyası, gıda, giyecek, barınma gibi konularda Türklerin yardımcı olduğunu ve kendilerini yalnız bırakmadıklarını söylüyorlar. Her iki tarafında birbiri hakkındaki düşünce ve davranışları genellikle olumlu olmuştur. Gerginlik yaşayanlar da mutlaka var ama bu sosyal bütünleşmeyi etkileyecek düzeyde değil.

Suriyelilerin Türklere müteşekkir olduğunu ve kendileri gibi aynı durumda Türkler olsa kendi evlerini seve seve onlara açacaklarını duyuyoruz. Bu konuda da sosyal bütünleşmenin oluştuğunu söyleyebiliriz.

Genellikle kadın Suriyeliler, Türk erkekleriyle evlenirken, Türk kadınların Suriyeli erkeklerle evlenmesi çok nadir görülüyor. Sosyal bütünleşmenin en önemli adımlarından biri olan evlilik Türkler ve Suriyeliler arasında gerçekleşmiş oluyor.

Suriyeliler Arap oldukları için kültürlerinden kaynaklı farklılıklar olduğunu ifade ettiler. Aynı dine sahip oldukları için yardımlaşma ve dayanışma içinde olduklarını bu sebeple ayrışma olmadığını bütünleşme olduğunu söyleyebiliriz.

Suriyelilerin bir kısmı Nevşehir'de hiç yabancılık çekmediğini kendi vatani gibi gördüğünü ifade etti. Savaşın bitmesini ve eve dönmeyi ümit ederken bir yandan da

burayı kendi evi gibi kabullenen ve hisseden Suriyelilerin olduğunu görüyoruz. Kendini buranın bir vatandaşı olarak görmesi sosyal bütünleşmeye iyi bir örnek diyebiliriz.

Suriyelilerin bir kısmı Türklerle münakaşa ettiğini ve darp olaylarına karıştığını, karakolluk olduklarını, dükkanında ve çalıştığı iş yerinde sözlü kavgalar yaşandığını ifade ettiler. Sosyal çatışmanın az da olsa yaşandığını söyleyebiliriz.

Sosyal yaşam alanı olarak öğrenciler okulları, park ve bahçeleri tercih ederken, büyükler alışveriş merkezleri, sinema salonları, çay bahçeleri, parklar, çarşı ve pazar, spor salonları vb. yerleri tercih etmektedirler. Çalıştığı ortamda edindiği arkadaşlıkların ve onlarla beraber geçirdiği zamanın kendisine çok iyi geldiğini böylece dostluklarını geliştirdiklerini ifade ettiler.

Mültecilerden Türklerle beraber vakit geçirmeyi sevenler olduğu gibi, Nevşehir'deki diğer yabancılarla yani İran, Irak ve Afganlarla gerginlik yaşadıklarını, onların kendilerini rahatsız ettiğini, Türklerde böyle bir rahatsızlık görmediklerini ifade edenler de var. Nevşehir'in Avanos ve Göreme gibi turistik yerlerini gezmeyi seviyorlar, oralarda diğer yabancı turistlerle ve diğer Araplarla muhatap olduklarını bir sıkıntı yaşamadıklarını ifade ediyorlar. Sosyal yaşam konusunda Nevşehir'e ayak uydurduklarını, düzeni ve huzuru bozacak hareketlerde bulunmadıklarını söyleyebiliriz.

Genel Değerlendirme

Suriye'de meydana gelen olaylar her şeyden önce beşeri ve toplumsal yaklaşımı mecbur kılmakta, bu konunun dikkatle ele alınmasını gerektirmektedir. Nevşehir'deki Suriyeli mülteciler konusuna siyasi, ekonomik, güvenlik, hukuki, toplumsal boyutları açısından bakmış bulunmaktayız. Mültecilerin Nevşehir'de yaşam standartları ve koşulları her açıdan önem arz etmektedir. Bu bağlamda Nevşehir'deki Suriyelilerin belirttiğimiz sorunlarla ilgili, istek ve beklentileriyle ilgili gelişmeleri ortaya koymuş bulunmaktayız.

Mülakat süresince çok iyi Türkçe bilmeyen mülteciler ile tercüman vasıtasıyla anlaşma sağlanmıştır. Bu çalışmada bilgi toplama aracı olarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılmış olup cevaplayıcılara araştırmamızla alakalı sorular sorulmuş ve bağımsız cevaplar alınmaya çalışılmıştır. Çalışma esnasında niteliksel araştırma yöntemine başvurulmuştur.

Sorularımıza net cevap alabilmek için Türkçe'yi kendini anlatabilecek kadar bilen mülteciler arasından rastgele seçim yapılarak 16 kişi belirlenmiştir. Nevşehir'de yaptığımız yüz yüze görüşmede yaş farklılıklarına, cinsiyetlerine, medeni durumlarına, çocuk sayılarına ve mesleklerine göre Suriyeli mülteciler seçilmiş olup buna göre; Nevşehir'de ikamet eden 0-20 yaş arası 2 erkek ve 2 kadın mülteci ile, 21-40 yaş arası 3 erkek ve 3 kadın mülteci ile, 41 ve üstü yaşa sahip olan 3 erkek ve 3 kadın mülteci ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışmanın genel değerlendirmesini dört ana başlık altında yapabiliriz. Belirlemiş olduğumuz araştırma sorularını kendi açımızdan değerlendireceğiz.

A1: Suriyeli mültecilerin Nevşehir'deki sosyal bütünleşmesi nasıldır?

Bu kısmı değerlendirdiğimizde Suriyelilerin bir kısmı Türkçe bilmediği için sokağa çok fazla çıkamadığını söylese de kendi ihtiyaçlarını karşılayabildikleri kadarı ile Türklerle iletişim kurduklarından Türklerle olan sosyal bütünleşmenin bir kısmı sağlanmış oluyor. Türklerle konuştuğunda ve tanıştıkça daha samimi olmaya başladıklarını söyleyebiliyoruz. Komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu görüyoruz. Suriyelilere ev eşyası ve gıda konusunda Türklerin yardımcı olduğunu ve kendilerini yalnız bırakmadıklarını görüyoruz. Suriyelilerin ölümle burun buruna olmaları ve yaşama devam edebilmeleri için Türkiye'nin ülkelerini onlara açması, kendilerini çok memnun etmiş ve müteşekkir olmuşlardır. Genellikle kadın Suriyeliler, Türk erkekleriyle evlenirken, Türk kadınların Suriyeli erkeklerle evlenmesi çok nadir görülüyor. Sosyal bütünleşmenin en önemli adımlarından biri olan evliliğin Türkler ve Suriyeliler arasında gerçekleşmiş olduğunu görmekteyiz. Suriyeli mültecilerin Türkler ile aynı dine sahip oldukları için yardımlaşma ve dayanışma içinde olduklarını bu sebeple ayrışma olmadığını bütünleşme olduğunu söyleyebiliriz.

A2: Suriyeli mülteciler Nevşehir’de sosyal çatışma yaşıyorlar mı? Yaşıyorlar ise hangi alanlarda yaşıyorlar?

Sosyal yaşam alanı olarak öğrenciler okulları, park ve bahçeleri tercih ederken, büyükler alışveriş merkezleri, sinema salonları, çay bahçeleri, parklar, çarşı ve pazar, spor salonları vb. yerleri tercih etmekte olduğunu gördük. Çalıştığı ortamda edindiği arkadaşlıkların ve onlarla beraber geçirdiği zamanın kendisine çok iyi geldiğini böylece dostluklarını geliştirdiklerini ifade eden mültecilerin Türklerle kaynaştıklarını anıyoruz. Mülteciler sanki kendi evlerindeymiş gibi hissettiklerini ifade ediyorlar. Açıkçası buraya gelirken bazı kaygılarının olduğunu ama hiçbirini yaşamadıklarını söylüyorlar. Kendilerini minnettar hissediyorlar. Fakat ister istemez evini ve vatanını özlediğini de gizlemiyorlar. Ne olursa olsun, yıkılsa da kırılrsa da vatanlarına özlem duyuyorlar. Vatandaşlık verilse bile savaşın bitmesini ve eve dönmeyi düşünenlerin olduğu kadar, Türkiye’deki güzel ortamı ve komşularını bırakıp gitmek istemeyen de çok. Suriyelilerin bir kısmı kimseyle sözlüde olsa kavga etmedim dese de gerginlik yaşayanlarda var. Bir kısmı daha çok diğer yabancılarla münakaşa yaşadıklarını, Türklerle bir sıkıntı yaşamadıklarını ifade ediyor. Bazıları ise bir kısım Suriyelilerin Türklerle münakaşa ettiğini ve darp olaylarına karıştığını, karakolluk olduklarını, dükkânında ve çalıştığı iş yerinde sözlü kavgalar yaşandığını ifade ettiler. Sosyal çatışmanın az da olsa yaşandığını söyleyebiliriz.

A3: Suriyeli mültecilerin Nevşehir’deki yaşam standartları nasıldır?

Eğitim konusunda görüşme yaptığımız yaşı 11,12 ve 14 olan 3 kişi Nevşehir’deki okullarda okuduğunu ve okula devam ettiğini, okullardan ücretsiz yararlandıklarını ifade ettiler. Türkiye’nin sağladığı olanaklarla çok rahat çocuklarını okullara gönderebildiklerini ve derslerinden kalmadıklarını, Türkçe öğrenebildiklerini görüyoruz. Sağlık bakımından acil sağlık birimlerine Nevşehir’deki tüm mülteciler ulaşabilir ve yararlanabilir. Eğer acil değilse sağlık hizmetlerine erişim için mültecilerin yetkili kurumlara kayıt yaptırması gerekiyor. Yani "geçici koruma" statüsü altında kendilerini yetkili kurumlara kaydettirmeleri ve bir Yabancı Tanıtım Kartı çıkartmaları halinde sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabildiklerini görüyoruz. Meslek ve iş noktasında çoğu kendi mesleğini burada da yapmaya çalışıyor. Öncelikle kendi mesleğine göre iş bakıyor bulamazsa diğer meslek türlerine bakıyor ve ailesini geçindirmeye çalışıyor. Suriyelilerin başlangıçta çok

fazla ekonomik sıkıntı yaşadığını, evi geçindirmek için sorun yaşadıklarını, kolay kolay iş bulamadıklarını ama Türklerle kaynaştıkça daha rahat iletişim kurarak bu sorunlarını da hallettiklerini ve evini geçindirebilecek bir işle uğraştığını söyleyebiliriz.

A4: Suriyeli mültecileri Nevşehir’de kalmaya devam ettiren veya kalmaya zorlayan sebepler nelerdir?

Nevşehir’de kalan mülteciler özellikle akrabaları dolayısıyla, diğer illerden daha ucuz olduğunu duydukları sebebiyle, kolay iş bulma ümidiyle, başka birilerinin vasıtasıyla Nevşehir’e gelip yerleşmişler ve hayatlarını burada devam ettirmektedirler. Mültecilerin bir kısmı savaştan kaçıp Nevşehir’e gelmişler ama mutlu değiller çünkü Suriye’de hala akrabaları, kardeşleri, anne ve babaları var. Onları özleyiyorlar ve bir kısmı geri dönmek istiyor. Savaştan dolayı mecbur burada kalmak zorunda hissettiklerini görüyoruz. Suriyelilerin bir kısmı birbiriyle çok yakın ilişkiler kurarken, bir kısmı birbirine çok uzak. İş bulma ve ev geçindirme derdinden kimse kimseyle ilgilenemiyor veya destek olacak durumu yok. Mültecilerin bir kısmının Türkiye’yi çok rahat ve huzurlu bulduğunu, buraya yerleşmek istediğini ve uzun süre kalmak istediğini görüyoruz. Bir kısmı ise Suriye’deki evini toprağını, akraba ve yakınlarını özlediğini, ne olursa olsun vatani olduğu için bir an önce geri dönmek istediğini ifade ediyor. Nevşehir’de ikamet eden mültecilere kamplarda kalmama sebeplerini sorduğumuzda özellikle kalabalık olduğunu ve akrabalarının bulunduğu yerlerde iş bulup çalışmak istediklerini görüyoruz.

KAYNAKÇA

- Adepoju A (1997) *Dünya Mültecilerinin Durumu-Bir insanlık Sorunu* (Oxford University Press, Ankara).
- AFAD Başkanlığı (2014) *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu* (AFAD Yayınları, Ankara).
- AFAD(2014),<https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20140529153928-suriye'den-turkiye'ye-nufushareketleri,-kardes-topraklarindaki-misafirlik,-2014.pdf> (06.08.2016).
- AFAD (2014), <https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris> (19.10.2016)
- AmnestyInternational (2014), <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR05/001/2014/en/146bad2c-1183-4aee-a96ae1/eur050012014tr.pdf> (07.08.2016).
- Ataman H (2015) *Mülteci mi, Sığınmacı mı, Misafir mi?*, *Görüş Dergisi*, sayı 88, İstanbul.
- Bailey D.K (1987) *Methods of Social Research*, NewYork:The Free Press
- Başak P.D (2011) *Mülteciler, Sığınmacılar, Yasa Dışı Göçmenler*. Sonsöz Gazetecilik Matbaacılık.
- BBC Türkçe,http://www.bbc.com/turkce/haberler/_erdogan_suriyeliler (20.10.2016).
- Birleşmiş Milletler, *İnsan Hakları Yüksek Komiserliği İnsan Hakları Bilgi Kitapçığı*, S.19
- Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/turkish_+90.pdf (06.08.2016).
- Buz S (2008) Türkiye Sığınma Sisteminin Sosyal Boyutu, *TBB Dergisi*, (76).
- Castles S, Miller M.J (2008) *Göçler Çağı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*, İstanbul.
- Çakmak Ö (2008) Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*,2-1
- Çalıştay (2010) Türkiye'de Yabancı Misafirhanelerin Hukuki Problemleri ve Çözüm Önerileri Çalıştayı.
- Çarmıklı E.Ö (2015) Misafirperverliğin Sınırları: Yeni Sorunların Başlangıcı, *TUSİAD Görüş Dergisi*; Göç ve Mültecilik Sayısı, 88, Ankara.

- Çelebi Ö, Özçürümez S, Türkay Ş (2011) *İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika*, Ankara.
- Çiçekli B (2009) *Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar*, Ankara: Seçkin Yayınevi
- Dışişleri Bakanlığı(2014), <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriyesiyasi-iliskileri-tr.mfa> (05.08.2016)
- Erdoğan M.M (2014) Türkiye'deki Suriyeliler: *Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara
- Ergil D (2009) *Kürt Raporu*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Geçici Koruma Yönetmeliği (2014), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf> (10.08.2016)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016), *2015 Türkiye Göç Raporu*, Yayın No:35
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015), http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560, (10.10.2016)
- Güçtürk Y (2014) *Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler*, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ankara.
- Gülfer S, Ihlamur Ö (2013) "Türkiye'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası", Ortadoğu Analiz, Mart-Nisan 2014 ; Gönül Tol," Suriye İç Savaşının Türkiye'ye Etkileri ve Mülteciler", *TÜSİAD Görüş Dergisi*,3-1
- Habertürk (2015), <http://m.haberturk.com/gundem/haber/975425-istanbulda-sariyer-nufusu-kadar-suriyeliyasiyor> (11.08.2016)
- Hein J (1993) "Refugees, Immigrants and State", *Annual Review of Sociology*, Vol.19, 43-59.
- <https://seyitorhanbaydar.wordpress.com/2012/06/02/dunyada-ve-turkiyede-multeciler-siginmacilar-yasadisi-gocmenler-ve-ulke-ekonomisine-etkileri/>, (12.08.2016)
- <http://www.refugeeinturkey.org/Turkiyede-Multeci-Olmak-i5> (11.08.2016)
- <http://www.fibhaber.com/genel/iste-nevsehirdeki-suriyeli-sayisi-h49486.html>, (12/10/2016)
- İçduydu A (2013) "Dış politika Suriye Meselesinde Baştan Beri Belirleyici Roldeydi Ancak Takıldığı Yer Sosyal Coğrafya Oldu", *Analist*, 41.

- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi(2015), <http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-mlteciler> (05/11/2016)
- İHAD (2012) İnsan Hakları Araştırmaları Derneği, *2012 Türkiye İltica Hakkı İzleme Raporu*, Ankara.
- Kara P, Korkut R. (2010) Türkiye’de Göç İltica ve Mülteciler, *Türk İdare Dergisi* (467), 153-161.
- Karaca S. ve Dinçer O.B. (2013) Genişleyen ve Derinleşen Kriz Suriyeli Mülteciler. *Analist Dergisi*, 34, İstanbul.
- Kılıç T (2010) “*Bir İnsan Hakkı Olarak İltica*”, s.4
- Koyuncu A (2014) *Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler Konya Örneği*. Konya:Çizgi.
- Nazır B (2006) *Macar ve Polonyalı Mülteciler, Osmanlı’ya Sığınanlar*, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.
- Nytimes(2014)http://www.nytimes.com/2014/02/16/magazine/how-to-build-a-perfect-refugee-camp.html?_r=0 (18.10.2016)
- Odman T (1995) *Mülteci Hukuku*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yay.
- Oktay F (2014) *Kalkınma Programı (UNDP) Alt Bölge Kalkınma Direktörü Gustavo GONZALES ile görüşme notları*.
- Ortadoğu stratejik araştırmalar merkezi (2015) *Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye etkileri*, Rapor No: 195, 9-10
- Oytun O, Gündoğar S.S. (2015) *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri Raporu*., ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Palabıyık A, Koç Y. (2004-2007) *Zorunlu Göç ve Fakirliğin Diğer Adı: Mülteciliğin Dünya’da ve Türkiye’deki Gelişimi*
- Pazarcı H (2007) *Uluslararası Hukuk*, Ankara: Turhan Kitapevi, 5. Baskı, 153
- Peker B, Sancar M (2001) *Mülteciler ve İltica Hakkı: Yaşamın Kıyısındakilere Hoşgeldin Diyebilmek*, Ankara, İnsan Hakları Derneği Yay., s.4-5.
- Pişkin M, Öner U (1999) *Görüşme İlkeleri ve Teknikleri*. Ankara:Siyasal Yayıncılık
- Resmi Gazete(2014), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf> (13.10.2016)
- Reçber S (2010) Hayatın Yok Yerindekiler: Mülteciler ve Sığınmacılar, *VI. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu*, Marmara Üniversitesi
- Rubinstein A, Maltre J.L (1936) “*The Refugee Problem*”, *International Affairs*, Vol.15, No.5, 716-734.

- Sander O (2008) *Siyasi Tarih 1914-1994*, İmge Kitabevi, 17.Baskı , Ankara.
- Stanley S. (1977) *Community Mental Health Services To Minority groups* : Some Optimism, Some Pessimism, *American Psychologist*, Cilt 32, No :8
- Stein B.N (1981) *The Refugee Experience: Defining the parameters of a field of study*.*International Migration Review*, 15(1-2)
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı(2016), Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izinlerine dair uygulama rehberi, S.12
- Tunç A.Ş (2015) Mülteci Davranışı ve Toplumsal etkileri: Türkiye'deki suriyelilere ilişkin bir değerlendirme, *Tesam Akademi Dergisi*, Temmuz - July 2015. 2 (2). 29 – 63
- Türkoğlu O. (2011) *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Mülteciler ve ulusal/uluslararası Güvenlik, Cilt/Vol. XXX, Sayı/No. 2, 101-118
- Türkoğlu O (2011) Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt XXX, Sayı 2
- Uluslararası Af Örgütü (2015),<http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/hayattakalmamucadelesi-turkiye'deki-suriye'den-gelenmülteciler720.pdf>. (14.09.2016)
- UNDP (2015) *Regional Refugee ve Resilience Plan 2015-2016* Regional Strategic Overview In Response to the Syria Crisis.
- UNHCR(2015)[http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/f&f_issue_03-eng\(1\).pdf](http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/f&f_issue_03-eng(1).pdf) (19.11.2016)
- UNNCR(2015)[http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/tr\(40\).pdf](http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/tr(40).pdf) (10/08/2016)
- UNHCR(2015)<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224> (11.08.2016)
- Weiner, M (1996) “*Bad Neighbors Bad Neighborhoods: An Inquiry into the Causes of Refugee Flows*”, *International Security*, Vol.21, No.1
- Weiner M (1993) “*Security, Stability and International Migration*”, *International Security*, Vol.17, No.3, s.91-126.
- Yıldırım A, Şimşek H (2005) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Zolberg A.R, Shurke A, Aguayo S (1986) “*International Factors in the Formation of Refugee Movements*”, *International Migration Review*, Vol.20, No.2, Special Issues: Refugees Issues end Directions, s.151-169

EK:

Suriyeli Mültecilere Yüz Yüze Görüşmede Sorulan Mülakat Soruları

- *Adınız Soyadınız.
- *Yaşınız.
- *Cinsiyetiniz.
- *Medeni Haliniz.
- *Evli iseniz çocuk sayınız nedir?
- *Eğitim durumunuz nedir?
- *Farklı dil konuşmanız sizin için sorun oluşturuyor mu?
- *Türkçeyi ne kadar konuşuyorsunuz? Öğrenmek için bir şeyler yapıyor musunuz?
- *Mesleğiniz nedir? Nevşehir de mesleğinizi yapabiliyor musunuz? Farklı bir meslek mi yapıyorsunuz.
- *Nevşehir'e ne zaman ve nasıl geldiniz? Suriye'nin hangi kentinden geldiniz?
- *Neden Nevşehir'e gelmeyi tercih ettiniz?
- *Aile üyelerinizin hepsi geldi mi Suriye'de kalan oldu mu?
- *Nevşehir'de barınma sıkıntısı yaşıyor musunuz? Kirada mı kalıyorsunuz? Bir evde kaç aile yaşıyorsunuz?
- *Nevşehir'e Gelen Suriyelilerden yaşlı, genç, kadın, erkek, çocuk sayıları ortalama nedir?
- *Diğer Suriyeli aileleri tanıyor musunuz? Birbirinize destek oluyor musunuz?
- *Türk halkının size bakışı nedir?
- *Sizin Türklere bakışınız nedir?
- *Sizin yaşadığınız şey Türklerin başına gelse ve size sığınsaydı Türkleri kabul eder miydiniz? Bu durumu nasıl karşıladınız.
- *Vatandaşlık verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?
- *Suriye'ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sürekli burada kalmak mı istersiniz.
- *Çocuklarınızın eğitimi nasıl sağlanıyor.
- *Sağlık sorunlarınızı nasıl hallediyorsunuz.
- *Türkler ile evlilik yapılıyor mu?
- *Sosyal yaşam konusunda sıkıntılarınız nelerdir. Sosyal yaşam alanlarınız nerelerdir.
- *Ekonomik sıkıntı yaşıyor musunuz? Ailenizin geçimini nasıl sağlıyorsunuz.
- *Sosyal yardımlardan yararlanıyor musunuz?
- *Kamplarda niçin kalmadınız. Kalmak istememenizin sebebi nedir.
- *Mezhep ve etnik farklılıklar sizin için ne kadar önemli?
- *Kendinizi misafir olarak mı görüyorsunuz, yoksa buranın vatandaşı gibi mi?
- *Türkiye'deki darbe girişimi Suriye'de olsaydı ülkeyi terk mi ederdiniz yoksa darbeye karşı direnir miydiniz?
- *Dış kaynaklı (BM,AB,vb.) yardım alıyor musunuz?
- *Siz veya yakınınız her hangi bir şiddete maruz kaldınız mı? Türklerle gerginlik yaşıyor musunuz?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Mustafa Hüseyin KESER

Uyruğu: T.C.

Doğum Yeri ve Tarihi: Kırıkkale,21/04/1983

Medeni Durumu: Evli, 2 çocuk babası

Tel: +90.507 796 77 90

E-posta: mhkeser@yahoo.com.tr

Yazışma Adresi: Güzelyurt mah. 212. Sok. No:3 Nevşehir

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
İyi	Kırıkkale Anadolu Lisesi	2001
İyi	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği	2006

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2007-2013	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen
2013-2017	Nevşehir Göre Ortaokulu	Müdür Yardımcısı
2017-Devam	Çardak İ.H. Ortaokulu	Öğretmen

YABANCI DİL

İngilizce